

Ochotnické

divadlo

ROČNÍK
VIII
1962
ČÍSLO 12

Jedním z neúspěšnějších kolektivů letošní STM se stalo Divadlo pro 160 z Ústí n. L. inscenací Vyskočilovy a Suchého komedie Faust, Markéta, služka a já; na Pražákově snímku M. Laštovková (Markéta) a I. Dědeček (Faust)

MLÁDEŽE

STM 1962-63

SOUTĚŽ TVOŘIVOSTI

Soutěž je určena dětem a mládeži, mohou se jí však účastnit všichni, kdož rádi zpívají, tančí, recitují, hrají, malují, fotografují a filmují, bez rozdílu věku nebo organizace, v níž tuto činnost rozvíjejí.

Za politické, organizační a hospodářské zajištění soutěže odpovídají příslušné orgány ČSM a ROH na všech stupních. Tyto orgány soutěž řídí a projednávají všechny zásadní otázky ve vzájemné shodě a v těsné spolupráci s národními výbory.

K operativnímu zajištění soutěže se ustavují na všech stupních společné komise STM jako iniciativní a pracovní orgány v místech, v závodech, na školách, v okresech, v krajích, na Slovensku i ústřední.

Komise STM všech stupňů navrhnou a příslušné orgány jmenují poroty, slo-

žené z kulturních a osvětových pracovníků, funkcionářů ROH, ČSM, NV, profesionálních umělců, členů poradních sborů, učitelů atd. Úkolem porot je poznat práci soutěžících, povzbudit je k cílevědomé další činnosti a poradit jim v ideovém a odborném zaměření práce.

Soutěž se dělí na dvě části: dětskou část pro účastníky z řad žáků škol I. cyklu, část mládeže a dospělých pro účastníky starší.

Soutěž bude probíhat jako veřejná soutěžní kola nebo přehlídky dobrovolně tvůrčí práce ve formě nejrůznějších kulturně politických akcí.

Soutěž zahrnuje tyto obory lidové umělecké tvořivosti: zpěv, hudba, tanec, agitkační a estrádní skupiny, divadlo a loutkové divadlo, umělecký přednes, výtvar-

né obory, fotografie, film. Vedle těchto oborů je možné podle místních podmínek do soutěže zahrnout a v rámci místa a okresu vyhodnotit i nové netradiční projevy lidové umělecké tvořivosti, jako jsou relace závodních a místních rozhlasů, magnetofonové nahrávky atd.

V jednotlivých oborech se zpravidla nevytvářejí zvláštní kategorie podle složení, úspěšnosti nebo pracoviště.

Při posuzování soutěžících hodnotí poroty zejména jejich celkovou kulturně politickou činnost a aktivitu, aktuálnost a společenskou potřebnost repertoárového (tematického) zaměření a uměleckou úroveň. Poroty navrhnou příslušným orgánům ČSM a ROH (prostřednictvím soutěžních komisí STM) k ocenění ty soutěžící kolektivy a jednotlivce, kteří svou činností významně obohacují kulturní život závodu, obce, školy a přispívají k plnění jejich úkolů, cílevědomě pomáhají při politické, morální a estetické výchově pracujících a mládeže, přinášejí nové podněty v repertoáru i provedení a dosahují pozoruhodné umělecké úrovně.

V místních soutěžních kolech a přehlídkách budou vybrané kolektivy a jednotlivci oceněni podle pokynů a možností pořádajících orgánů. V okresech a krajích navrhnou poroty soubory a jednotlivce k ocenění diplomů s přesným vyznačením kladů a podnětných rysů činnosti (např. „za příkladný výběr repertoáru“, „za aktivní pomoc vlastnímu pracovišti“, „za dobrou výchovnou činnost“ atd.).

Kolektivy i jednotlivci se přihlašují do soutěže orgánům pořadatelů STM v závodech, na škole, či v místě v době od vyhlášení soutěže do konce ledna 1963.

Základní soutěžní kola nebo přehlídky, jichž se zúčastní všichni přihlášení, pořádají základní organizace ČSM, ZV ROH a pionýrské skupiny spolu s dalšími organizacemi a zařízeními ve formě nejrůznějších akcí lidové umělecké tvořivosti, a to v období od vyhlášení soutěže do 15. března 1963.

Nejpozději do 15. března 1963 navrhnou výbory základních organizací ČSM, závodní výbory ROH a pionýrské skupiny nejlepší kolektivy i jednotlivce příslušným orgánům ČSM a ROH k ocenění a účasti na okresním kole nebo přehlídce.

Okresní soutěžní kola nebo přehlídky se uskuteční v době od 15. března do 31. května (v dětské části do 15. června) ve všech soutěžních oborech v rozsahu a místech, které stanoví OV ČSM a OOR v dohodě a na základě návrhů okresní komise STM. Soutěž v první věkové skupině, dětské části STM (1. až 3. postupný ročník) končí základním soutěžním kolem nebo přehlídkou.

Krajské výbory ČSM a KOR v dohodě s KNV rozhodnou, ve kterých oborech a termínech uspořádají krajské soutěžní kola a ve kterých přehlídku těch vystoupení event. prací kolektivů i jednotlivců, které jsou přínosem pro další rozvoj lidové umělecké tvořivosti.

Ústřední přehlídky STM budou uspořádány v roce 1963 v oborech: sborový zpěv; taneční hudba a společenský tanec; agitkační a estrádní skupiny; umělecký přednes a loutkové divadlo, a to v termínech a rozsahu, který určí vyhlásovatelé soutěže. Výběr účastníků provede ústřední komise STM na základě návrhů KV ČSM a KOR z hlediska poslání ústředních přehlídek.

Soutěž hospodářsky zajišťují orgány ČSM a ROH za účinné pomoci vedení závodů, národních výborů a dalších organizací a jejich zařízení. Soutěžící si hradí náklady, spojené s účastí v místních a okresních soutěžích STM, sami. V odůvodněných případech může hradit náklady jízdného vysílající organizace.

Funkce člena komise STM i funkce porotce je čestná.

(Ze soutěžního řádu STM, který vydaly ÚV ČSM a ÚRO ve spolupráci s MŠK)

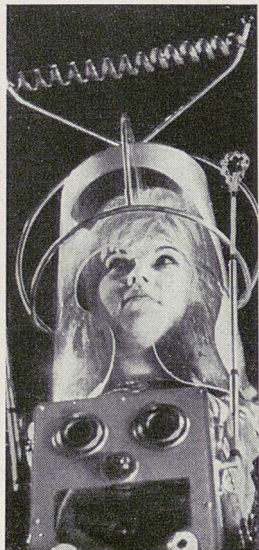
Ochotnické divadlo

Ročník VIII, číslo 12, prosinec 1962 — Vydává ministerstvo školství a kultury v nakladatelství Orbis, n. p., Praha 2, Vinohradská 46 — Redakce: Jiří Beneš (vedoucí redaktor), Jaroslav Vedral — Redakční kruh: Jiří Valenta (předseda), Jaroslav Beránek, Jiří Bílý, Cyril Bláha, Bohuš Círnus, Jaroslav Černý, Věra Dlouhá, Viktor Doubek, dr. Miloslav Jurák, dr. Josef Koenigsmark, Ladislav Lhota, Vladimír Semrád, Valeria Sochorovská, dr. Jiří Valchář, Marie Votavová — Grafická úprava Miloslav Fulín — Adresa redakce: Praha 1, Vinohradská 3; telefon 221054, 220957 — Tiskne Knihstisk, n. p., závod 2, Praha 2, Slezská 13 — Rozšiřuje Poštovní novinová služba, předplatné přijímá každý poštovní úřad a doručovatel; objednávky do zahraničí vyřizuje Poštovní novinový úřad, vývoz tisku, Praha 1, Jindřišská 14 — Vychází jednou měsíčně — Cena jednotlivého výtisku 4 Kčs — Toto číslo mělo redakční uzávěrku koncem října; vyšlo 5. prosince 1962. F 07*22278

© Nakladatelství Orbis, n. p., 1962

Příloha: B. BECHER — J. GREGOR, PŘÍPAD DENZINGER

A. Skořepová z olomouckého studia v titulní roli Lichého komedie Fripiri. Foto J. Pražák

Uzavírajíce poslední číslo VIII. ročníku našeho časopisu, uvědomujeme si, že jeho hlavním námětem byla diskuse o palčivých otázkách smyslu ochotnického divadla v současnosti a budoucnosti. V posledním úvodníku tohoto roku odpovídá na naše otázky vedoucí odboru umění a lidové umělecké tvořivosti Ústřední rady odborů, KAREL FRANKE.

Jak chápete smysl ochotnického divadla v současné době?

Tato otázka se zejména v poslední době často diskutuje, proto se odpověď možná neobejde bez opakování už jinde vyřčených myšlenek a závěrů.

Je zřejmé, že hustá síť profesionálních divadel, množství různých kulturních programů v klubech a domech kultury, televize, kino, rozhlas atd. nemohou neovlivnit názory a požadavky na ochotnické divadlo. Na jedné straně roste náročnost, na druhé straně se ozývají hlasy označující je bezmála za přežitek minulosti. Lidová umělecká tvořivost jako projev kulturní aktivity a talentu lidí má však v naší společnosti své místo a perspektivu rozvoje.

Většina souborů dnes cítí, že ochotnické divadlo se postaru dělat nedá. Někde hledání nových cest probíhá rychleji, někde se přešlapuje. Toto hledání však nelze nazývat stagnací, jak se ojedinelé stává.

Dnes již nejde jen o to „odvést představení“. Studium her je třeba spojit se soustavnou zájmovou výchovnou činností souboru.

Takový způsob práce, seznamující členy souboru se všemi stránkami divadelního umění i širšími kulturně politickými otázkami, se nesporně projeví i v úrovni inscenací, v tvůrčí činnosti celého kolektivu. Přivede i nové členy, kteří mají zájem o divadlo, ale nemohou hned veřejně vystupovat. Mám na mysli zejména mládež.

Rozhodující roli má nepochybně dramaturgie souborů. Výběr her by měl více vycházet z místních podmínek a potřeby než z repertoáru profesionálních divadel. V tom má právě ochotnické divadlo velké možnosti dosud velmi málo využívané.

Ke zvýšení úrovně ochotnického divadla přispějí i lidové školy umění a jednotná soustava vzdělání osvětových pracovníků. V některých okresech a krajích pořádají již zařízení národních výborů se svými poradními sbory společně s orgány ROH dlouhodobé a náročné kurzy.

Většího společenského dosahu a aktuálnosti by nabyla práce divadelních souborů, kdyby věnovaly více

pozornosti malým formám. Jsou přitažlivé zejména pro mládež, na jejíž malý zájem si některé soubory stěžují. Nemám na mysli napodobování našich mladých divadel, ale celou škálu uměleckých prostředků, umožňujících pohotově reagovat na politické a kulturní události, uplatnit se v agitační práci, neomezovat se jen na jeviště. Je škoda, že zejména některé zkušené soubory tyto možnosti podceňují. Vedle nich vznikají nové soubory malých forem. Zápasí namnoze se základními nedostatky, ale obvykle si nemusí stěžovat na malý zájem. Hovoří se často o tradici ochotnického divadla. Myslím, že je i v tom — vyjadřovat se k současným problémům současnými prostředky.

Ani potřebu celovečerních her nelze podceňovat. Naopak, domnívám se, že dobrých ochotnických inscenací by se mělo více využívat plánovitou výměnou i v rámci okresu. Soubory by pak neorientovaly svou činností na počet premiér, mohly by na hře déle pracovat, domýšlet ji a ještě po premiéře dále dotvářet.

Často se hledá východisko ve zřizování tzv. stálých ochotnických scén, ve sdružování ochotnických souborů atd. Myslím, že myšlenka je správná potud, pokud vede k lepší koordinaci dramaturgických plánů a širšímu využití činnosti ochotníků. Bude však třeba nejdříve zvážit zkušenosti a hledat takové organizační formy, v nichž by se stále šířící uplatňovala dobrovolná veřejná činnost a neoslabovalo se sepětí souborů se společenskými organizacemi.

Jak dál s ochotnickými soutěжами, festivaly, Jiráskovým Hronovem?

Soutěže a zejména přehlídky jsou dobrým prostředkem k ovlivnění úrovně i dalšího vývoje jak ochotnického divadelnictví, tak celé oblasti lidové umělecké tvořivosti.

Na škodu soustavné práce souborů však je, jestliže se zejména soutěže přeceňují a pozornost organizátorů, souborů, poradních sborů i metodických pracovníků se zaměřuje jen na ně. Trpí tím péče o soubory začínající a malé, které potřebují nejvíce pomoci.

Dobře organizované divadelní přehlídky, festivaly a soutěže v místech a okresech mají význam i pro obohacení kulturního života. Tam je také na jejich organizaci největší podíl dobrovolné práce, i nevelké náklady na ně je možno uhradit z místních zdrojů.

Soutěžení může být nepochybně určitou vzpruhou a pomocí pro práci souborů. Nesmí se však stát samostatnou honbou za cenami nebo za postupy do vyšších kol. Práce jen pro soutěž, nacvičování jen pro poroty nemá smysl. Bude třeba dospět k takovému pojetí soutěžení, v němž bude práce souboru hodnocena komplexně na základě dlouhodobých kritérií. V tomto směru naznačuje cestu nový soutěžní řád STM 1962-3, který počítá i s masovou účastí ochotnických souborů.

Ani ústřední přehlídky nevyčerpal dosud své možnosti. Mním tím jejich vliv na vývoj ochotnického divadla

ODPOVĚĎ NA PALČIVÉ OTÁZKY

i charakter kulturních slavností, jaký má např. Jiráskův Hronov.

Diskuse kolem letošního Jiráskova Hronova vycházely spíše ze zdravé nespokojenosti se současným stavem, než z toho, že by klesla úroveň práce souborů. Zařazení hry pro mládež a malých forem ukázalo, že je nelze ani na Hronově, ani v práci ochotnických souborů považovat za okrajovou záležitost, a dalo jistě mnoha souborům podnět k zamyšlení.

Jak hodnotit dosavadní činnost poradních sborů?

Poradní sbory mají nepochybně velký význam v poskytování odborné pomoci souborům, při organizování přehlídek atd. Výhrady k jejich činnosti byly především tam, kde poradní sbory zaměřovaly poskytování odborné pomoci za řízení souborů, považovaly se za jakési „reprezentanty“ ochotnického hnutí. To však už dnes není typické.

Častěji se setkáváme s kritikou na malou aktivitu poradních sborů směrem k slabším souborům. Samozřejmě ani zde nelze generalizovat některé dílčí zkušenosti.

Je to tak trochu i naše věc, protože poradní sbory jsou složeny do značné míry z členů souborů ROH. Měli bychom se společně zamyslet nad tím, jak zlepšit činnost poradních sborů jako jednu z forem dobrovolné veřejné práce, která se bude v naší společnosti dále rozvíjet.

Dobrá činnost poradních sborů usnadní i řízení souborů lidové umělecké tvořivosti odborovými orgány. Pokud se poradní sbory setkají s nedostatky v práci nebo řízení souborů ROH, měly by na ně odborové organizace upozornit a pomoci v nápravě. Zásadní otázky je ovšem třeba projednávat mezi orgány národních výborů a ROH. Nemí to jen věc našich závodních klubů a kulturních domů, kde byly pro soubory většinou vytvořeny vcelku dobré podmínky. Většina divadelních souborů ROH je přímo v závodech. Tam nám vzniká i mnoho nových kolektivů — agitačních uměleckých skupin, jak ukázala soutěž vypsaná Ústřední radou odborů v r. 1961. I to by mělo být jednou

z nových sfér zájmu divadelních souborů i poradních sborů.

Stále větší úlohu v poskytování odborné pomoci ochotnickému divadelnictví hrají profesionální divadla. Vedle obětavé práce jednotlivců hledají se nové formy; ty bude třeba ve spolupráci Svazu divadelních a filmových umělců s odborovým svazem školství a kultury studovat a dobré zkušenosti rozšiřovat.

Jak využít ochotnické iniciativy při vytváření plánů kulturní výchovné práce?

Výhledové roční plány kulturní výchovné práce se dosud dělají většinou jen v závodních klubech a kulturních domech. V poslední době se tyto plány stávají součástí plánů osvětové činnosti v místě a v okrese.

Dvanáctá plenární schůze ÚRO orientovala pozornost všech základních organizací ROH na dlouhodobé plánování kulturní výchovné práce z hlediska potřeb závodů i místa.

V plánech kulturní výchovné práce by měla být obsažena činnost souborů. Ne jen kvantitativně, ale zejména hlavní tendence rozvoje jednotlivých úseků, dramaturgické záměry, růst souborů a změny jejich sociálního složení (účast mládeže) atd. Zatím se v plánech málo uplatňují zejména tato kvalitativní hlediska. Dramaturgické plány chybějí v mnoha větších kulturních zařízeních, nebo nejsou správně vypracovány a koordinovány s ostatními kulturními zařízeními v místě nebo v okrese.

Jak je vidět, je zde dosti místa pro iniciativu zkušených funkcionářů a členů kolektivů lidové umělecké tvorivosti.

I když se plány hned napoprve zcela nepovedou, má velkou cenu již to, že se lidé zamyslí nad perspektivou své práce. To platí i o plánech dramaturgických, o celé perspektivě dramatických souborů, kterou by měly plány vyjadřovat.

NAD NOVÝM SOUTĚŽNÍM ŘÁDEM STM

Nový ročník STM je tentokrát skutečně nový. Vyhlášovatelé po zkušenostech zejména z posledních dvou ročníků i na základě množství došlých připomínek provedli některé úpravy a změny jak v organizaci, tak ve struktuře soutěže.

Soutěžní řád především zdůrazňuje, že *těžiště činnosti* souborů, kroužků a jednotlivců v soutěži je *závod, škola a místo*. To předpokládá daleko větší sepětí souborů a soutěžících s pracovištěm, se zřizovatelem. Soutěž nebude probíhat odzda až do ústředí formou soutěžních kol; větší důraz se klade na organizování místních a okresních přehlídek, které budou mít soutěžní charakter.

Dále dochází k *omezení kategorií*. Dosavadní řád soutěže vyžadoval přesné rozdělení soutěžících do sedmi věkových kategorií a tří kategorií podle úspěšnosti. To samozřejmě často pletlo hlavy jak organizátorům, tak porotcům. Při pořádání přehlídek odpadá nutnost stanovení prvního až třetího místa a vypracovávání žebříčků. Na druhé straně je však jasné, že prvek soutěživosti má hlavně pro mládež velkou přitažlivost, kterou nelze podceňovat nebo likvidovat. Proto budou i nadále na přehlídkách udělovány diplomy, a to především z hlediska celkového přínosu kulturně politickému životu místa, kde soubor nebo jednotlivec působí.

Nový soutěžní řád dává daleko *větší pravomoc nižším orgánům*, aby mohly samy iniciativně rozhodovat a organizovat soutěž podle potřeby a podmínek místa či okresu: mají možnost určit, ve kterých oborech se uskuteční přehlídky, jakou formou budou probíhat pohovory a hodnocení soutěžících, jak budou organizovány semináře a podobně.

Nejširší účast mládeže v lidové tvořivosti není jediným cílem soutěže. Jejím neméně závažným posláním je také *zvyšování úrovně* práce souborů i jednotlivců.

Nový soutěžní řád je příležitostí k tomu, aby osvětové domy a další metodická zařízení se svými poradními sbory se daleko více zaměřily na svůj hlavní úkol — systematickou pomoc souborům i jednotlivcům. Školským a kulturním komisím národních výborů zůstává významná úloha při celkové koordinaci soutěže v rámci jednotných plánů kulturně osvětové práce.

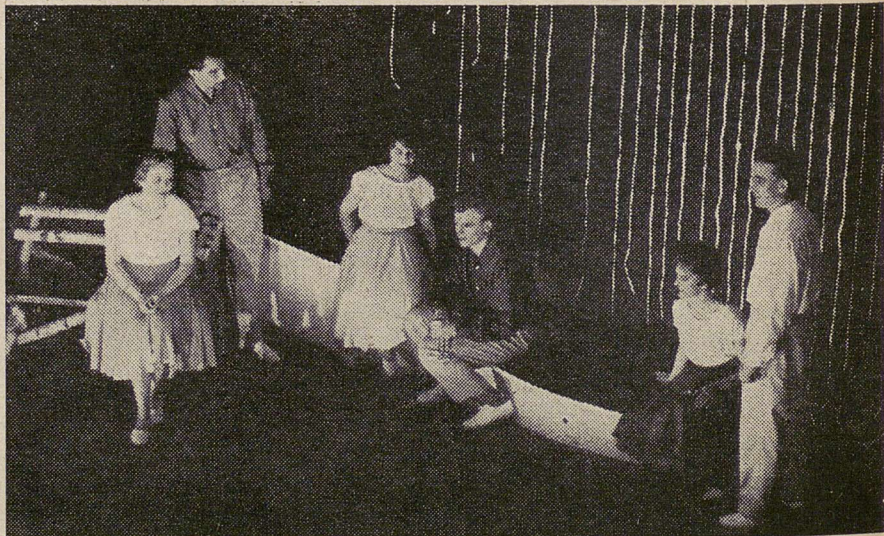
• • •

Nový soutěžní řád, který byl v září vyhlášen, obsahuje řadu progresivních rysů, které (za předpokladu důsledného a odpovědného uskutečňování v okresech a krajích) mohou znamenat radikální změny v pojetí i výsledcích celé soutěže.

Nový a zdravý rys je především v tom, že soutěž tentokrát vyhláší ÚV ČSM spolu s Ústřední radou odborů a ve spolupráci s ministerstvem

Gerstnerovy Dábelské klíče hrál soubor ZK Královodvorských cementáren v Berouně: J. Goldmann jako Mefisto

Závěrečná scéna scénického pásma z veršů Fráni Šrámka Zní vítr stříbrný ..., které připravil Soubor divadla poezie Spojeného ZK Bystřice u Benešova

školské a kulturní. Tento fakt musíme považovat za velmi závažný nejen z hlediska organizačního, ale hlavně proto, že znamená vážné posílení významu a dosahu celé soutěže. Tato skutečnost bude mít jistě za následek i daleko vyšší procento dělnické a učňovské mládeže v soutěži a zvýšení zájmu závodních klubů a odborářských funkcionářů na okresech o STM.

Hlediska nové soutěže směřují správně i k tomu, aby nebyla chápána jako jednorázová akce, aby nevedla k pochybené honbě za umístěním na stupních soutěžních žebříčků, ale aby byla skutečně mobilizujícím prvkem k získání mladých lidí pro aktivní práci v kroužcích a divadelních kolektivech, aby všechny příslušné instituce a orgány podněcovala k soustavné práci na rozvoji lidové umělecké tvořivosti, aby jí bylo plně využito k prohloubení spolupráce s profesionálními umělci.

Důležitou novinkou jsou *základní soutěžní kola nebo přehlídky*, pořádané základními organizacemi ČSM, závodními výbory, pionýrskými skupinami apod. v závodech, ve školách, na vesnicích, v domech pionýrů, v učňovských domovech, a to jako vnitrozávodní soutěže, hrátky, dětské dny, besedy spojené s výstavkami a podobné druhy pořadů. Tyto základní přehlídky by neměly tedy být ukázkou jednooborové a jednorázové činnosti, ale *obrazem celé šíře kulturně výchovné práce a společenského života na závodě, ve škole, v obci.* Vždyť téměř v každém podniku, škole i vesnici je možno právě prostřednictvím STM začít cílevědomě rozvíjet uměleckou činnost a společenský život mladých lidí. Nemusí to přece vždycky být jen náročné celovečerní divadlo, ale třeba beseda o nové knížce s ukázkami, dětská besídka, přátelský večer s ukázkami činnosti jednotlivých zájmových kroužků, výňatky z relací v místním nebo závodním rozhlasu, ukázky mnohotvárné činnosti dětských i mládežnických divadelních kolektivů.

Je pochopitelné, že nebude opomíjena *práce vyspělejších souborů*, naopak, měla by se dále rozvíjet. Ve spolupráci se soutěžními komisemi mělo by být jejich činnosti využíváno k rozšiřování umělecké aktivity pracujících v nejrozmanitějších formách. Třeba v rámci základní přehlídky nebo okresního semináře je možné uspořádat vzorný tematický pořad, vyslat soubor na schůzku mládeže v závodech nebo na vesnici, uzavřít patronát nejen se začínajícím souborem, ale dokonce se skupinou ČSM, s výborem závodního klubu, kde dosud soubor nepracuje apod. Vyspělé soubory by tedy měly vlastně být nejbližšími spolupracovníky či instrukčními odbornými skupinami soutěžních komisí všech stupňů.

Jednou z dalších zásad nové soutěže je, že musí vést k obohacení a rozvoji *pracovních soutěží* v obcích i závodech, nikoliv je omezovat. Možnosti jsou dány novým soutěžním řádem a jsou velmi široké. Bylo by možno hovořit i o dalších oblastech tvůrčího působení soutěže, jako je umělecká tvořivost na úseku všeobecně vzdělávacích a odborných škol, v celém komplexu výchovné práce a ve spojení s úkoly skupin ČSM a PO, o možnostech STM v rámci lidových škol umění a v odborných kurzech a kroužcích závodních klubů a osvětových zařízení. Pomocí STM bude možno také daleko více přispívat k plnění kulturně výchovných úkolů ve složkách ČSTV a SČSP, v uličních výborech a agitačních střediscích.

Dobrý výsledek bude velmi záležet nejen na odpovědné práci soutěžních komisí všech stupňů, ale i na *práci porot*, zvláště v místních kolech či přehlídkách. Tyto hodnotitelské komise by zde měly být složené hlavně z kulturně politických pracovníků, znalých problémů místa či závodu, z lidí, kteří vidí činnost hodnocených kolektivů v úzké souvislosti s jejím společenským působením. Práce souborů má být hodnocena s přihlédnutím k podmínkám i možnostem, ve kterých soubor pracuje. V základních přehlídkách výsledek předvedené inscenace by měl být spíše podnětem a vodítkem pro další soustavnou pomoc souboru ze strany poroty, než jediným kritériem hodnocení, jak se dosud často dělo.

Dětské soubory a ukázky jejich práce najdou jistě své nejlepší uplatnění na Mezinárodním dnu dětí, Mezinárodním dnu žen, různých okresních slavnostech apod. Šrámkův Písek jako ústřední přehlídka dětských a mládežnických souborů v tomto soutěžním období nebude. To ovšem neznámá, že okresy nebo kraje nemohou této zapomínané oblasti divadelní práce věnovat daleko větší pozornost a péči než dosud, že nemohou připravit třeba festival dětských her s pracovním seminářem, s aktivem vedoucích dětských souborů, na kterém by se řešily zásadní problémy v okrese či kraji. A když už jsme u těch seminářů. Všechny festivaly, přehlídky, okresní počínaje, měly by mít *pracovní náplň*, ne tedy být jen ukázkou 3–4 vybraných a odehraných her. Zhlédnutá představení by měla být podnětem diskuse s vedoucími souborů, členy poradních sborů, zástupci společenských organizací i národních výborů o všech zásadních problémech, které je nutno v tom kterém okrese a v tom kterém oboru řešit.

Nebudeme jistě tvrdit, že STM 1962–63 dá všechno najednou do pořádku. Můžeme však zcela odpovědně říci, že proti minulým ročníkům je letošní velkým krokem vpřed. Krokem, který znamená odklon od formalnosti a samoučelnosti, který by mohl znamenat další velké předpoklady rozvoje lidové umělecké tvořivosti mezi mládeží v závodech i na vesnici a ve školách. — Bude tedy záležet v průběhu tohoto ročníku na osvětových zařízeních, poradních sborech, členech soutěžních komisí i hodnotitelských skupin a všech organizátorech, aby tento vítaný krok mohl být v příštích letech skokem.

JAROSLAV ŠINDELÁŘ

J. Hnízdil (Joska) a J. Výmola (Vilím) ze souboru ZK Královodvorských cementáren v inscenaci hry *Dábské klíče*

Hrubínova Šípkovou Růženku hráli mladí ochotníci v Lichovech na Sedlčansku

V. Holub — Tolja z Kuzněcovovy *Legendy o řece* v provedení divadelního kroužku SVVŠ v Novém Boru

ABY O NĚCO V SLO

Snad za všechna předcházející léta se toho o Soutěži tvořivosti mládeže nenahovořilo a nenapsalo dohromady tolik, jako v uplynulých dvanácti měsících. Nebyl patrně — s výjimkou odborného zemědělského a technického tisku — deník, týdeník, čtrnáctideník či měsíčník, který by pár řádek, sloupečů nebo stránek nevěnoval úvahám, názorům a zamyšlením, ale také hlasům ironie, skepse a „obav“ nad dalším vývojem soutěže, jejíž zkratka se stala pojmem, představujícím více než milión aktivních mladých účastníků lidové umělecké tvorivosti.

Ta zvýšená pozornost nebyla náhodná a nevěstila zánik STM, jak se snad někdo domníval. Vyvolalo ji úsilí o rozvoj těch směrů, které z STM učinily významnou součást kulturního života a jeden z prostředků výchovy k utváření všestranně rozvinutého socialistického člověka. Výsledkem tohoto úsilí jsou nové myšlenky a zásady Řádu Soutěže tvořivosti mládeže 1962—63.

Jak z hlediska těchto zásad probíhají přípravy soutěže ve Středoevropské kraji?

Konečné koncepty předcházely důkladný rozbor významu, rozsahu i úrovně jednotlivých forem a projevů lidové umělecké tvorivosti v kraji. To pak vedlo k soustředění pozornosti na obory sice významné, ale podceňované (taneční hudba, nebo opomíjené (agitka), či dosud nerozvinuté (amatérský film). Proto např. v těchto uměleckých oborech na rozdíl od většiny ostatních uspořádáme soutěžní kola se stanovením pořadí. Přesun těžiště se však jako závěr rozboru neprojeví jenom setrváním u soutěže, třebaže v jiné podobě. Spatřujeme ho především v rozvinutí metodické péče a v tom, že při důsledném uplatnění nových zásad se stává

AKTIVITA ALFOU A OMEGOU

v životě a činnosti souborů i v „pracovní náplni“ organizátorů. Nedocenění této zásady vedlo totiž v poslední době k velice osidlné nepřímé úměře: počet souborů rostl, a jejich kvalita klesala. Zúžení organizátorského úsilí by při zachování věrnosti této praxi tak či onak vedlo do slepé uličky a degradovalo by masovost v umělecké tvořivosti mládeže na bezcennou mínu. Není proto možné za dobrou považovat práci těch místních a okresních komisí STM, které v zehřítku významu nepovyšily snahu o ovlivnění aktivity na první místo. I aktivitu je zapotřebí organizovat (a nejenom soutěží aktivity — to je ostatně jen prostředek k hodnocení, samozřejmě důležitý, ale ne samospatitelný).

Považují sice za hloupé tvrzení, že u nás dochází ke kulturní přesytnosti, ale je také pravda, že příležitosti k vystoupení je mnohde minimálně; v možnostech souboru — nechce-li se podbízet — je tedy právě to minimum. Proto je nutné vnést do společenského využití souborů systém a počet příležitostí k vystoupením znásobit — zejména po sdružení sil a prostředků Svazu mládeže, Revolučního odborového hnutí a národních výborů. Přesvědčil jsem se už v několika okresech, že to jde: např. na celookresním aktivu vedoucích souborů v Kutné Hoře dala komise STM záruku, že kterýkoliv soubor dostane tolik příležitostí, o kolik projeví zájem. Ani to ovšem nestačí; měli bychom dosáhnout takového stavu, aby soubory nemusely o vystoupení žádat, ale aby byly žádány. Velmi dobré zkušenosti s širokým využitím souborů ve žnovém období mají na Mladoboleslavsku a Berounsku. Studio mladých závodního klubu v mladoboleslavské automobilce dozajista po letošku zapomene, že někdy také existovala „okurková sezóna“. A právě tak svazáci ve Svaté na okrese Beroun: v červenci vystupovali prakticky den co den.

Aktivita by tedy měla otevírat nejenom přehled hledisek, ale i „bojový plán“ útoku na částečnou samoúčelnost a formalismus, jímž se dosud soutěž i sama existence některých souborů vyznačovala. To ovšem nesmí nijak snižovat náročnost na kvalitu pořadů, s nimiž se před veřejností předstupuje. Bylo by nesprávné aktivitu, byť sebevyšší, ospravedlňovat diletantstvem, nevкус, polotovary.

K důkladnému zamyšlení nás vedla i otázka masovosti, nejednou zužované na statistický výkaz metodické i organizátorské činnosti. Považovali jsme a považujeme za správné jedině takové úsilí o dosažení co nejvyššího počtu mladých aktivních účastníků lidové umělecké tvorivosti, které respektuje přirozené zájmy mládeže. Jde nám však také o to, aby soutěž měla masový rozsah i v hledištích, tedy počtem akcí pro veřejnost a jejich širokým využitím. Při rozdělení krajských kol a přehlídek jsme proto vycházeli především z technických možností a přitažlivosti jednotlivých oborů pro veřejnost. Zásadou bude, že se soustředíme především na ta místa, kde krajské kolo nebo přehlídka pomůže obohatit kulturní a společenský život i další rozvoj umělecké tvorivosti v okrese. Současně je rozdělení do jednotlivých míst přizpůsobeno určitým tradicím, ať už starším nebo vzniklým v dřívějších ročnících STM. Po letošních vesměs dobrých zkušenostech s organizováním přehlídek nejlepších agitek, estrádních souborů a tanečních orchestrů (v jednom pořadu), které jsou nejpřitažlivější pro diváky, uspořádáme opět na podzim 1963 takové „galakoncerty“ v těch městech, kde neproběhne předtím jiná krajská akce.

Tak se krajské přehlídky a soutěžní kola uskuteční celkem na 17 místech Středočeského kraje — v 11 okresech. Agitační a estrádní skupiny vystoupí na přehlídkách v šesti městech kraje. Je to roz-

dělení, které vychází z kulturně politických potřeb kraje i z úrovně a významu jednotlivých forem a projevů umělecké tvorivosti mládeže. Zároveň umožňuje, aby se s jejími nejlepšími výsledky seznámili pracující téměř z celého kraje.

Poprvé se nám v STM 1962—63 podařila důsledná koordinace charakterizovaná zásadou:

KDYŽ JEDINÁ, TAK VŠECH.

Takové pojetí soutěže v praxi dává záruku zkvalitnění.

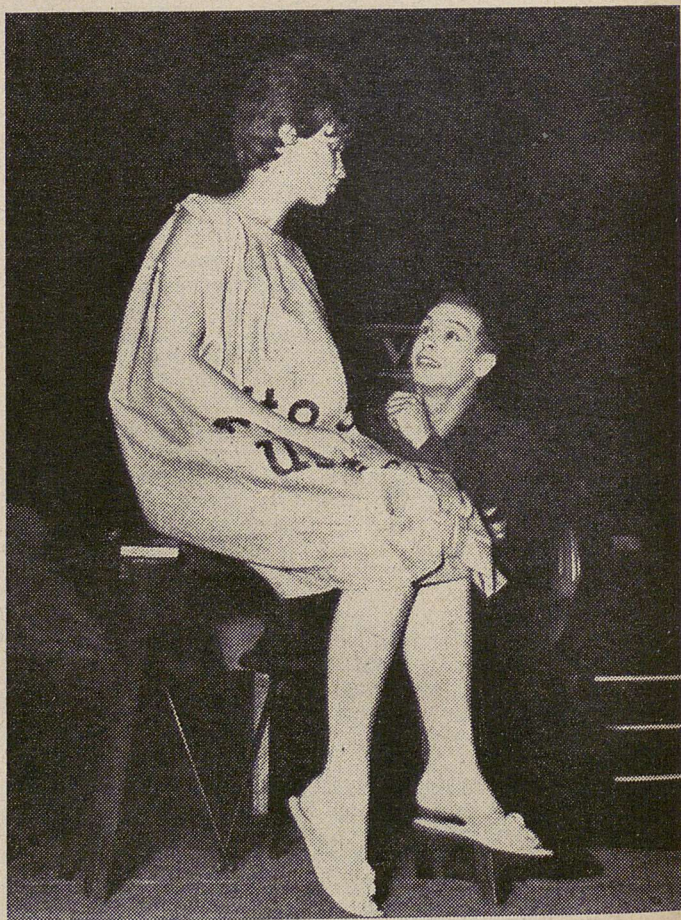
Velké organizační úsilí si letos v STM vyžádá divadelní část. Podle dohody s krajským osvětovým zařízením a krajským poradním sborem pro divadlo proběhne samostatně soutěž nejvyspělejších divadelních souborů a soutěž souborů pracujících ve ztížených podmínkách. Vyhlášovatelem obou těchto soutěží je KNV spolu s krajským výborem ČSM a krajskou odborovou radou. Zorganizování těchto dvou soutěží samostatně považujeme za nutné vzhledem ke specifické problematice ochotnických souborů těchto kategorií a pro jejich nesouměřitelnost s ostatními divadelními soubory a kroužky. Podmínkou pro účast v soutěži nejvyspělejších souborů je soutěžní vystoupení studia mladých, působícího při souboru. K ovlivnění dalšího rozvoje mládežnických studií uspořádáme krajskou přehlídku kolektivů tohoto typu, na kterých budou vybrány různé formy práce, aby se na nich při semináři mohla demonstrovat současná problematika.

Zvýšení péče si vyžádá agitka, estrádní pořady a malé jevištní formy vůbec. Přitahují především mládež, jejíž morální vlastnosti se ještě formují, jsou mobilní a současně nejvíce reagují — přesněji: mají možnost nejvíce reagovat — na společenské otázky. Kolem přípravy takových pořadů se mohou sdružit mladí lidé prakticky všude, zájem o vystoupení estrádních kolektivů je tak velký, že poptávka nemůže být uspokojena, a jejich aktivita je ze všech forem lidové tvorivosti nejpotebnější. Počet souborů ani jejich kvalita a aktivita však těmto možnostem neodpovídají: např. z okresů Beroun, Kladno, Kolín, Kutná Hora a Nymburk nebyl letos ani jeden takový soubor nebo agitka v krajském kole. Za slibný počín ke zlepšení považujeme krajský seminář agitačních skupin, který se uskutečnil v Říjnu v Kutné Hoře.

Po letošních zkušenostech chceme důsledně pořádat semináře vedoucích souborů při všech krajských kolech a přehlídkách, a to zvláště k repertoárovým otázkám. S dobrým vlivem letošních seminářů se již nyní setkáváme při vystoupeních zejména dětských souborů.

V našich plánech a cílech není nic objektivního. Jde nám prostě o to, aby v soutěži o něco šlo. A to v kvalitě i kvantitě. Nové zásady a myšlenky řádu STM 1962—63 i spojené síly a prostředky organizátorů k tomu dávají plné možnosti.

VIKTOR DOUBEK

Role Markéty a Tvřista v ústecké inscenaci komedie Faust, Markéta, služka a já vytvořili M. Eaštovková a P. Pražák. Foto J. Pražák.

OD DVAATŘICÁTÉHO K HRONOVŮM BUDOUCNOSTI

Čím dále od Hronova mám větší pocit obdivu k práci našich ochotníků a hoci s nimi pracujem na různých odvetviach, predsaden až tam som si uvedomila nesmierny osvetový význam ich práce. Ich obetavosť a láska k divadlu je strhujúca aj pre každého profesionálneho divadelníka, ktorým sa práca v divadle chýtiac-nechtiac, alebo čas od času stáva predsaden len zamestnaním.

32. Hronov, a nazdám sa že i predchádzajúce, bola veľkolepá pracovná prehliadka najrôznejších prác ochotníckych kádrov a logicky zavdala podnet k vyslovene pracovnému, náročne kritickému postoju všetkých účastníkov. Nazdám sa, že odborné témy z teoretickej oblasti, spájané s hodnotením predstavení, ktoré sme deň predtým videli, boli veľmi správne a práve ich vysoká odborná náročnosť najviac dokazovala ako vážne sme všetci ponímali prácu ochotníkov. V tomto zmysle chcela by som ako príkladný uviesť referát E. Lehu o aktualizovaní klasickej drámy, referát dr. Dopitu o satire a referát dr. Votrubu o malých formách.

Podľa môjho názoru zaostávali trochu diskusné príspevky profesionálnych divadelných pracovníkov. Na nás totiž bola, alebo hádam by sa bolo žiadalo, aby sme na základe praxe v oblasti spolupráce s hercom, v uplatňovaní režijného zámeru a skúsenosti zo spolupráce s ochotníckymi súbormi urobili akýsi prirodzený mostík medzi teóriou a jej reálnym uplatnením, využitím. Toto si vyčítam do vlastných radov, pretože sme sa o to temer ani nepokúsili, a keď, tak len veľmi subjektívne a nedostatočne. Na nás bolo presvedčiť na pr. režiséra a kolektív pražských priateľov z Tatra-Smíchov, čo znamená nedostatočná koncepcia, ideová nejasnosť v práci na Čapkových *Zo života hmyzu* a kde by asi čo boli mohli konkrétne robiť, aby započali zámer dotiahli v celom predstavení. Teoreticky sa o tom hovorilo v úvodnom referáte, ale my divadelníci sme mali hovoriť konkrétnejšie, zrozumiteľnejšie. Z toho vyplýva, že musíme byť v budúcnosti lepšie oboznámení s pripravovanými hrami.

Z predstavení, ktoré sme mali možnosť vidieť, prevapením v skutočnosti boli tri: *Hadrián z Rímsov*, *Fripiri* a *pásmo O myšlidench*. — *Hadrián* pre originálny dramaturgicko-režijný názor, ktorý vítam nie len ako zaujímavú koncepciu samú ose, ale najmä preto, že poskytoval možnosti hercom začiatníkom umelecky sa vyjadriť formou temer starodávneho ochotníckeho herectva. (Aj toto predstavenie pobúrilo vkus Karola Michala z Literárnych novín?) — *Fripiri* ako príkladný výsledok spolupráce profesionálnych divadelníkov s ochotníkmi. Obidve ich predstavenia dokazujú, že náročná a usilovná práca profesionálov v radoch ochotníkov je nesmierne zdravá a má blahodárny účinok na obidve strany. Olomoucké štúdio nás inšpirovalo na úplne nové, socialisticke formy spolupráce, kde nebude už prevládať individuálna pomoc jednotlivca, ale istý zodpovedný kolektív spolupracovníkov, čím sa zaručuje vzájomná kontrola a väčšia odbornosť. — *Pásmo Kladivadla O myšlidench* svojou invenciou, objavnosťou, smelosťou a pribojnosťou.

Pravdaže sa mi kadečo nepáčilo. Poviem to celkom úprimne, odišla som z predstavenia *Sobášneho podvodníka* a z kabaretu *Podte ďalej*. Nenašla som v nich nič zaujímavého, ani umeleckého. Prvému chýbal akýkoľvek vlastný názor, druhému rytmus, pôvab a to „prečo“. V oboch som mala stiesnený pocit studu za hlavných predstaviteľov, ktorí chceli byť milí, príjemní, veselí, ale neboli dosť skromní, ani cudní, aby sa im to mohlo podariť.

Do budúcnosti je treba vybrať najlepšie jestvujúce predstavenia bez ohľadu na to, či budú zastúpené všetky žánre ochotníckej práce. Dokonca aj za cenu, že budú dramaturgicky hry toho istého druhu, len nech sú nové svojim umeleckým zámerom. Ťažisko diskusie preniesť do krúžkov, kde

se pracuje ľahšie a smelšie hlavne ochotníkom. Krúžky treba potom organizovať iným spôsobom ako doteraz. Zaisťiť všade zodpovedných, pripravených pracovníkov z rôznych odborov ako vedúcich a nedávať viac ako 30 členov, aby sa všetci mohli aktívne zúčastniť na rozboroch a diskusiách. Pravdaže o tom, ako by sa malo pracovať v krúžkoch, bude treba ešte vážne pouvažovať.

MAGDA LOKVENCOVÁ, členka pracovného kolektívu

★

Nejvíce mne potěšilo a do jisté míry i překvapilo, co se v letošních hronovských představeních objevilo mládeže. Mnozí z nich hráli divadlo dokonce po prvé — a kolik talentů se tu našlo! Stejně potěšující je pokles průměrné věkové hranice u trvalých návštěvníků i delegací.

Pracoval jsem v kroužku kritiky, vedeném velmi dobře s. Flíčkem. Všechny 19 účastníků kroužku se shodlo, že nám praktické rozborů her i inscenací daly pro práci v okresních porotách daleko víc než plenárky, které postrádaly podrobnější zhodnocení souboru v jeho domácích kulturně politických podmínkách i zevrubnější rozbor inscenací. V pracovním kolektivu by mělo být co nejvíce pracovníků, kteří se upřímně o ochotnickou práci zajímají po celý rok, ne jen po hronovský týden, kteří dobře znají současné problémy hnutí. Tomu zůstal pracovní kolektiv letos dost dlužen. Nelíbí se mi postoj některých profesionálů při hodnocení slabších představení. I nejtvrďší pravda se dá přece říci neurážlivou a nezaujatou formou.

Velice si vážím toho, že se konečně zase dostalo na Hronov kvalitní představení pro mládež, a věřím, že tento i brněnský inscenační počín podnítl soubory k opravdu tvůrčí práci na hře. Nesporným přínosem bylo i Kladivadlo a divadla poezie. Plné právo na Hronov mělo zařazení Kavkazského křídového kruhu. Naproti tomu nepokládám za správné zařazení Filozofské historie a *Ze života hmyzu* (hronovští návštěvníci mají ještě v živé paměti inscenace Realistického divadla a Skřivanovců), ani inscenaci *Svatby šňatkového podvodníka*, kterou soubory tolik hrají a snad i lépe.

Příští Hronov by měl být přehlídkou tvůrčí práce, pokud možno inscenací různých žánrů i forem jevištní tvorby, aby se stal dobrou školou. Při výběru souborů je třeba více vycházet z iniciativy krajů a nezapomenout na všechny uka-

A. Simek jako But a H. Habr jako Charitonov v hronovském představení *Gorbatovovy hry Zákon zimního tábora*

zatele, obsažené v „perspektivách“. Dále je třeba zajistit účast v kroužcích zvláště pro porotce ze všech okresů, zlepšit ubytovací podmínky pro soubory i návštěvníky, zlepšit obsahově zpravodaj a líp obsahem i formou připravit programovou brožuru (letošní byla právem kritizována a málo se prodávala).

LADISLAV LHOTA, člen ÚPSd

★

V koncepci 33. Hronova bych ponechal dosavadní formy (představení, kroužky, diskuse), provedl bych jen jejich jiné časové řazení: 1. den: a) představení, b) pracovní kolektiv; 2. den: c) diskuse v plénu na stanovené téma (ne hodnocení představení), a to od 8.30 do 10.30 hod., d) práce v kroužcích — hodnocení představení od 11.00 do 12.30 hod.

Domnívám se, že tím by se zkvalitnila jak diskuse v plénu, tak i práce v kroužcích. Plénum by mohlo skutečně v klidu projednat zásadní téma a nestalo by se bojovnou arénou mnohdy pochybných kvalit. Se souborem by se již znovu v plénu neprodiskutovaly otázky, které se měl soubor dozvědět od ústřední poroty, provádějící výběr, a nenastával by zmatek v názorech, jak na práci souboru v jeho vnitřním životě, tak i na inscenaci — případně na porotu.

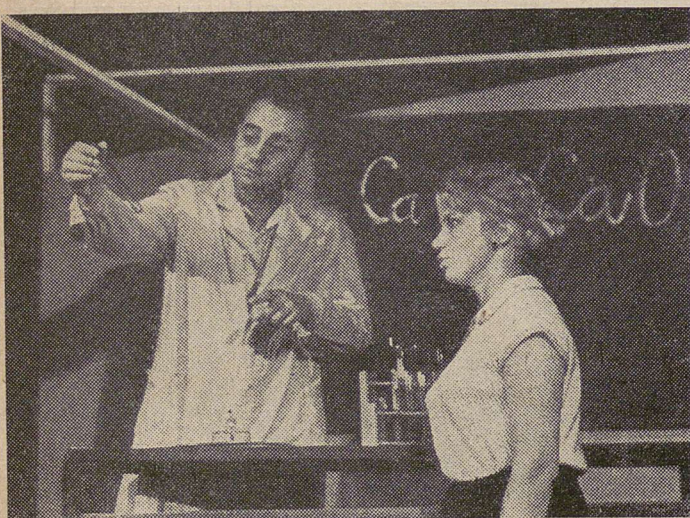
Názor pracovního kolektivu na hronovské provedení inscenace by se probíral v kroužcích z hledisek jednotlivých odborností i z celého výsledku jednání pracovního kolektivu. Tento výsledek by mohl být souboru sdělen a s ním znovu prodiskutován zástupci pracovního kolektivu v době plenární diskuse, avšak odděleně, což by bylo přijatelnější jak pro soubor, tak i pro zástupce pracovního kolektivu. Výsledek by pak byl jistě kvalitnější a pro soubor prospěšnější než ty senzační procesy v plénu. Dále myslím, že jednání pracovního kolektivu by se mělo omezit pouze na jeho členy nebo zástupce příslušných institucí a nemělo by být přístupno dalším zájemcům. V pracovním kolektivu by měli být zástupci všech vyhlásovatelů, kteří by tak měli možnost sledovat průběh celé práce kolektivu, a pak správně ovlivňovat případné udělování cen svého rezortu.

Myslím, že stanovené perspektivy jsou dobrou základnou pro další rozvoj ochotnického hnutí. Nedostatečná je však stále vnitřní organizační struktura souborů a jejich spojení se zřizovatelem. Nechci se vracet k nezdravému spolkaření. Když však i fotbalisté, rybáři a filatelisté mají přesnou organizační strukturu, proč ji nemohou mít lidé, kteří pracují na tak významném kulturně politickém úseku, jakým je ochotnické divadelnictví?

ADOLF MORÁVEK, člen ÚPSD

★

Líbilo se mi představení Brechtova Kavkazského křídového kruhu svítavského souboru. Plně mě zaujalo a vysoce si ho vážím. Ukázalo nejen vážný pokus o tlumočení Brechta širokému publiku, ale i jednu z nových cest ochotnického divadla. Líbilo se mi rozdělení pracovních seminářů do jednotlivých kroužků. Nelíbilo se mi, že se kroužky většinou nezabývaly svými speciálními obory. Často se jich dotýkaly jen okrajově.

Hahraha (I. Zamazal) s Barborkou (H. Černá) v komedii Saši Ličého Fripiri, kterou nastudovalo ochotnické studio v Olomouci

Nelíbily se mi plenární diskuse, a to jak svým obsahem, tak i formou. Ačkoliv bylo předem oznámeno, že hodnocení hronovských představení bude organicky spojeno s informacemi o formách práce v souboru a témata diskuse zaměřena především k otázkám ochotnického života a další práce, téměř nikdy k tomu nedošlo. Hodnocení se provádělo postaru a nebylo často pro soubor povzbuzením do další práce, nýbrž pravým opakem, jak se výrazně projevilo zejména při hodnocení našeho představení Svathy sňatkového podvodníka. K mému úvodnímu referátu o práci mladých v souboru nebylo promluveno ani slovo. Odsuzuji netaktnost, nepřesnost a nepřipravenost referátu s. Rinského. Bylo trapné, že ani nevěděl, že se jedná o jiný třebíčský soubor, nikoliv o ten, který na Hronově před časem uvedl Loupežníka a Pygmalion. Formulace některých připomínek k postavám hry byla až urážlivá (pionýrka!). V diskusi se utkali především mladí profesionální divadelní pracovníci. Jejich vysoce teoretické příspěvky se někdy až příliš vzdalovaly divadlu, a to nejen ochotnickému. Zdá se mi, že jejich upřímný vztah k ochotnické práci by se měl korigovat nebo aspoň uzrát. Bylo by proto nutné vážněji se přistě zabývat výběrem členů poroty Jiráskova Hronova. Je třeba vybírat především takové odborníky, jejichž vztah k ochotnické práci je osvědčený a plně vyjasněný.

Nelíbilo se mi, že nikdo z členů hronovské komise při hodnocení našeho představení neopravil některé názory s. Rinského, které, jak mi bylo dodatečně členy komise sděleno, nesouhlasily s názory, které si porota jako celek o našem představení učinila a které měly být s. Rinským tlumočeny. Trapné bylo, když soudružka, která hodnotila naše představení na přehlídce v Krnově, prohlásila, že při svém hodnocení v Krnově upozornila jen na vnější znaky podoby našeho představení s pražskou inscenací, ale to hlavní, ideová nevýraznost představení, že jí ušlo.

Odsuzuji velmi redakci časopisu U nás, která ještě před naším vystoupením napsala, že naše představení je příliš poučené (přesnou formulaci si nepamatuji) na pražské inscenaci. To pak dalo chybný směr všem dalším připomínkám kolem představení a četným novinářským recenzím, i když s. Deylová, která představení Svathy sňatkového podvodníka viděla v Praze šestkrát, tuto poplatnost energicky vyvrátila.

Nelíbilo se mi, že jako režisér představení jsem měl na jeho obhajobu pouze 3 minuty. Režisér by měl mít v diskusi slovo hlavní.

Líbilo se mi na letošním Hronově zařazení malých jevištních forem. Myslím však, že se jejich význam i životnost tak trochu přeceňuje, že je tak trochu módou. Bojím se o jejich život i další umělecký a ideový růst. Největším nebezpečím je profesionalizace těchto populárních špičkových souborů.

Výběr na 33. Jiráskův Hronov by se měl podle mého dít opět formou výběru na krajských a národních přehlídkách, které jsou pro nás ochotníky rozhodně přitažlivější, zajímavější i poučejší. Nepřínášejí zbytečná a trpká zklamání.

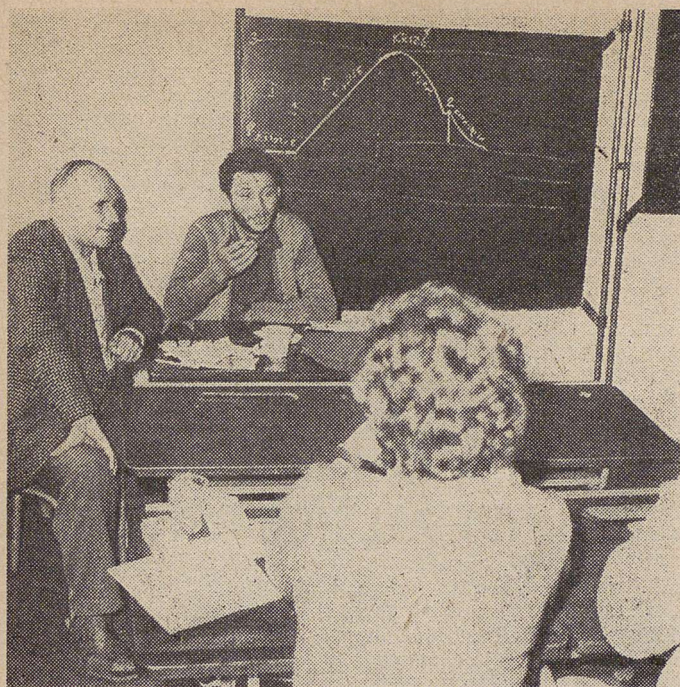
JOSEF GERŽA, režisér ZK Borovina—Třebíč

★

Jestliže má být Hronov vysokou školou ochotnického divadelnictví, musí především vědět, co učit a z čeho zkoušet. Letos to na to nevypadalo. Ani „profesorský sbor“ neoplýval příliš jistotou. Naše školství má vysokou úroveň. Proto by ji měly mít i Hronovy. Nejen představení, ale i kroužky, plenární diskuse, předsednictvo, pracovní sbory, porota. Na školách profesori učí, přednášejí, jsou nápomocní radou, opravují a upozorňují na chyby po celou dobu studií. Zkoušky však skládají posluchači sami. Proč tomu tak není v ochotnickém divadle? Ať instruktoři — profesionální umělci učí! Ať pomáhají! A hodně! Čím dál víc! Ale soutěžní představení by mělo být obrazem skutečné vyspělosti souboru, režiséra, herců. Nechtěly tedy pracují samostatně! Potom se budeme moci na Hronově pochlubit úrovní ochotnického divadla, ne prací profesionálních režisérů s amatérskými herci.

Na vysokou školu se dostane posluchač jen po prokázání předchozího prospěchu a po absolvování pohovorů — přijímacích zkoušek. Aplikujeme to i při výběru na Jiráskův Hronov! I hronovské diskuse po představení (ne plenární, ty víc zamlžují než pomáhají vzhledem k množství přítomných) by měly být zkouškou samostatného myšlení tvořícího souboru — i poroty.

A rozvoj ochotnického divadla? Učit se, zvyšovat úroveň jednotlivců i celku. Mnoho jistě přináší hronovské krouž-

Baptistův záběr z letošního Hronova: Jiří Flíček ve spolupráci s L. Lhotou řídí diskusi jednoho z kroužků

ky, krajská studia, besedy v souborech, školení apod. A obsah a náplň ochotnické práce? Jiná bude v městě, jiná na venkově. Všude by však měla mít jeden cíl: vyplňovat mezery v kultuře místa působnosti souboru. Bude značně individuální podle kvality a kvantity profesionálních divadel, divadel hudby a poezie, malých forem a činnosti dalších kulturních a osvětových zařízení.

JINDŘICH NEBESKÝ, člen souboru OB Sezemice

★

Keďže Hronov má byť vysokou školou ochotníckeho divadla, treba podotknúť, či ozaj na hronovských predstaveniach sú školení tí, ktorí skutočne ochotnícke divadlo robia, alebo len jediní, ktorí si Jiráskův Hronov už niekoľko rokov vyárendovali. Bolo by zaujímavé prelistovať zoznam členov jednotlivých kroužkov. Našli by sme tam najmä kritizujú, bagatelizujú a podceňujú vystupujúce súbory. Aký je výsledok tejto vysokej školy? Nebolo by od vecí, ak by sa vytiahlo meno niektorého sústavného školenca, aby predniesol ochotníckej verejnosti výsledok svojho školenia, odrážajúci sa v súbore, v ktorom pracuje. Vždy som bol presvedčený, že len pri futbale je zakorenená nenávisť, závisť a škodoradosť. Žiaľbohu, presvedčil som sa, že nie v menšej miere je to aj medzi ochotníctvom. A práve Jiráskov Hronov by mal takéto nešváry do základov vykoreniť. Preto je potrebné, aby v Hronove držali opraty v rukách ľudia, ktorí okrem teoretických vedomostí sú pevne spiatí s ochotníckym životom, s potrebnými praktickými skúsenosťami. Stáva sa, že porota sa povznáša nad súbor a z pozície nadradenosti, a čo je najhoršie, v nepriateľskej atmosfére vynáša súdy nad jednotlivými predstaveniami. To pravda ovlivňuje celé plénum a je nezriedkavosťou, že súbory z Hronova odchádzajú znechutené do ďalšej práce a zariekajú sa od ďalších Hronovov. Toto považujeme nie za vysokú školu, ale za škodlivú formu pre naše ochotníctvo.

Je nesporné, že každému súboru nevyjde na Hronove vždy najlepšie. No to však neznamená, že takýto súbor máme zavrhnuť, zhorziť sa nad ním a vykopnúť ho z Hronova. To nie. Ak sa niektorý súbor dostane do Hronova, istotne sú tam predpoklady pre toto vyznamenanie. Predstavujeme si Jiráskov Hronov taký, aby on bol príťažlivosťou pre všetky naše ochotnícke súbory. Súbory do Hronova majú odchádzať s pocitom

zodpovednosti, avšak nikdy nie s pocitom strachu ako nejakí previnilci. To však neznamená, že nemáme byť voči sebe prísni a spravodliví. Ak chceme, aby sa naša úroveň dvíhala, musíme byť voči sebe nekompromisní. Avšak musí byť určitá forma, ktorá súbor neodradí od práce, ale ho vyzdvihne.

V dôsledku horeuvedeného doporučujem, aby sa školenie v kroužkoch aj naďalej prevádzalo, ale na školenie aby neprichádzali tí istí ľudia rok čo rok, aby pri výbere bola väčšia pozornosť a po absolvovaní školenia aby sa vyžadovalo od jednotlivcov uplatnenie nadobudnutých vedomostí v ochotníckom živote.

Natíska sa otázka, ak má byť Hronov vysokou školou, či je ozaj tou školou pre súbor, ktorý vystupuje a nemá možnosť vidieť ďalšie predstavenia v Hronove. Či by azda nebolo dobré, aby vystupujúci súbor bol v Hronove po celú dobu prehliadky na úkor tých, ktorí do Hronova prichádzajú na rekreáciu. Istotne, že takýto pobyt pre súbor by bol veľmi ošaozný.

Som pevne presvedčený, že nedostatky sa v budúcnosti nebudú opakovať. Ochotnícke divadlo slúži pre našich pracujúcich a naše zriadenie dáva všetky predpoklady k tomu, aby ono bolo na ideovej a umeleckej úrovni. Preto musíme s ním citlivo zaobchádzať a výsledky našej práce budú priaznivejšie.

PETER KAVEČANSKÝ, režisér ZK Potravínár, Trebišov

★

I když pracovní aktiv 32. Jiráskova Hronova mimo několik diskusních příspěvků nesplnil tak docela očekávání, myslím, že přece jen k návrhu perspektiv rozvoje řekl hodně. Mně osobně návrh „perspektiv“ mluví z duše, a dokonce mi dává zadostiučinění, protože jsem si už dávno uvědomoval, že jedině soubor, který žije opravdu kolektivním vnitřním životem, má vyhlídky na vývoj a je schopen dopracovat se nějakých výsledků. Profesionální umělec je za svou práci honorován, musí tedy počítat s různými obtížemi práce, kterou dělá. Ochotníkoví je jedinou odměnou radost z dobré pohody v souboru a vědomí, že jeho práce má společenský dosah a význam. Praxe potvrzuje, že ani ten nejtalentovanější člen souboru nemůže pouze sobecky ukájet svou vášeň po divadle bez povětivého kontaktu se souborem.

Myslím, že Hronov jako celek, představení, diskuse, konference, kroužky plní poslání být vysokou školou ochotníků. Ale myslím si, že by každý okres měl každoročně vyslat nějaké nové lidi ze souborů, které se slibně rozvíjejí. Dnes se pamatuji, jaký byl pro mne zážitek, když mne kdysi plzeňský okrsek vyslal jako osmnáctiletého na 10. Jiráskův Hronov. Snad by to řešilo současně dvě věci. Byla by to forma práce s mládeží a pomohlo by to řešit problémy ochotníckého divadla. Každý příští Hronov by se měl prokrvit výraznější účastí (nemyslím jen na jevišti) nových lidí, hlavně v hledišti.

FRANTIŠEK ŠTĚPÁNEK, inspektor pro kulturu, Rokycany

★

Snad ještě žádný Hronov nedopadl tak, aby spokojenost byla všeobecná. Letos té nespokojenosti bylo snad poněkud více, než jiná léta. To jsme nějak cítili všichni a některé dny dostavovala se až určitá deprese. Bylo to cítit v kroužcích, na plenárce, u stolů v restauracích, na ulici v hloučcích, prostě všude, kde se ochotníci sešli. Jedinou výjimkou byly večery v sokolovně, kde byl přesně vymezený program: tanec. Hledaly se příčiny a kladli jsme si navzájem otázky, proč se tato zmrazující nálada šíří jako chřipková epidemie. Nejčastěji bylo poukazováno na slabá představení, která prý nejsou ani objevná, ani pozoruhodná, tím méně vynikající.

Nikdo dnes nepochybuje o tom, že náročnost diváků nesmírně stoupá, a proto také všeobecné úsilí o zlepšení naší práce. Ale už méně si uvědomujeme, že náročnost hronovských diváků stoupá dvojnásobně a že co bylo loni vynikající, bylo by určitě letos jenom průměrné. Hrát před tímto obecenstvem všeobecně známou současnou hru, kterou už každý četl, viděl nebo v ní hrál, to je úkol, o němž těžko psát — to se musí zkusit!

Ale ruku na srdce. Viděli jsme letos v Hronově několik průměrných představení — tak se aspoň tvrdilo a měli jsme tuž možnost tuto „průměrnost“ přenést si nejen do svých okresů, ale i do svých souborů a položit si důvěrnou otázku: Dosahují naše súbory, a hlavně můj soubor, tohoto průmě-

M. Wasserbauer (Klapáček) s J. Jeřábkem (Hezoun) v Daňkově komedii Svatba šňatkového podvodníka, kterou v Hronově uvedl divadelní kroužek ZK Závodů Gustava Klimenta v Třebíči-Borovině; foto Minc

ru? A řekněme si poctivě, ale opravdu poctivě: Je toto celostátní průměr? Byli bychom velmi šťastni, kdyby tomu tak bylo. Domnívám se však, že ještě mnoho souborů mohlo by se přiučit na inscenacích, které byly v Hronově označené „jen“ za průměrné.

Ale co se letos dělo v Hronově po těchto průměrných představeních? Nejvyšším kritériem hodnoty představení byla délka doby zasedání poroty ve škole na náměstí. Na to se čekalo v sokolovně a ráno v kroužcích se podávaly zprávy, jak dlouho se „sedělo“ ve škole, kdo co řekl, jak bude soubor „bit a jak to bude na plenárce veselé. Bylo mnoho takových, kteří tyto zprávy šířili nejen v kroužcích, ale na potkání hovořili o propadlém představení, o „představení, jakých máme na okrese celou řadu“. Je to nepravdivé a nezdavé tvrzení!

Ještě několik praktických návrhů k organizaci příštího Hronova. — Kroužky se vžily už natolik, že bez nich by nastala určitě mezera v hronovském životě. Doporučoval bych, aby byly časově prodloužené od 8 do 12 hodin — plenum od 14 do 16 hodin. Aby se kroužky staly opravdovou školou, je nutno vypracovat jakousi osnovu školení, v které by byla zařazena úvodní přednáška, rozbor představení a diskuse. Účast v kroužcích by měla být povinná pro účastníky, které vysílá nějaký orgán nebo organizace. — Pracovní kolektiv měl by být omezen na 10 až 12 lidí a hodnocení provádět ne po představení v noci, ale ráno od 8 do 12 hodin v době práce v kroužcích. Závěrečné slovo měl by mít vždycky pověřený člen ÚDLUT, který by také předsedal. U předsednického stolu by zasedl předseda, referent z pracovního kolektivu a zástupce okresu, z kterého je soubor (před hodnocením by řekl několik slov o souboru, jeho vnitřním životě a práci).

FRANTIŠEK JAŠA, Brno

★

V diskusi v kroužcích vidím velký přínos posledních přehlídek za předpokladu skutečně dobrých profesionálních lektorů. Hodně se tam diskutuje a názory se říkají velmi otevřeně. Mělo by jim být věnováno více času i na úkor plenární diskuse. Podle mého názoru byly referáty na plenárních diskusích vedeny na příliš vysoké úrovni (snad vzali profesionální pracovníci heslo o vysoké škole příliš doslova, zatím co většina z nás nemá ani zdaleka tu základní osmiletku). Většinu referátů by bylo potřeba si v klidu několikrát přečíst, abychom my, průměrní ochotníčtí pracovníci z nich něco měli. Zásadně mně na plenárních vadilo, že diskuse nebyla dostatečně usměrňována. Po zhlédnutí představení si má pracovní předsednictvo udělat na ně zásadní a jednotný názor. A tento názor má prosazovat při řízení diskuse tak, aby se netleskalo tomu, kdo umí lépe a někdy i demagogicky mluvit.

Výběr představení mě až na výjimky nepotěšil. Vím, že je těžké vybírat. Patřím však k těm, kteří chtějí vidět na Hro-

novu inscenačně nadprůměrná ochotnická představení. Ochotnického průměru vidíme v okresech a krajích během roku až moc. Nejezdíme do Hronova proto, abychom viděli jen dramaturgicky objevnou inscenaci nebo špatně zahráného Jirásky, sovětskou nebo slovensky hranou hru jen proto, aby tam byl Jirásek, sovětská hra nebo hra slovenského souboru. To kritérium zajímavá inscenace, které platilo pro letošní rok, je totiž mnohowsmyslné. Pro někoho z ústřední poroty — a zvláště pro profesionální pracovníky — může být zajímavé to, čeho ochotníci mají celý rok plné zuby. Musíme si totiž přiznat, že do Hronova jezdíme i proto, abychom tam nabrali sílu a mnohdy i sebedůvěru do dalšího roku. Že si chceme ověřit, že to, co děláme a čemu věnujeme za celý rok tolik námahy, není zbytečná práce a že ochotníci mohou i dnes v době zvýšených kvalitativních nároků udělat dobré, vzrušující a podnětné divadelní představení. A této injekce je stále více zapotřebí.

VLADIMÍR VÁVRA, Strančice

Z OBSAHU DALŠÍCH PŘÍSPĚVKŮ

Naše anketa vzbudila dost značný zájem. Není nám možno z technických důvodů (rozsah!) otisknout všechny. Tlumocíme zde alespoň stručně hlavní myšlenky některých z nich, omlouváme se jejich autorům a slibujeme jim, že jejich příspěvky v plném znění dáme prostudovat komisím, připravujícím příští Jiráskovy Hronovy. — Celou anketu se pokusíme shrnout v 1. čísle nového ročníku Ochotnického divadla, kde budou rovněž otištěny zásady příštího, 33. Jiráskova Hronova.

MILOSLAV BENDA, režisér hronovského souboru MAJ, se v obsáhlém příspěvku zamýšlí především nad patronáty závodů, vyhlašovanými tradičně nad každým hronovským účastníkem. Dokládá, že tato kdysi cenná myšlenka se stala v posledních letech vysloveně formální záležitostí a navrhuje, aby byly do budoucna patronáty svěřovány divadelním souborům jiných závodních klubů. „Zástupci a vedoucí těchto patronátních souborů by přijeli do Hronova a během třídního pobytu by se se souborem zúčastnili představení i diskusí v kroužcích, event. přednášek. Hronov jako škola ochotníků by tak přímo působil na dalších 10-13 souborů. Finančních prostředků, které se nyní vynakládají na dary a pohoštění, by bylo použito k úhradě cestovního a pobytu zástupců patronátního souboru. Soubory by se mezi sebou sblížovaly, poznávaly by svou práci, nepochybují o tom, že by si mezi sebou vyměňovaly i představení. Je možné dokonce i to, že by se podstatně změnila tvářnost besed po představení v sokolovně.“ — V další části svého příspěvku se zabývá malými jevištními formami, jejichž propagace (za její součást pokládá i málo kritické hodnocení broumovského kabaretu) v něm vzbuzuje jisté obavy: nebezpečí ideového sklouznutí nežádoucím směrem je zde velmi aktuální, malým formám se těžko mohou věnovat lidé, kteří nemají ve svém středu talentovaného autora a převahu mladých lidí, „v ochotnickém hnutí nám jde také o to, aby členové souborů poznávali život a svět prostřednictvím uměleckých děl — a uvádění malých forem vede spíše k povrchnímu chápání života než k hlubokému poznávání životních a společenských pravd“. — „Z každého z minulých Hronovů rozcházel se ochotníci... posilnění a plni chuti pustit se do další práce. Letos je asi ve většině případů opak pravdou. Není tomu tak proto, že ochotníkům bylo jasné dáno na srozuměnou, že jejich práce pozbývá svůj bývalý význam a že v současné situaci spíše škodí než prospívá společnosti? Stále častěji prosakuji názory, že i nejlepší ochotnické inscenace přinejmenším kazí divácký vkus a nejsou schopny přesvědčivě tlumočit autorovy myšlenky divákům. Ochotníci si potom musí klást otázku: Má za takovéto situace naše práce vůbec nějaký smysl? Má současná naše společnost zájem o to, abychom hráli divadlo? Máme se vůbec do něčeho pouštět, necítíme-li právě potřebu dělat malé formy? Je skutečně pravdou, že divákům je z našich představení trapně, anebo je trapně jenom několika estétům a teoretikům?“ Na jejich adresu pak píše: „Doporučoval bych jim, aby zvážili, zda chtějí být ochotnické činnosti nějak prospěšni a snažit se využít ku prospěchu celé společnosti obrovských hodnot, které jsou v práci amatérů ukryty, anebo zda chtějí prostě amatéry od jejich práce vypudit. To první

bude rozhodně obtížnější než to druhé.“ — V závěru příspěvku se přimlouvá za to, aby příští Hronov byl vyvrcholením soutěže a podal důkazy, že při cílevědomé práci mohou soubory dosáhnout vysoké umělecké úrovně.

Inž. VLASTIMIL ŠUBRT, dramaturg souboru TJ Sokol Dolní Kálná, si všímá praxe hronovských kroužků a konstatuje, že zaostávají, trpí stereotypností, podobně jako plenárky, vzbuzující dojem, že se zde řeší jen osobní účty a spory. Hronovské plenární diskuse „rozhodně nemají být kolbištěm profesionálních umělců, kteří si zde vyměňují mnohdy zcela protichůdné názory nejen na ochotnické divadlo a jeho společenské poslání, ale na divadelní umění vůbec“. Doporučuje, aby pracovní kolektiv byl rozšířen o ochotnické režiséry, zástupce krajských poradních sborů, prostě lidi z ochotnické praxe, kteří by dokázali zasedání změnit v přátelskou besedu se souborem o jeho práci a problémech, přičemž těžiště vlastního hodnocení by se přeneslo do kroužků. (Jejich metodickou náplň je třeba vypracovat na základě dosavadních zkušeností.) „Nežádám při hodnocení ústup od náročnosti ani snižování měřítek a nedotknutelnost amatérské práce..., ze srdce bych si však přál, aby hodnocení přihlíželo ke konkrétním a specifickým podmínkám práce každého souboru.“ — „33. Jiráskův Hronov si představuji jako skutečný, nebojácný a zcela objektivní průřez ochotnickým divadlem roku 1963, žánrově pestrý a bohatý, v němž budou zastoupeny všechny formy jevištní práce všech složek čs. ochotnického divadla.“ Tedy patří sem i inscenace dospělých pro děti, mládeže pro mládež, děti, patří sem rozhodně i soubor vesnický, ovšem takový, který pracuje cílevědomě a je ve svém prostředí aktivní a důležitou součástí procesu socialistické kulturní revoluce.

EMIL LEHUTA, člen pracovního kolektivu, zabývá se ve svém příspěvku především některými rozpory mezi členy pracovního kolektivu, doporučuje, aby příští pracovní kolektiv byl užší, výběr jeho členů přísnější. „Ak sú v pracovnom kolektive aj ochotnícki pracovníci, ich predpokladané poučenie sa nevyváža to, že môžu byť často formou diskusie profesionálov dezorientovaní, ba aj pomýlení, lebo tam niet času na vysvetľovanie nejasností, prípadne elementárneho rázu.“ O myšlenke Hronov — vysoká škola ochotnického divadelnictví autor soudí, že pro takovou instituci má Hronov málo frekventantů a příliš mnoho „posluchačů“ v pravém smyslu slova. — Při výběru na Hronov musí být rozhodující hledisko kvality inscenací, nedá se kombinovat ničím jiným, co se potom nedá vysvětlovat před představením. „V čase vzniku Jiráskovho Hronova bol význam Jiráskových hier iný, než je dnes, prípadne než bude v budúcnosti. Preto je iba dodrža-

vaním litery a nie ducha jeho diela, ak sa na prehliadku musí každoročne dostať aj jeho inscenácia. Je to formalizmus, ktorý bude čoraz vo väčšom rozpore s duchom času a veľkou myšlienkou zakladateľov.“ — Tematické dělení kroužků pokládá za nesprávné — stejně se nakonec ve všech kroužcích hovoří o toméž — o představení minulého dne. Ve vedení kroužků by mohlo být více pracovníků (režisér, herec, teoretik), kteří by se mohli střídát podle těžiště daného problému. — Nebyl spokojen s dramaturgickou orientací vyspělých souborů (Vagónka, Svitavy, Trebišov), protože si myslí, že se výběrem na Hronov tyto soubory podporují v tendencích, na jejichž náročnost nemohou ani nebudou moci stačit pro tzv. strop možnosti, podmíněný samotnou formou práce ochotnických souborů. „V československom ochotníctve dochádza k vážnemu deleniu generácií i predstavy o divadelnom umení. No zatiaľ sa väčšina (možno aj ÚDLUT má v tom svoje železko) pridržava tradičných foriem, ktoré však odcudzujú od javiska, od pódia, od divadla mládež. A bez nej sa nič v tvorivosti nedá dlhšie vykonávať. V takejto situácii je priam zázrakom Broumovské Kladivadlo. Ale práve ich prípad je potvrdením, že oživenie nepride iba zo známych, tradičných ohnísk, ale príde z ohnísk najzdravších, čo nie je vždy jedno a to isté. Treba teda čoraz cielavedomejšie podchytiť tieto zárodkové formy, nebať sa aj delenia síl. Nie je vylúčené, že po čase dôjde k ich zlúčeniu. A napokon treba mať (vo vedúcich kádriach!) na pamäti ten spomínaný „strop možnosti“, ktorý najmä pri náročných dielach bráni a bude brániť primeranému výsledku. Nevidieť tento strop je mrhaním síl, ktorých je v ochotníctve vždy škoda.“

MARIE VOTAVOVÁ, dramaturg svitavského souboru, si stěžuje na ubytování souborů, letos horší než jindy (např. nečistota v Hudební škole). Diskusi v kroužku by měl být přítomen alespoň jeden člen příslušného souboru a zástupce pracovního kolektivu, který by přenesl závěr z kroužků do pléna. Plenární schůze by měly mít přesný program: závěry z diskusí v jednotlivých kroužcích — diskusní příspěvek člena výběrové poroty — celkové zhodnocení s přihlédnutím k celoroční práci souboru, jeho podmínkám atp. — referát na určené obecnější téma k diskuse k němu (k představení by se tedy na plénu už nediskutovalo). — Hodnocení pracovního kolektivu by měl provádět profesionální divadelník, který zná problémy ochotnického divadla a jeho společenskou funkci a neuplatňuje mechanicky měřítko na profesionální divadlo. Nejde tedy o snížení měřítek, ale jejich jinou kvalitu. — Příští Hronov si představujeme především jako dramaturgicky bezvadný (což letos nebylo, viz Červené papuče, hradecký kabaret), s pečlivěji vybranými představeními [tato pečlivost musí ovšem začínat už v okrese], přičemž hlavním kritériem musí být ideové působení inscenace na obecenstvo. Přimlouvá se též za jisté tematické vymezení příštího Hronova.

RICHARD MIHULA, člen pracovního kolektivu, se domnívá, že pořadatelé připravili letos hronovským účastníkům příliš velké sousto vytyčenými teoretickými problémy, jimiž se měly zabývat plenární diskuse. Plénou pasivně vyslechlo teoretickou část referátu a probudilo se až při kritice inscenace. Zajímavější diskusi bránil stud ochotníků hovořit před širokým plénem — proto je třeba těžiště příště položit do kroužků. Nejlépe by bylo pracovní hronovský den zahájit hodnotícím referátem v plénu a předem připraveným koreferátem režiséra inscenace — a pak bez diskuse přenést práci do kroužků (režisérského, hereckého a výtvarného — kroužky dramaturgické a kritické nám ani dramaturgy, ani kritiky nevychovalí). Do pracovního kolektivu mají být zváni profesionální umělci, kteří se soustavně zabývají spoluprací s ochotníky. Výběr souborů, při němž letos došlo k několika omylům, musí vycházet z určité (a ne mlhavé) koncepce. 33. Hronov by měl být „přehlídkou toho nejlepšího, co ochotnické divadlo v sezóně 1962-63 dosáhlo v dramaturgii, režii a herectví. Pochopitelně není možno tyto jednotlivé prvky od sebe odtrhovat a jediné tak by se mohl Hronov stát ukazatelem, kam až ochotnické hnutí dospělo“. — Závěrem se zabývá špatným přístupem některých hronovských souborů ke kritice a píše: „Myslím, že soubor, který reaguje na kritiku tak, že přestává uraženě pracovat, ztratil pojem občanské odpovědnosti a bude dobře, když pracovat nebude. Není přece možno, chceme-li neustále zvyšovat úroveň ochotnického hnutí, snižovat měřítko a brát na soubory jiný metr než ten, který má sto centimetrů.“

N. Truhlíčková v roli Gruši a L. Prokeš jako Micheil ze svitavské inscenace Brechtova Kavkazského křídového kruhu; foto Pražák

Piš nám vyznamenání

Redakce Ochotnického divadla blahopřála všem, kdož na 32. Jiráskově Hronovu byli poctěni čestnými individuálními uznáními. Vyznamenání nám odpověděli několika milými dopisy, z nichž zde citujeme.

KAREL VESELÝ, Chrobák z pražské inscenace ze Života hmyzu:

Já věnuju ochotnickému divadlu veškerý volný čas. Často se mi stalo, že jsem šel na zkoušku utahaný celodenní prací, na zkoušce se pořádně dělalo — a kupodivu, po zkoušce jsem šel domů svěží, v dobré pohodě, jako z jiného světa. Ochotnické divadlo je mi kořenem života, prohlubuje v člověku smysl pro kolektivní práci, naučilo mne podrobněji si všimati lidí a chápat jejich charakter.

A ten Chrobák. Že se mi to povedlo? Ono je to především od autorů mistrovsky psáno, dále režisér naše scény velmi pečlivě vystavěl a všichni herci je s chutí a velkým vnitřním soustředěním hráli. Měl jsem radost z uznání, ale pokládám je nejen za svůj, ale společný úspěch všech jmenovaných...

NAĎA TRUHLÍKOVÁ, Gruša z Kavkazského křídového kruhu:

Pro mne vždycky bylo velkým problémem vyrovnat se s náročným studiem medicíny i s prací v divadelním nebo recitačním souboru. Každé chce neúspěšně svůj čas a dohromady je to vyčerpávající. Jak na to na všechno stačit? Nejnedůležitější by bylo říci si: buďto jedno, nebo druhé. — Ale já už si ten problém pro sebe vyřešila. Teď vím, že jedno potřebuji pro druhé. Potřebuji divadlo, abych mohla dobře dělat medicínu. Potřebuji studovat, abych mohla dobře dělat divadlo. Chtěla bych pro ten svět na prknech hodně udělat. A ve svém povolání také...

OLDŘICH KABELKA, Azdak ze svitavského Kavkazského křídového kruhu:

Naše příprava na Hronov byla opravdu odpovědná, snad proto jsem před dopoledním představením cítil v sobě nějakou vnitřní sílu. Dopoledne se mi hrálo výborně, protože jsem cítil podporu obecnosti. Ani večer se mi nehrálo špatně, ale nějak jsem ztrácel kontakt s obecností. Snad jsem byl unaven, ale přece jenom si myslím, že večerní hronovské publikum není fair: úzkostlivě hledá jen nedostatky a každý se bojí zasmát, snad aby si nezahlavil. A plenární diskuse? Pro práci mi nepřinesla nic. Referentka mne sice pohladila, ale za to většinu ostatních paušálně setřela. Myslím, že si to nezasloužili, každé ochotnické představení je kolektivní dílo, a takováhle hra zvláště...

VERA HLOUŽKOVÁ, Fousová z olomoucké inscenace Červených papučí:

Co znamená pro můj život ochotnické divadlo? — Já si myslím, že by každý člověk měl dát společnosti více, než těch 8 hodin v zaměstnání (nepočítaje v to ovšem povinnosti hospodyně a mámy dvou malých dětí). A tak hraju divadlo. Samozřejmě je v tom i touha po aplaudu publika a po vlastním vyžití, ale je v tom taky poctivá chuť dát divákovi z jeviště kus příkladu pro jeho život.

Tak třeba ta moje Fousová. Pracuju v dost velkém závodě a pár takových Fousových jsem tam našla. Asi proto se mi ta role povedla, a pak ovšem díky našemu dobrému režisérovi a uměleckému patronovi. Ale o to tu nejde. Nejdůležitější je asi tohle: čím více jsem pozorovala Fousové kolem sebe v životě, tím více jsem je chtěla našim divákům zsměšnit na jevišti...

OPRAVDOVÝ OHLAS mohou mít pouze takové kulturně společenské akce, které vycházejí ze současných kulturních potřeb a v jejichž náplni se přímo odrážejí živé společenské problémy svou novostí, lákavostí diskusností. Ostatně, zařadíme-li je do historie Hronovů.

Z vyprávění starých účastníků vím, že za první republiky jim dominoval ryze soutěžní ráz, v němž záhadné soutěžní tabulky dokázaly v rukou porotců proměnit v bodová čísla všechno umělecké snažení přítomných souborů. A navíc — ke zvýšení napětí — byly prý dílčí výsledky jednotlivých představení nedostupné uschovány v trezoru hronovské spořitelny, aby byly za napjaté pozornosti srovnány teprve v efektním závěru

JDE JENOM O HRONOV?

celé soutěže. Rozhodně těmto hronovským všerejškým neupřeme smysl pro napětí a atraktivní přitažlivost. Co však je hlavní — duch těchto festivalů zcela odpovídal tehdejšímu chápání ochotnické práce, její snaze po efektnosti, ochotnickému velikášství a formálně skrývané vzájemné revnivosti, která mnohdy ohrožovala potřebnou spolupráci.

Po pětácti letech se začaly s přeměnou ochotnické náplně měnit tvář i Hronovy. Potřeba přímé a otevřené kritiky povrchní a nedostatečné dramaturgie právě jako nepromyšlené nebo častěji nedomyšlené režie vedla k plenárním kritikám a rozborům za citlivé pozornosti 400—500 účastníků. Těžiště Hronovů se z divadla přeneslo do diskusních sálů. Byla to zajímavá dopoledne, kdy víc než o zjištění, zda ten či onen soubor uspěl, se hledaly cesty, jak dělat divadlo, aby bylo právo současnosti, aby mělo co říci rodící se nové společnosti. Nepopírám, že i tehdy docházelo ke srážkám, že i tehdy odcházely soubory, které nedopadly dobře, s pochopitelným pocitem trpkosti nebo křivdy, že ne vždy se uměla najít dostatečně taktická a vysvětlující slova, ale přesto všichni měli pocit, že se tak děje ve jménu něčeho, co stojí za to, ve jménu zkvalitnění ochotnické práce.

Tato časová perioda se však definitivně uzavřela přibližně v letech 1959—60. Nechci tím tvrdit, že ochotnická dramaturgie nebo zaměření a kvalita režijní práce je již celostátně vyřešena. Tímto problémem nechť se však zabývají orgány a aktivity krajské a okresní — na Hronov již jako ústřední náplň rozhodně nepatří. Význam Hronovů je a musí být v jejich myšlenkovém předstihu.

Ostatně, mohli jsme to poznat i z atmosféry loňských a letošních plenárních diskusí. S výjimkou několika málo případů nevyústily tyto diskuse v zevšeobecnující závěry, které by byly zásadním vodítkem pro ochotnickou práci na tom či onom úseku, případně v určitých uměleckých nebo společenských podmínkách. Většinou se tato shromáždění spokojila s vyřčením kategorických soudů o představení a často — jak ani jinak není možno — vyznívaly tyto soudy buď nemístně tvrdě nebo někdy (i když méněkrát) nepochopitelně blahovlnně. O hledání kontinuity mezi kritizovanými představeními a palčivými soudobými problémy ochotnictví jsme se většinou pracně pokoušeli až v úvahách psaných ex post pro nejruznější časopisy, přičemž jsme se snažili za každou cenu představit nabitý program hronovských dnů ve výsledné poučce a ideově umělecké ukazatele.

A zatím v sokolovně se podle „vyšokých uměleckých měřítek“ (nečiníme přece rozdílu mezi divadlem profesionálním a ochotnickým!) popravoval jeden soubor za druhým. Mnoho chronických diskutérů si přišlo na své, slyšeli jsme příspěvky vedené odborným zápletem právě jako osobní samolibosti, příspěvky vysoko převyšující úroveň pléna právě jako zcela nezralé, příspěvky ironizující, zesměšňující, diktované skrytou rivalitou, vlastním snobstvím. Ostatně, tak to často bývá i na jiných plenárních diskusích. Jenomže tady se jednalo — nebo se mělo jednat — o *aktuálních obecných problémů ochotnické práce*. Prudký vzestup kulturních nároků veřejnosti to bezesporu vyžaduje. Měli jsme hledat vztahy mezi celoročními výsledky práce souborů v jeho působišti a viděnou inscenací v Hronově.

Nemyslete, že témat tohoto druhu je nedostatek a málo zajímavých. Otázka mládeže, studia hry při nestejné pracovní směnnosti členů souborů, problémy repertoárové samostatnosti, podpory z kulturních fondů JZD, zkušenosti ze spolupráce s instruktory, z pomoci metodiků osvětových domů, neujasněnosti na půdě závodních klubů, zkušenosti s dosavadním školením, otázky vnitřního života souborů a současných společenských požadavků, rozdíly společenského poslání souborů vesnických a městských... — A to je jenom namátkový výpočet. Nedomnívejte se, že jsou to témata málo vzrušující. Jenom zkuste kterékoliv z nich *připravit na základě celostátního průzkumu* a přednést v plénu ochotníků!

S opravdovou radostí přijímám každý pozoruhodnější hronovský úspěch předních souborů. Jsou ostatním příkladem, ukazují cestu. Přesto však jsem stejně hluboce přesvědčen, že kdyby přestal některý z těch hronovských souborů hrát (což si rozhodně nepřejí), byla by to ze společenského hlediska menší ztráta, než kdyby se rozešel neznámý soubor někde v pohraničí, třeba v Šafově, který ve své vesnici pravidelně hraje a jehož úroveň nikdy nepřesáhne okresní měřítko.

A tento společenský dosah je právě jednou z nejzávažnějších substancí ochotnické práce, i když se o ní v Hronově mluvilo velmi málo a ještě na okraji, abstrahovaně od vlastního festivalového dění. Tím nechci říci, že repertoár Hronova má být vybírán z těchto neznámých souborů. Jejich umělecká úroveň neodpovídá. Rozhodně však tímto směrem by mělo být zaměřeno *jádro hronovských úvah*.

Nemohu se zbavit dojmu, že je opravdu velmi málo sjíždět se do Hronova z celé republiky jenom proto, abychom bez další širší spojitosti vyslechli, že dnešní soubor zahrál dobře nebo špatně. Možná, že mnozí přitom cítí radostné či škodolibé zadostičinění, ale rozhodně zůstává výsledný pocit, že také 32. Hronovu něco chybělo. Zajisté — *chybělo mu konkrétní, plánovitě a zřetelně usilování o jasný a již z počátku známý výsledný programový záměr*.

Paradoxní je na současných Hronovech situace hrajících souborů. Běda, když mu představení nevyjde. Má zaručenu náramnou ostudu po celé republice. Nemyslete, že v tomto směru přeháním. Znam příklady, že se soubory z hronovské kritiky nevzpamatovaly ani za rok.

Ostatně, jak soubory přicházejí do Hronova? Projdou sítím okresní, krajské a ústřední poroty. Každá z nich provádí rozbor a dává připomínky, jejichž výsledkem je hronovské představení. Měl jsem možnost v posledních třech letech vidět v „nižších kolech“ řadu pozdějších hronovských inscenací a prohlašuji (i když v Hronově podobné výroky budily ironický úsměv), že ta nehronovská představení bývala lepší. Proč? Špatně pocho-

pené nebo realizované připomínky poroty, snaha ještě na poslední chvíli představení vylepšit a hlavně — důsledek nervového vypětí, zvlášť před pověstným večerním obecenstvem. To jsou ovšem okolnosti, které mohou příznivě nebo negativně ovlivnit konečné představení. V žádném případě však nemohou zastřít a zahladit předchozí několikaměsíční práci, o níž předpokládám, že byla poctivá a svědomitá. Jinak by soubor nemohl být na ústřední přehlídce doporučen. Jak tedy potom hronovská porota po zhlédnutí jediného nezdařeného představení může pronášet *absolutní soudy o souboru a jeho práci vůbec*? Velmi často jsme slyšeli, že soubor přistoupil ke své práci neodpovědně, že naprosto nepochopil záměr hry a k tomu ještě připočetl několik ironických poznámek, které se dají na účet zničeného souboru celkem lehce vytvářet. Členům souboru pak nezbytně musí napadnout: „Jsou-li tyto zásadní připomínky správné, proč nám je říkáte až dnes? Vždyť se jedná o základní postřehy, a ty musely být zřejmé už i předchozím porotám. Není v tom nepoctivý záměr?“ Pokud vím, nikdy nebyl. Ovšem lidem, kteří byli před celostátním forem pranýřování a často i urážení, to v žádném případě nevymluvíte.

A teď to nejzávažnější: *k jakým závěrům po těchto debatách došlo*? Dokázali jsme, nebo lépe, měli jsme vůbec snahu se pokusit najít všeobecně platné poznatky a závěry, které by pomohaly? Daleko spíš jsme se spokojili s tím, že po mohutných souborových isme se pokojně rozcázeli k obědu, když jsme stejně nadšeně aplaudovali všem diskutérům, ať zastávali jakýkoliv názor, jen když jej hodně vtipně, satiricky a břitce dovedli vyslovit.

S tím se pojí ještě jedna otázka. Bylo většinou profesionálních divadelníků v Hronově jasné, co se od nich očekává? Nakolik byli obeznámeni s ochotnickou problematikou? Byli informováni o tom, jak vývoj posledních let formoval *společenskou podstatu ochotnického divadla* a tím i jeho odlišnost od divadla profesionálního? Nebo jsme se domnívali, že na to stačí dvacetiminutovka před prvním zasedáním?

Jsem přesvědčen, že to všechno jsou hlavní příčiny, pro něž hronovské festivaly začínáme stále víc pociťovat jako *formální nevyhovující a přežitě*.

Rozhodně chceme, aby i nadále byla součástí hronovských dnů umělecká školení v dosavadních kroužcích. Přitom

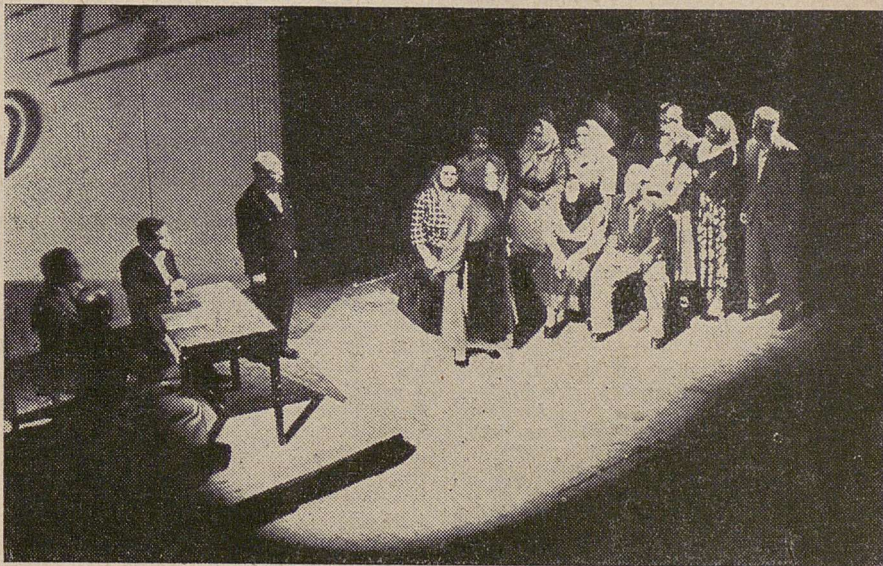
však musíme jejich vlastní náplň pro nejbližší budoucnost hledat v odkrytí nových možností a cest pro neúčinnější společenský dopad a uplatnění ochotnického divadla. Domnívám se, že ani účastníci těchto seminářů a plenárních diskusí by neměli být ponechání náhodnému výběru, ale že je třeba zajistit společná shromáždění předsedů poradních sborů s metodiky osvětových domů a podobně. Tematických okruhů se může vystřídat i několik. Důležité však je, aby úvodní referáty byly konkrétně zpracované na základě celostátního průzkumu a hlavně otevřeně pravdivé. Léta 1954—60 byla ve znamení značného uměleckého vzestupu ochotnické práce. Pokládám je za samozřejmé, že tento růst bude neustále pokračovat. Zatím dochází ke stagnaci. Další růst pravděpodobně bude závislý na postupném vývojovém snižování doby společensky nutné k výkonu denního zaměstnání ve prospěch času, který bude možno věnovat osobnímu vzdělání a osobním zálibám. Zdá se tedy, že za současného stavu se budeme muset víc zaměřit na *účelné posunování hranice dolní* než kalkulovat s podstatným zvýšením nejvyššího průměru, jak nám jej již asi tři roky představují soubory v Hronově.

Ztrácí tím však ochotnické divadlo na své závažnosti? Naprosto ne. Vždyť jeho nejvyšší význam je právě v souborech, které na Hronovech zpravidla nehrají a právě u nich se můžeme téměř denně přesvědčovat, jak ochotnictví je živé a potřebné.

Škoda, že jsme tyto zkušenosti nedokázali sdělit ani novinářům, kteří na Hronově byli. Potom by pravděpodobně ani Karel Michal ve snaze o hodnocení Jiráskova Hronova v Literárních novinách nepolemizoval o tom, zda je třeba hledat optimální řešení v postupném přechodu ochotníků v jakési hnutí zájemců o divadlo, jemuž půjde víc o ukojení potřeby poznávat než potřeby se produčirovat.

V této souvislosti však vzpomínám na řadu zajímavých příspěvků v loňské anketě tohoto časopisu, v níž veřejní a političtí pracovníci hodnotili závažný přínos ochotnictví právě pro současnou politickou a společenskou dění. Není tedy podstatným nedostatkem, že s těmito skutečnostmi jsme neseznámili všechny, kteří o dnešním poslání ochotnického divadla uvažují a že tyto skutečnosti se nestaly základním programovým východiskem pro nejbližší etapu?

Dr. MILOSLAV JURÁK

Pražákův záběr z Bržanovy hry Mária Jančová, kterou v Hronově uváděl Divadelný sůbor ZK Potravínář Trebišov

ŠKOLÍME POROTY V SEVEROMORAVSKÉM KRAJI

Stupňující se nároky veřejnosti na ochotnickou práci přesvědčily nejen soubor o tom, že k dobrým výsledkům již zdaleka nepostačí osvědčená rutina, praxí prověřený „cit“ a vkus, nebo dokonce jen odvážná chuť k jevištní práci. Přibývá souborů, které se připravují stále pečlivěji především tím, že rozšiřují a prohlubují své odborné znalosti. Lidové konzervatoře a divadelní studia opouštějí první absolventi a přinášejí si do svých souborů mnoho cenných poznatků a vědomostí, které jim umožní přistupovat k umělecké tvorbě odpovědněji a zasvěceněji. Jednotná vzdělávací soustava zpřístupní celé řadě dalších ochotníků odborné základy divadelní tvorby. Vědět neznamená ještě umět, lze však předpokládat, že zvýšená odbornost se projeví záhy i prakticky vzestupem umělecké úrovně. Bude velmi důležitá, aby tento vzestup nebyl pomalejší než růst nároků, vkusu a požadavků publika. Umělecká úroveň a společenská angažovanost bude pro nás stále více otázkou bytí a nebytí. Bylo by pozdě, kdybychom čekali, až nám své NE řeknou sami diváci. Potřebujeme někoho, kdo toto nebezpečí dokáže včas signalizovat, kdo nám řekne již dnes, co se od nás bude žádat zítra. Potřebujeme dobrou kritiku.

Způsob, jakým tento úkol suplovaly dosud soutěžní poroty, ukazuje se již nedostačující. Nejednotnost, povrchnost, formalnost a oportunistismus, které provázely tu více, tu méně jejich práci, bude nutno nahradit soustavností, prozíravostí a odborností, opřenou o hluboké znalosti problematiky ochotnické práce, základních principů umělecké tvorby a nezbytných zásad pedagogických.

Severomoravský krajský poradní sbor zabýval se těmito otázkami velmi podrobně. Bylo konstatováno, že nedostatečná připravenost porot způsobila ochotnickému hnutí mnoho potíží. Nejednotnost porot, upínajících se k nepodstatným vnějším znakům představení, uváděla soubory do rozporů a podlamovala jejich důvěru k hodnocení. Nevěcné a oportunistické hodnocení vyvolávalo nezdavé sebevědomí a znesnadňovalo i znemožňovalo souboru přijmout zásadnější připomínku k jeho práci. Nejméně zkušení pracovníci byli vsíláni k začínajícím souborům, a tak bylo podporováno zaostávání těchto souborů. Kvality a nedostatky bývaly přeceňovány, nebo naopak podceňovány a přehlíženy, protože chyběla schopnost postihnout jejich podstatu, příčinu a souvislost. Tyto potíže vznikaly nikoliv z nedostatku dobré vůle, nýbrž především z nedostatku odborně připravených porotců.

Sami zástupci okresů vyslovili požadavek, aby byla připravena akce pro vzdělávání a výchovu dalších odborných pracovníků, schopných hodnotit ochotnickou práci v kraji. Vznikla tu idea vytvořit jednotnou frontu ochotnické kritiky, která by společným postupem, založeným na jednotných odborně a politicky opodstatněných zásadách udávala krok celému hnutí v kraji.

Základ k této akci má vytvořit půlroční kurs (příkladáme jeho osnovy a časový program), připravený ve formě dálkového studia s pěti seminárními pohovory. Většina seminářů se koná při příležitosti krajských divadelních přehlídek. Cílem tohoto vstupního kursu je seznámit frekventy se základními principy divadelní teorie, potřebnými studijními prameny a problematikou hodnocení ochotnické

činnosti. Na kurs budou dále navazovat tematické semináře, které budou pořádány periodicky při různých příležitostech k aktuálním otázkám podle současných potřeb.

Krajský poradní sbor očekává, že pravidelná setkání pracovníků, kteří se zabývají hodnocením ochotnické práce, umožní formovat jednotně jejich kritéria, prosazovat ty požadavky, které se jeví v dané chvíli nejpotřebnější, účinněji a úspěšněji než dosud. Bude to možné jen

za předpokladu, že nebude k hodnocení připuštěna skupina, v jejímž středu nebude pracovník, který absolvoval odbornou přípravu a prokázal patřičnou způsobilost. V tom ohledu získal KPS plnou podporu a pochopení činovníků KNV. Při nynější formě soutěže, upouštějící od řazení souborů do žebříčků, budou kladeny na skupiny pověřené hodnocením daleko větší nároky než dosud. Úprava soutěžního řádu je dobrým příslibem, ale pouze za předpokladu, že bude zajištěno kvalitativně vyšší hodnocení celkové činnosti souborů a jejího dosahu ve všech souvislostech, určitých společenskou potřebou a současnou situací. Ztratili-li soubory, které nastoupily cestu sebevzdělávání, důvěru k autoritě těch, kteří je hodnotí, protože jejich úroveň nemá potřebný předstih, ztratí soutěž vůbec své opodstatnění a bude zbytečně vynakládat práci a prostředky k její organizaci. LUBOMÍR ŠTULA

OSNOVY

PŘÍPRAVNÉHO KURSU PRO VZDĚLÁVÁNÍ PRACOVNÍKŮ OKRESNÍCH PORADNÍCH
A LEKTORSKÝCH SBORŮ A OKRESNÍCH POROT PRO DIVADLO

Forma kursu: dálkové studium s pěti seminárními konzultacemi

Termín: listopad 1962 — duben 1963

Poslání kursu: úvod do studia základů divadelní teorie, vytváření skupiny dobrovolných odborných pracovníků pro systematickou práci v lektorských základních kurzech LUT v okresech, odborných sekcích poradních sborů a v porotách STM.

Náplň kursu:

I. Úvodní teoretická část

1. Umění jako specifická cesta poznání
2. Specifické vlastnosti LUT
3. Umělecké dílo a jeho funkce v současné společnosti

Prameny: J. Volek: O specifčnosti předmětu uměleckého odrazu skutečnosti. Marx-Engels: O umění a literatuře
Doplňková literatura: D. Šindelář: Estetika vnímání. O. Zich: Estetika dramatického umění. Otázky teorie poznání (SNPL 1957). F. Tetauer: Drama a jeho svět

II. Teorie dramatu

1. Specifičnost dramatu v literární tvorbě
 2. Znaky dramatu
- Prameny:** Aristoteles: Poetika. G. Freytag: Technika dramatu

Doplňková literatura: J. Kopecký: Nedo-
končené zápasy. W. Kerr: Jak nepsat hru

III. Dějiny divadla

1. Řecké divadlo a jeho podíl na vývoji světového divadla
2. Renesanční divadlo a jeho podíl na vývoji světového divadla
3. Městanské divadlo a jeho podíl na vývoji světového divadla
4. Proletářské divadlo a jeho podíl na vývoji světového divadla

Prameny: Ant. Kyta: Dějiny světového divadla (OD Nový Bor 1959), J. Pokorný: Shakespeare a jeho doba. K. S. Stanislavskij: Můj život v umění. B. Brecht: Myšlenky

Doplňková literatura: D. Diderot: Herecký paradox. A. Dvořák: Trojice nejodvážnějších. Mejerchold, Tajrov, Ochlopkov: Moderní tvář divadla. F. Mehring: Stati o dramatu

IV. Hodnocení divadla

1. Hodnocení dramatické předlohy a jejího výkladu
 2. Hodnocení inscenace v syntéze užitých složek divadelního umění
- Prameny:** J. Pacovský: Úvod do marxistické estetiky a teorie divadelního umění

(Ochotnické divadlo 1959, č. 2, 4, 6, 9, 11). J. Kopecký: Zápas o socialistické drama (Divadelní noviny 1960, č. 5)

V. Hodnocení ochotnické práce

1. Metodika hodnocení umělecké práce souboru
2. Zvláštnosti ochotnické práce v dětském a mládežnickém souboru

Prameny: J. Beneš: Základy práce divadelních porot [skripta], Knihnice ochotnického divadla (F. Kubr; O divadlo Života, J. Beneš: Zkušenosti z ochotnické praxe, Studio mladých, V. Halada: Technika jevištní řeči, V. O. Toporkov: O herecké technice, J. Dušek: Jevištní výtvarník, sborník Režisér a soubor)

Doplňková literatura: J. Honzl: K novému významu umění, O. Zich: Estetika dramatického umění

Povinná četba časopisů: Divadelní noviny, Literární noviny, Divadlo, Ochotnické divadlo

Časový program:

- 1.
4. 11. 1962 Přerov
1. Zahájení [Štula]
2. I. teoretická část [Kokta]
doplňuje epidiaskop
- 2.
- 8.—9. 12. 1962 Bruntál
1. Seminář k I. části
2. II. Teorie dramatu [Flíček]
představení Gorkij: Měšťáci
- 3.
20. 1. 1963 Olomouc
1. Seminář k II. části
2. III: Dějiny dramatu [Eztler]
film Brecht: Matka Kuráž
- 4.
- 2.—3. 3. 1963 Hrušov (Div. jaro)
1. Seminář k III. části
2. IV. Hodnocení divadla [J. Jaroš]
3. Praktická cvičení
představení HDJ
- 5.
- 13.—14. 4. 1963 Přerov
[Krajský divad. festival]
1. Seminář k IV. části
2. V. Metodika hodnocení [Černý]
3. Praktická část
4. Závěrečné pohovory
představení KDF

Doplňková školení:

Soustavné sledování práce absolventů, periodické semináře k aktuálním otázkám u významných příležitostí (jednou za čtvrtletí).

CO BYS MĚL STUDOVAT

Pro současný stav ochotnického divadla je příznačné úsilí hodnotit dosavadní výsledky z pozic širšího společenského významu a na základě takového hodnocení vytýčovat jeho vývojové perspektivy. V Hronově i jinde se všichni shodli na požadavku evokovat v souborech zájem o prohloubení základních teoretických znalostí a s tím spjaté správné ideové zaměření ochotnické divadelní činnosti. V systému základního školení lidové umělecké tvořivosti je divadelní část důkladně rozpracována a jednotné osnově s předstihem vycházejí vstřícné iniciativní pokusy vlastních škol a studií zejména ve Východočeském a Severomoravském kraji. O jednom takovém pokusu současně časopis informuje.

Obzvláštní význam zde ovšem přísluší výběru studijních materiálů. V kapitole Teorie dramatu přiložených osnov Severomoravského kraje se objevují vedle Gustava Freytaga a Aristotelovy Poetiky dvě nové práce o divadle: Jana Kopeckého Nedokončené zápasy a Waltera Kerra Jak nepsat hru. Je velmi užitečné postavit obě knížky vedle sebe. Práce předního amerického kritika zajímavým způsobem vykládá současný stav americké dramatické tvorby a vůbec divadla první poloviny dvacátého století, zatímco kniha Jana Kopeckého nás dovedně orientuje v poznání stavu současného evropského divadla, v porevolučním vývoji divadla u nás a podněcuje k úvahám o vylídkách divadla v socialistické a budoucí komunistické společnosti.

Kerrova knížka, jak už sama volba názvu napovídá, je psána velmi atraktivně a sugestivně. Autorovo volání po zlidovění divadla — potřeba získat opět lidového diváka — se opírá o bystře volené historické argumenty slavných údobí divadla starořeckého, alžbětinského, commedie dell'arte. Jeho stanovisko, že opravdové umění musí vyrůstat zdola, a ne jlnak, musíme v plném rozsahu akceptovat: „Drama roste vzhůru od opileho veselí, od ševcovského modrého pondělku, od vulgární frašky — nikoli směrem dolů od kritické akademie. Chce to čas a podporu a commedia dell'arte dospěje k Molièrovi.“ Kerr je proti divadlu teze pro divadlo života. Straní příběhu a navěti. Obraz života nás více vzruší nežli každá teorie, a drama musí obohacovat poznání člověka a rozvíjet ideu lidské — a můžeme si doplnit: i společenské — aktivity. Brojí proti postibsenovskému a čechovovskému dramatu ovládajícímu americké jeviště. Zabstraktnělo, přintelektualizovalo se, vzdálilo se divadlu — lidové zábavě. „Žádné historické vítězství nepotvrzuje naději, že je možno vyfantazírovat a prosadit kultivované divadlo na intelektuální úrovni a pak je infiltrovat lidovému myšlení.“

Jeho hodnocení současného stavu i vylídek amerického divadla jsou krajně pesimistická, jestliže nakonec vidí jakousi naději v hudební komedii, vzápětí se jí vzdává, neboť to již není divadlo klasického jevištního typu a v domácí praxi znamená ústupek z pozic odpovědné umělecké tvorby na pozice komerčního kýče divadelního byznysu. Při plném respektu důvěrné zasvěcenosti a perfektních znalostí problémů nemůžeme se však s jeho analýzou krize amerického divadla zcela ztotožnit ze dvou příčin: jednak nehodnotí obecné politické a ekonomické podmínky amerického života pro rozvoj divadla a umění vůbec, jednak opomíjí vliv evropského divadla po Ibsenovi a Čechovovi (výboje proletářského divadla, Bertolt Brecht). Neodmyslitelnou součástí českého vydání je doslov Milana Lukeše

právě z těchto příčin a pak také proto, že doplňuje údobí od r. 1955, a tak po dlouhé době skýtá kritický obraz amerického divadla z našeho pohledu. Kerrova snaha provokovat polemiku na domácí půdě dnes přichází velmi vhod. Leccos cenného z jeho poznání nám může posloužit jako argument v diskusi o vývoji divadla našeho.

Z Nedokončených zápasů Jana Kopeckého jsme mnoho poznali již dříve na stránkách Divadelních novin. Kniha, která dílčí poznání, pozorování a myšlenky o divadle shrnuje, jeví se nám jako celistvý pohled na základní problematiku světového a československého divadla.

Svým způsobem je jedinečná, protože proti cizím pracím tohoto druhu má vyhraněný socialistický názor, argumentovaný marxistickým rozbořem. Autor vyhláší své pojetí socialistického divadla a s ním související osobní pojetí divadelní kritiky a výběr čtenáře k diskusi. Jeho dílčí závěry nejsou autoritativní konečné soudy a jsou zřejmě určovány snahou vyvolat další širší a hlubší úvahy. Velikou předností knihy je opět její poutavá forma. Pisatelovo zanicení a bezprostřední angažovanost napoprvé čtenáře přímo strhnou. Stejně jako práce Kerrova je to kniha, kterou vezmeme do ruky častěji.

Dnešní divadelní ochotník, a zejména kritik a lektor ochotnického divadla, musí být pro svou práci dobře vyzbrojen. Kalibry Kopeckého a Kerrův nesmí v jeho arsenálu scházet.

JAROSLAV ČERNÝ

Z výroků jedné poroty

Pohádka: Při představování se u slov „Jsem pohádka“ je nutný úsměv. Při líčení chmurných událostí opak. Ale celkem těch úsměvů více! Není to tak drahé, a tak mladá a krásná Pohádka je může dát zdarma, vyjádřit i vašeň a zlobu, jinak něhu a krásu.

Režie: Změnit text o barvě vlasů Mahuleny.

Mahulena: Při příchodu na scénu říká „Líbám tě, matko země!“, avšak toto neprovedla. Méně gest. Více vlasových proudů.

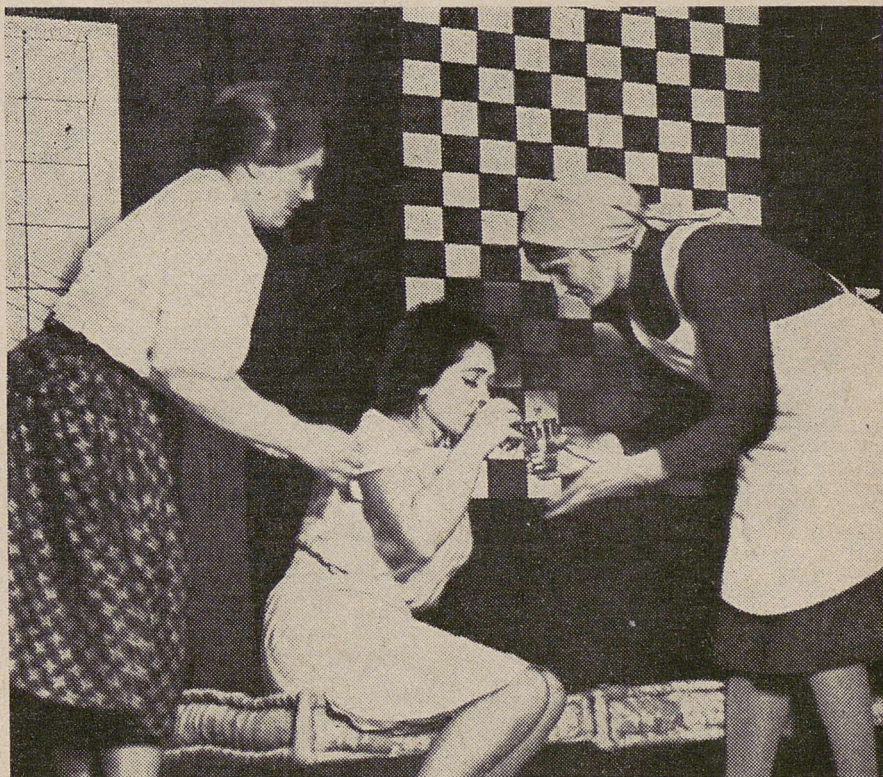
Runa: Uvázaná za vlasy by měla více přidat v proklínání.

Doporučení: S výběrem přejděte už do současnosti, abyste pomáhali budovat socialismus.

Matka: Dokáže ještě zvýšit údernost na publikum. V tragických momentech neopomenout použít kapesníku. Aktšlus víc hystericky. (Sednout na pohovku, kapesník, pláč!)

Vít: Vcelku dobrý, až na prvek mrskání nohou kupředu, což jest z moderní doby. Vynechat! Prohloubit hlasovou modulaci. To nikdy neuškodí.

Hra je přežitá a má zastaralá klerikální pořekadla, jako „Jak Pán Bůh dá, Pozdrav Pán Bůh, Přičiň se a Pán Bůh ti požehná“ apod. Měla by se vyškrtat a nahradit pokrokovějšími příslovími.

Záběr J. Abela z 3. dějství hry Semjona Nariňjaniho Nebezpečný vek, kterou uvedl Divadelný súbór ZK Makyta Púchov

Hudba a zpěv stále více pronikají na naše jeviště, především v programech malých forem, jak dosvědčují snímky Jiřího Pražáka z vystoupení ostravského Divadélka Pod okapem, pražského Divadélka v suterénu a Uměleckého studia Kulturního domu ROH v Hradci Králové

O hudbě a hudebnosti v divadelních formách

Abych mohl s něčím záměrně pracovat, abych věděl, proč na tom určitém místě nebo v celé inscenaci používám hudby, ale ne jen „nějaké“ hudby, nýbrž právě té určité skladby, musím znát její materiál, musím mít určité znalosti z tohoto oboru. Přitom víme, že převážná část ochotnických (ale i profesionálních) režisérů i herců nejsou školení hudebníci. Řekněme si rovnou, že toho není nezbytně zapotřebí, ale že kvalifikací není ani to, že „jsem se někdy učil hrát na housle nebo na klavír“. Domnívám se, že jde o to, aby režisér měl nebo si postupně vypěstoval a stále cvičil svoji hudebnost, cit pro temporytmus a pracoval v hudební oblasti podobně jako v oblasti výtvarné (vždyť převážná většina režisérů také nedovede nakreslit výtvarně dobrý návrh scény). Ovšem má-li režisér hudební cit, smysl pro hudbu, potom může spolupracovat s hudebníkem obdobným způsobem, jako je tomu běžně zvykem v oblasti výtvarné nebo s choreografem v oblasti pohybové taneční.

Konečně — tato spolupráce vyplynula v některých případech, zvláště při realizaci kabaretu, revue apod., zcela zákonitě z praxe. V profesionálních divadlech nebo filmu, rozhlase je dnes už běžným zvykem spolupracovat se skladatelem, dokonce s určitým skladatelem, nebo dirigentem činoherního orchestru jako s poradcem a spoluvtvořcem představení. [Ze soustavné spolupráce některých umělců, kteří mají stejné názory, rozumí si, vznikají potom mnohdy ta nejlepší díla. Uvádím alespoň dva příklady za všechny ostatní: Voskovec+Werich a Jaroslav Ježek, ve filmu Jiří Trnka a Václav Trojan.]

Můžeme tedy uzavřít: V každém přípa-

dě je dobré a vhodné spolupracovat na hudební složce představení s hudebníkem, který má cit pro dramatickou situaci a je odborně fundován.

Nyní se vraťme ke scénické hudbě. Kde si ji opatříme? Máme v praxi několik možností. Může to být hudba: a) vybraná, b) hudební montáž, c) komponovaná (improvizovaná). V každém případě nejdůležitější je moment výběru, to, abychom dovedli dobře, citlivě a účelně zvolit takovou hudbu, která se může stát organickou součástí hry, obrazu, situace. Musíme pracovat obdobně jako skladatel, vybírající také v tvůrčím procesu velmi nevhodnější hudební materiál, který potom zpracovává. Cesta k onomu „dobře, citlivě a účelně“ je poslouchat, poznávat co možná nejvíce hudby, abychom měli jakousi zásobu — repertoár.

Pro výběr z „hotové“ hudby je dobré uvědomit si několik zásad. Především budeme hudbu posuzovat z poněkud jiných hledisek, než se to běžně děje na koncertě nebo při poslechu z gramofonových desek a magnetofonových pásků. Je to dáno tím, že máme představu určité nálady, temporytmu, dramatické situace. K tomuto obrazu hledáme příslušný dotvářející obraz hudební. V takovém případě můžeme mnohdy použít hudbu, která třeba sama o sobě je průměrná, ale pro naši potřebu vyhovující. [Tím není řečeno, že špatná hudba nabývá kvality!]

Odkud budeme vybírat? Ze všech oblastí a žánrů. Pochopitelně. Ale budeme se vyhýbat hudbě známé. To proto, že známá hudba vytváří v divácích (kteří jsou zároveň posluchači) určité emoce, známé obrazy, které se nekryjí s obrazem, jež chceme v jejích fantazii vytvořit, podpořit, nebo dotvořit. Z tohoto hlediska je tedy nevhodné používat všech skladeb, které jsou spojeny se slovem, tedy písní. Dále je pro nás nevyhovující hudba programní, kde název již usměrňuje posluchačovo vnímání, a vůbec všechna hudba všeobecně známá. Tím myslím např. Smetanovu Mou vlast, Dvořákovy Slovanské tance, Čajkovského svity z baletů, známé symfonie atp. Dejme si příklad (doporučuji všechny uvedené příklady přehrát — jsou vybrány z hudby, která je většinou běžně dostupná na gramofonových deskách): V. Blažek — Příliš štědrý večer; předehra: Sinding — Rašení jara. Nebo: W. Shakespeare — Ham-

let; předehra: J. Fučík — Pochod gladiátorů. Nebo: O. Daněk — Svatba snatkového podvodníka; předehra: J. Suk — smuteční hudba ze svity Radúz a Mahulena. Rovněž by bylo nevhodné předeslat Kunderovým Majitelům klíčů píseň Včera neděle byla nebo Včera mi bylo sedmkrát.

Právě tak nelze vybírat hudbu podle názvů. Představovat si, že ke hře odehrávající se ve Florencii můžeme použít Florentinský pochod nebo k navození zimní nálady valčík Bruslaři, bylo by počinání mylné, vedoucí ke groteskním situacím. [Je to také možné, ale zatím o těchto případech neuvažujeme.]

Velké možnosti se nám ukazují v okamžiku, kdy si uvědomíme, že můžeme vybírat nejen z různých hudebních žánrů, ale že pro charakter výsledného působení je důležité i nástrojové obsazení — instrumentace sklady.

Objasníme si to na příkladech. Nelze dost dobře inscenovat historickou bitvu s hudební kulisou Ronda pro vibrafon K. Velebného v interpretaci Studia 5, nebo balkónovou scénu Romea a Julie za burácejícího zvuku Ústřední hudby čs. lidové armády, hrající Vzhůru ke hvězdám J. Pravečka, i když jde v obou případech o dobrou hudbu.

Dosud jsme mluvili převážně o případech, uvedených v kapitole o hudbě — viz Ochotnické divadlo č. 11, str. 248, ad a), b), d). V případě c) už přecházíme v podstatě k principu montáže. Už nebudeme hledat celou skladbu, ale vyhledávat určitou část skladby, určitý motiv nebo frázi, a budeme používat této části jako příznačného motivu, jako hudebního obrazu, který se stává ve spojení s určitou opakovací se situací nebo osobou nebo jejím jednáním nerozlučnou součástí jevištního děje. Nejnedůležitější případ můžeme uvést z inscenací pohádkových her, kdy třeba čert bude charakterizován hudební frází hranou na fagot atp.

Výběr určité části skladby použijeme i tehdy, chceme-li vytvořit určitou náladu, vytvořit prostředí, které má svůj vlastní svěbytný charakter. Ve většině případů půjde o zkrácení skladby. Využijeme-li hudby k charakteristice, můžeme pracovat dvojím způsobem, podle toho, jakého výsledku chceme dosáhnout. Buď tak, že hudební obraz je v souladu s charakterem postavy (např. Dlouhý, Široký a Bystrozraký: Dlouhý — flétna nebo

altsaxofon, dlouhé tóny ve střední poloze; Široký — tuba, heligon, pozoun ve spodní poloze; Bystrozraký — pikola ve vysoké poloze staccato), nebo, zvláště chceme-li dosáhnout komického výsledku, proti charakteru postav (např. vládce pekel Belzebub — trubka s dusítkem, znějící jako dětská trumpetka).

Tady už vlastně přecházíme do oblastí uvedených ad g), kdy můžeme využít hudby třeba *agitačním způsobem*. Plamenný projev vojenského agresivního charakteru podložit buď smutečním pochodem, chceme-li vyjádřit, kam jediné mohou vést proklamované myšlenky, nebo nacistickým pochodem či starým německým šlágreem, chceme-li zdůraznit a připomenout, odkud ideologicky zmíněný projev roste, kam postava patří (doporučuji provést takový pokus s řečí Maršála z Čapkovy Bílé nemoci).

V těchto a podobných případech je si třeba uvědomit, že míra působení takto použité hudby na city diváka závisí v tom, zda táž hudba předchází, zaznívá současně, nebo následuje. V prvním případě připravuje určitou atmosféru, s níž je další děj buď v souhlase, nebo se ostře odlišuje, v druhém vyjadřuje podtext, ve třetím dává konečný smysl situaci. Příklad k pokusu: F. Hrubín — Křišťalová noc, závěr I. jednání od příchodu Aloise.

1. Dobíáš: Polka míru, hraná dechovkou s příchodem Aloise právě skončila.
2. Valdauf: Pod jednou střechem — skladba právě začíná a zní až do konce jednání.
3. Táž hudba — končí bouchnutím ve světničce Toničky.
4. Dobíáš: Polka míru — hudba začne při odchodu Strunové do světnice po slovech: „Ono je špatně a špatně, Lojzík!“
5. Olga (vyjde od Toničky): „To nic nebude...“; začne táž hudba, potom teprve Alois: „To u moře...“
6. Olga (vyjde od Toničky): „To nic nebude...“; ozve se italská píseň O sole mio, hraná na křídlovku jako tango. Alois: „To u moře...“
7. Hudba skončí jako ad 3., další text bez hudby, Alois (vykřikne): „Tady nikdo nic nevydržel! To byste měli vidět tam dole... u moře!“ — pak hudba:

- a) Valdauf: Pod jednou střechem;
- b) O sole mio jako ad 6.;
- c) Těšfk: Čertovská polka pro basklari-net;
- d) Šlitr—Suchý: Včera neděle byla hráno vesnickou dechovkou; atd.

Při těchto několika pokusech (bylo by možno vymyslet celou řadu dalších, ale držíme se nejjednoduššího použití a respektujeme situaci autora a předpis, že hudba zaznívá z návsí) zjistíte, že při zachování téhož textu, který je také stále stejně interpretován, dochází hudbou k naprosto různému výkladu a konečnému výsledku. Jeho správnost nebo nesprávnost, možnost nebo neorganičnost posoudíte sami.

Snažil jsem se vybrat příklady tak, aby jejich ověření v praxi bylo co nejjednodušší. Přesto může čtenář namítnout, že práce s hudbou v představení není lehká záležitost. Jak se tedy o tomto principu práce poučit? Sledovat např. pozorně rozhlasovou hru, která pracuje velmi často s hudbou, nebo poslouchat (ne jednou, ale víckrát!) některé opery např. Smetanova Dalibora nebo Dvořákovu Rusalku (co se týče motivické a charakterizační práce poslouží jako učebnice). Nejvíce se naučíte při poslechu

s klavírním výtahem v ruce a s pomocí poučeného hudebníka, který vás může operou z našeho hlediska provázet.

Pokud používáme montážního principu a potřebujeme pouze části hotové skladby, motiv, hudební frázi, je třeba si uvědomit, že je to práce náročná, že se jedná o zásah do hudební kompozice, který musí být odborně proveden, a proto by měl být vždy uskutečněn ve spolupráci s poučeným hudebníkem.

Pro třetí případ, uvedený v záhlaví této stati, pro hudbu komponovanou k divadelnímu představení, pásmu, estrádě, kabaretu a všem ostatním jevištním formám, platí tytéž zásady, které byly řečeny pro hudbu vybranou. Pochopitelně je zde režisér vždy ve výhodě, protože mu schopný komponista může připravit hudbu přesně takovou, jakou potřebuje co do charakteru, délky, instrumentace apod. Záleží pochopitelně na schopnostech hudebníka, ale především na tom, jak dokonale má představu režisér a jak s ním dovede spolupracovat.

REALIZACE HUDEBNÍ SLOŽKY

Použijeme buď:

1. *Reprodukce hotového záznamu* z gramofonové desky nebo magnetofonového pásku. Vždy bych raději doporučil magnetofon a přepis hudby na pásek. Magnetofonový pásek se dobře transportuje, nehrozí rozbítní, magnetofon ovládáme lépe než gramofon, manipulace je jednodušší a spolehlivější. Na pásek můžeme přepsat hudbu pro celé představení za sebou, očíslovat, případně pásek rozstříhat a připravit tak, že nemůže dojít k omylu. Treťit na desce určitou frázi vyžaduje značnou ekvilibristiku s přenoskou, pevné nervy obsluhujícího i režiséra, dá se předpokládat zničení desky i přenosky v kterémkoli okamžiku manipulace a se stoprocentním výsledkem lze počítat jako s výhrou ve sportce.

2. *Živé reprodukce* — sólových nástrojů (kytara, housle, harmonika atp.), instrumentální skupiny, rytmické skupiny nebo orchestru (tanečního, dechového, symfonického) podle toho, jaký záměr potřebujeme realizovat.

3. *Kombinace obou způsobů*, zvláště v tom případě, kdy používáme hudby na scéně (viz uvedené příklady; Topol, Jejich den; Stehlík, Hej, pane kapelníku atp.) jako nezbytného dějového a dramatického prvku a kromě toho scénické hudby v jiné poloze jako kulisy repro-

dukované ze záznamu přes zesilovací aparaturu.

V běžné praxi objevují se mnohdy velké potíže se získáním hudebníků nebo celého orchestru, který by měl dostatek času k vlastním zkouškám, k nazzkoušení, představení a potom i k reprízám. Vznikají potíže i s transportem hudebních nástrojů a hudebníků, kteří rozmnoží počet souboru a zvyšují náklady. V takovém případě je nejvhodnější pořídit si k inscenaci vlastní nahrávku s orchestrem, který máme k dispozici. Stačí k tomu nahrávací studio Fotofonu, krajského rozhlasu, nebo vhodný sál či zkušebna orchestru. Spolupracovníky, kteří dobře zvládnou technickou stránku věci, najdete v kterémkoli radiouzlu.

4. *Improvizace* jednoho hudebníka, většinou klaviristy, harmonikáře nebo kytaristy, zvláště v tzv. malých formách. Je možno použít i improvizující skupiny, ale je to velmi obtížné a není zaručený výsledek.

Ve všech případech je třeba dobře umístit zdroj hudby tak, aby mohl plnit přidělenou úlohu. Jde-li o živou reprodukci, musíme umístit sólisty s nástroji nebo orchestr tak, aby bylo možno využít všech jejich zvukových možností od pp do ff (obvykle je nevhodné umístění za scénou). Jde-li o hudbu reprodukovanou přes zesilovací aparaturu, je třeba, aby byla reprodukce tak dobrá, aby ji bylo možno plně využít co nejeфекtněji a nejpřesvědčivěji. To znamená mít slušnou výkonnou reprodukční aparaturu. Jeden chřestící reproduktor působí vždy rušivě, často komicky. O umístění reproduktoru (na portále, na scéně, za scénou, v hledišti apod.) je třeba rozhodnout podle možností a charakteru inscenace. Porada s odborníkem není nikdy na škodu.

Splnění všech uvedených podmínek je nutné, abychom mohli záměrně pracovat s intenzitou zvuku, s intenzitou hudby. Na stanovení intenzity nelze dát předem žádný recept. Síla hudby je vždy relativní a je třeba ji citlivě vkomponovat do představení. Záleží vždy na prostoru, velikosti a akustice hlediště, umístění zvukových zdrojů, kvalitě zvukové aparatury apod. Každý „výstup hudby“ je třeba dobře nazzkoušet a vyzkoušet, přičemž je nutno počítat s tím, že zkoušíme v prázdném hledišti; týž sál s publikem zpravidla značně mění své akustické vlastnosti.

JOSEF ŠRÁMEK

Blodkovu operu V studni uvedl na své scéně soubor ZK Dopravy a spojů v Brně

STALETÁ CESTA BÍLÉHO MIMA

L. Fialka a Z. Kratochvílová jako Pierot a Colombina v části *La Comedie de Funambules* z pantomimického pásma *Cesta*, které uvádí pražské Divadlo Na zábradlí

V červnovém čísle jsme si postěžovali, že u nás dosud nebyla zevrubně a odborně zpracována historie pantomimy. Nuže, jednou takovou neobyčejně názornou, přitažlivou a zajímavou lekcí z historie pantomimy je nový pořad Divadla Na zábradlí, komponovaný Ladislavem Fialkou ve formě čtyřdílné komedie typů a nazvaný zcela prostě *Cesta*. Onou cestou není nic jiného než pouť Fialkova oblíbeného hrdiny, bílého mima, společností a scénami světa v průběhu dvou staletí. Přitom ovšem nelze opominout všechny partnery bílého mima, kteří se měnili, střídali, znovu vraceli a znovu mizeli ze života i ze scény, kteří bílého mima utiskovali, vzbuzovali v něm pocit strachu, méněcennosti a nenávisti a jen zřídka kdy obdivu a lásky. V různých podobách tvořili spolu s ním tradiční soubor *commedie dell'arte* i francouzské pantomimy, *music-hallový* ensemble i cirkusovou trupu. Tvořili na jevišti společnost, o níž sami beze slov vyprávěli a hráli, společenství, v němž Gilles, Pierot, bílý klaun i dělný člověk moderní doby byl vydědencem.

Cesta předvádí drobné dramatické miniatury ze čtyř časových úseků. Dvě z nich těží z tradičních motivů, z atmosféry i ze špiček tradičních komedií, dvě jsou samostatnými poetickými zkratkami lidských osudů. Začíná se původní komedií typů s nezbytným bařtipánským Pantalónem, chlubitvým Capitanem, šarlatánským Dottorem (který jako by z oka vypadl svým pozdějším moliérovským bratránkem), láskychtivou Isabellou, něžnou Colombinou a podšitým Arlechinem, jehož lišácký obličej kryje ještě maska. Mezi nimi nemotorně a nemožně bloumá ubohý a odřený Gilles, všemi přezíraný venkovánek v pytlových šatech. Vzbuzuje soucit svou měkkostí a svou nemohoucností. A cesta pokračuje Pierotem, který si

už troufá snít a chtít o něco víc než k zemi přišlápnutý život. Všemi zraňovaný tulák životem a světem však nemá úspěch. Ani v životě, ani na oficiální okázalé scéně. Proto se skrývá do šalivého pozlátka cirkusové manéže a skrývá svou bolest z nesplněných snů a tragicky končících lásek za groteskně rozšklebenou namoučenou tvář. Je šaškem, ale jeho úsměv je úsměvem tragéda. Ani ryčně veselí cirkusové manéže nemůže zastřít tragiku jeho osudu.

Jaký asi bude tento člověk s bílou tváří, opovrhovaný a utištěný romantik a snílek, dnes? Jakou podobu a jaký osud bude mít ve světě techniky, dokonale organizované práce a „civilizačních“ válek? Tuto otázku si mimové kladou při posledním zastavení. To nepatrné kolečko, na němž závisl plynulý chod celé mašinerie, bez práv, ale s řadou povinností, ano, to je Gilles, Pierot a bílý klaun moderního světa. Ten už však, otráven válečnou skutečností, dovede lépe vidět a odhadnout své schopnosti, nachází sílu vzepřít se a zaříditi si život podle svého. A tím se uzavírá čtvero zastavení pantomimy. Gilles už není sám.

Třemi předcházejícími pořady si mimové uložili vysoká měřítká. Nemenší měřítká přiložili na svou vlastní práci v *Cestě*, jejíž inscenace zrála po dlouhé měsíce. A přece, domnívám se, nebude výsledek a divácký ohlas této pantomimy plně odpovídat vynaložené námaze. Mimové totiž budují na předpokladu, že každého diváka bude stejně intenzívně zajímat vývoj a proměny pantomimických typů jako je samé. Divák dozajista pochopí jejich úmysl a upřímně jim zatleská, nicméně zážitek z *Cesty* nepřekryje nezapomenutelný dojem z Devíti klobouků a z precízně vypracovaných Etud. Ba dokonce snad divák bude mít, zvláště v první polovině, dojem, že se mu zde předkládá až příliš názorná pedagogická lekce o počátcích pantomimy jako samostatného žánru.

Mimové nechťeli být historiky. A přece se jimi, proti své vůli, stali. *Pouchuť* diváky, ale citový dosah představení je menší. Nejvíce života a nejsilnější citový náboj má samostatně komponovaná, promyšlená, prostá, a přece myšlenkově bohatá cirkusová scéna. A naopak závěrečný oddíl se opět blíží k onomu názornému způsobu výkladu. S variacemi tradičních figur se zde předvádí příběh na obvyklé současné schéma. Ani bravurní provedení docela nezastře naučný charakter závěrečného oddílu.

S těmito výhradami je ovšem nutno zároveň říci, že mimové vše provozují s oslnivou vybranou elegancí, s jemným smyslem pro poetický a všestranně srozumitelný náznak a jednoznačný výklad myšlenky, s nevyčerpatelnou zásobou špiček v nejlepší smyslu slova. A naopak zde pozorujeme i ustálení a zpevnění určitých výrazových konvencí pro jednu a tutéž situaci, stav nebo náladu — tak, jak to pantomima k bleskovému kontaktu s obecnostem potřebuje. V *Cestě* si mimové vyzkoušeli, většinou úspěšně, i nové výrazové možnosti, např. častější používání umělého zvuku v mixáži i přímo na scéně. Propříště však patrně bude účelnější odpoutat se od historických souvislostí, ponechat si jen tvůrčí kontakt s tradicí a soustředit se na konkrétní současné témata s bohatým citovým obsahem — jak už to mimové ze Zábradlí dokázali v Devíti kloboucích a v Etudách.

PAVEL GRYM

L. Fialka, L. Kovářová a J. Kaftan ve scéně *Malý cirkus*. — Foto Pařík

NA KONCI ROKU

nad posledním číslem letošního ročníku chceme aspoň těmito několika řádky poděkovat všem svým spolupracovníkům — členům redakčního kruhu, dopisovatelům i fotografům, soudruhům z tis-

kárny i pracovníkům Poštovní novinové služby — všem, kteří nám pomáhali radou i činem — všem, kteří se podíleli na té složitě, ale krásné práci od rukopisu až po doručení časopisu čtenářům. A na začátku devátého ročníku, přejeme všem spolupracovníkům a čtenářům do nového roku hodně dobré životní pohody a mnoho úspěchů v práci i na jevišti. Těšíme se na shledanou s vámi všemi na stránkách ne už jen jednoho, ale dvou našich časopisů (o Repertoáru malé scény vás informujeme dále), těšíme se na to, že naše čtenářská i dopisovatelská obec se ještě více rozroste, a nejvíce se samozřejmě těšíme na vaše příspěvky. Redakce

PŘÍPAD DENZINGER

Když jsme si přede dvěma roky poprvé přečetli detektivní novelu Günthera Krupkata Tajemná tvář, která tehdy ještě nebyla přeložena do češtiny, napadlo nás, že by bylo docela zajímavé pokusit se o její přepis pro divadlo. Měla totiž napínavý děj, nenásilnou zápletku a logickou argumentaci. Přitom nebylo jejím jediným cílem za každou cenu bičovat nervy čtenářů. Sledovala ve své hlavní myšlence dosti jednoduše sice pojatý, ale přece zajímavý problém nekompromisního postupu proti vlastnímu provinění. Dali jsme se do práce, a tak vznikla první verze detektivní hry Případ Denzinger. Vycházeli jsme zcela z Krupkata textu, který jsme zhuštěli a rozdělili do mnoha obrazů. Výsledek byl velice nudný, dlouhý a uspávající. Ukázalo se, že není možné jít cestou pouhého přepisu, protože popisnost zabíjela všechnu akci. Bylo třeba postupovat jinak. Opustit pevné pobřeží literární předlohy, pustit se do neznámých vod a riskovat, že se utopíme. Nedělali jsme tedy jen dramatizaci, ale na motivy Krupkatovy novely jsme vlastně napsali celou novou hru.

Bylo třeba děj zhuštit, prohloubit cha-

rakteristiky jednotlivých postav, přizpůsobit řadu situací scénickým možnostem — ale nemělo by smysl vypočítávat na tomto místě všechny změny, které jsme udělali. Hlavně bylo třeba vytvořit dramatický konflikt, který by se stal hybnou silou děje. A tak vznikl nápad s Bondersovým procesem. Profesor Denzinger je postaven před skutečnost, že musí zaujmout jasně stanovisko nejen k provinění Bondersovu, ale i k provinění vlastnímu, a tím je vyvolán v jeho nitru hluboký společensko-mravní konflikt. Také ostatní postavy k Bondersově procesu zaujímají své stanovisko a prosazují je, čímž vzniká, dalo by se říci, vnější společenský konflikt mezi tábory stavějícími se za Bonderse i proti němu. Tyto tábory jsou reprezentovány na jedné straně hlavně Trattenburgem, a dr. Wallbacherem na straně druhé. Při praktické realizaci nápadu s Bondersovým procesem jsme zase mnohokrát měnili, přepracovávali, a teprve vlastně inscenace Horáckého divadla v Jihlavě naší práci prověřila, ukázala její slabiny i přednosti, změnila dramatickou nosnost, míru napětí i ostrost konfliktu. Poučení z této inscenace bylo několik.

První díl, který je věnován profesorovi Denzingerovi a jeho zápasu o správné stanovisko k vlastnímu provinění, nás naprosto neuspokojil. Nebyla to však vina divadla, ale vina našeho textu. Měli jsme tento záměr: Profesor Denzinger, vynikající chirurg, žije jen pro svou práci a záměrně se vyhýbá všemu, co zavání politikou. Právě pro tyto své vlastnosti je zatažen do procesu s Bondersem a má jako soudní znalec zaujmout stanovisko k provinění, které je obdobné jako jeho vlastní. Denzinger trápí svědomí, ale asi by pro jeho uklidnění nepodnikl nic, kdyby nebyl vyburcován zjištěním, že člověk, na němž se provinil, žije a pronásleduje ho. Ale ani tehdy není ochoten se s minulostí otevřeně vypořádat, protože propadne strachu z následků svého přiznání. A tento strach, který dává všemu daleko hroznější tvář, ho zažene do drápů člověka, živícího se kapitálem, získávaným z lidských vin. Co je platné, že se profesor Denzinger přece jen nakonec dokáže podívat tvář v tvář své minulosti a že najde správné stanovisko k Bondersově provinění! Prohrál svůj život už tenkrát, když podlehl panice a strachu z pravdy, protože z drápů takových lidí, jako je Siebeneder, není záchrany. A s profesorskou osobou hyne i jeho morální hodnota, která vznikala v zápase s vlastní minulostí i s vlastní apolitičností. První díl v představení Jihlavských ukázal, že k tomu, aby vnitřní konflikt profesora Denzinger byl dostatečně markantní, je třeba daleko jednodušší polohy, než jakou poskytoval dosavadní sled mnoha krátkých obrazů, tvořících první díl. Přepracovali jsme proto text prvního dílu a odstranili jeho mnohoobrazovost i lokální roztržitost.

Druhý díl, který se odehrává po smrti profesora Denzinger a obsahuje celé vyšetřování vraždy, prošel jevištní prověrkou na jihlavské scéně celkem úspěšně. Ukázalo se, že naše obava ze zdoluhavosti celého vyšetřování byla zbytečná

Siebenederova
pracovna

Jídelna
u Denzingerů

Kavárenská
zahrádka

UPOZORNĚNÍ NAŠIM ČTENÁŘŮM

Namísto dosavadní přílohy Ochotnického divadla začneme pro vás od příštího roku vydávat nový časopis

REPERTOÁR MALÉ SCÉNY

Bude to repertoárový měsíčník určený ochotnickým souborům, smíšeným uměleckým skupinám a divadlům poezie.

Najdete v něm vedle her a aktovek estrádní scénky, kabaretní pořady, recitační pásma, libreta k pantomímám, agitky, montáže, básně, písně a další textový i notový materiál.

Cena jednoho výtisku bude Kčs 2,50.

Současně vás upozorňujeme, že náklad časopisu je omezen, a proto budou objednávky vyřizovány v pořadí, v jakém dojdou.

Abychom umožnili přednostní objednání nového časopisu především odběratelům Ochotnického divadla, otiskujeme objednáací lístek, který po vyplnění zašlete na adresu naší redakce. Časopis vám pak bude dodávat Poštovní novinová služba.

Redakce OCHOTNICKÉHO DIVADLA

Žít festival Ja co dál?

V sobotu 29. září zahájil soubor ZK Va-
gónky Tatra představením hry Bratři
Capkové *Ze života hmyzu* pražský divadel-
ní festival, který uspořádal Městský dum
osvěty. V průběhu festivalu měli diváci
[pokud přišli] možnost sledovat ještě
program Male scény z Prahy 3 *Fialová
želva*, Mlejnkovu *Výpravu za hrdinou*
v provedení deického souboru OB z Pra-
hy 9, rumunskou studentskou veselohru
Sestka z mravů, zahraniou SVVS z Prahy
4, Ostrovskeho komedii *I chytrák se spá-
li* v provedení divadla Máj, pohádku Saši
Lichého *Cinový voják*, uvedenou opět
souborem Male scény [OKD z Prahy 3],
Tomanovy *Slonanské nebe*, hrané OB
z Prahy 9, dvě divadla poezie učiliště
ČKD a Motorletu: *Kuťko stobarevné* a
Černošskou poezii, a konečně festival
uzavřel soubor ZK Geologického průzkumu
estrádní komedií *Vdávky krále Kon-
ráda*.

Pořad tedy pestrý a bohatý, zabírající
širokou paletu nejrozdílnějších forem,
tak jak je v současné době produkují
amatérské soubory v celé republice. Vy-
necháme v těchto poznámkách předsta-
vení zahajovací, které letos reprezento-
valo pražské ochotníky na Hronově, a ne
zrovna nejlepší představení divadla Máj,
o nichž se již v časopise hovořilo. Za-
stavme se u představení ostatních.

FIALOVÁ ŽELVA

Autoři J. Srb a K. Svoboda sestavili pás-
mo sedmi scének, volně spojených dvo-
jicí konferenciérů, kteří spolu hovoří te-
lefonem na základě špatného spojení.
Setkáváme se v této dvojici s básnicím
účetním a mladou dívkou, kteří si vyprá-
vějí rozličné příhody, jejichž souvislost
s naším běžným životem je přinejmen-
ším problematická. První dvě scénky
jsou vzaty z knihy amerického humoris-
ty Jamese Thurbera *Zmatený muž na
hrazdě*. Autor patří k tomu druhu ame-
rických humoristů, kteří si libují leckdy
v humoru dosti absurdním. Má své kri-
tické ostří namířeno na amerického ma-
loměstáka, což je však živočich absolut-
ně jiný než podobný druh v prostředí
staré Evropy. Navíc se domnívám, že ne-
lze přenášet kreslené vtipy — v nichž
crazy humor této knihy dosáhl svého
vrcholu — jen tak na jevišti, stejně ja-
ko dramatizovat povídky, jejichž humor
a vtip je založen na neobvyklých slov-
ních vazbách. Pro další námět si autoři
zašli do jakési galerie, kde před obra-
zem pradeny dva měšťáci návštěvníci
kritizují módu XVIII. století a vzbudí tím
v ženě na obraze [která samozřejmě
ožívne] komplex nemodernosti. Pradena
se tedy převlékne podle naší módy a je
za to odnesena ředitelkou galerie do
skladu. Další scénka, nazvaná pantomi-
ma *Proměny* — ačkoliv s pantomimou
nemá pranic společného — zabíhá do
Ameriky. Číšník v baru tak dlouho inka-
suje bohatého Američana, až tento boha-
tec zchudne a číšník si otevře vlastní
bar a vychází na flám. Tedy jakýsi za-
čarovaný kruh kapitalistického světa,
ovšem viděný přinejmenším velmi zjed-
nodušeně. [Při té příležitosti mi bylo
líto výtvarníka, který nadal tyto scénky

množstvím nápadů, aniž tím mohl jak-
koliv umocnit autorský záměr. A sou-
časně jsem i vzpomněl slov J. R. Píck-
na na ústředním kole STM v Plzni, že sou-
bory se nemají pouštět do zahraničně po-
litické satiry, nemají-li důkladné znalosti
poměrů této země, minimálně dvojnásob-
ek znalostí průměrného diváka.] Scén-
ka Sobec pracuje s vnitřními monology,
pouštěnými přes magnetofon. Aby scénka
mohla být účinná, musí mít rytmus a být
bezvadně propracována. Jinak hovoří ži-
vý herec do svého vnitřního hlasu a na-
opak, vzniká zmatek a výsledek je ten
tam. Navíc tato scénka není ani příliš
nová ani příliš vtipná. Scénka Bomba-
bum se důstojně řadí k *Proměnám*. Ame-
rický továrník vyrábí tak dlouho zbraně
se stále mohutnější ničivou schopností,
až zjistí, že by přišel sám o život. V pod-
statě anekdota, ale ve výtvarném prove-
dení tak přesycená rekvizitami, že je-
jich instalace trvá déle, než vlastní text.
[Což samo o sobě je zvlášť v kabaretu
absolutně nepřipustné.] Závěr tvořila
volná tribuna, kde v monologích bylo
pohovořeno o věcech, které nás zdán-
livě obtěžují: o plavkách, které jsou na
skladě v zimě, o botě, která tlačí, o pár-
ku, který stříká šťávu, o frontě v samo-
obsluze a věčně hrajícím rozhlase po
drátě. Nakonec se sešli oba konferen-
ciéři, a tu jsme zjistili, že On se jme-
nuje Želva a Ona Fialová. Čímž bylo te-
matickému kabaretu učiněno zadost.

Kabaretní herectví je specifikum, jehož
ne každý herec je schopen. Pracuje se
zkratkou, nadsázkou, satirickým pohle-
dem na život kolem. A tak soubor, kte-
rý je zvyklý hrát tzv. velké divadlo, nut-
ně narazí na potíže, které nelze zastít
výpravou. Neboť hlavní síla kabaretu je
ve slově a jeho herecké interpretaci.
[Ještě závěrem: kulaka nedělá klobouk
se štetkou, a měšťáka — ani americké-
ho — buřinka! A co nejhoršího: Kabaret
musí mít rytmus, kterého nikdy nemů-
žeme dosáhnout, nedovedou-li herci text
a je-li ledacos slyšet dvakrát!]

PROBLÉM S HRDINOU

Mlejnková *Výprava za hrdinou* má mnoho
slabin, má prvky didaktické, frázevité,
schematické. Přesto však má i mnoho
sympatických rysů a zcela jasný výchovný
záměr. V provedení souboru OB z Prahy
9 však dětští herci neznali dobře text.
Tím více potom vynikla slabší místa
předlohy, která je možno překlenout je-
dině pevnou režijní koncepcí a zvládnu-
tým rytmem představení.

RADOSTNÉ PŘEDSTAVENÍ

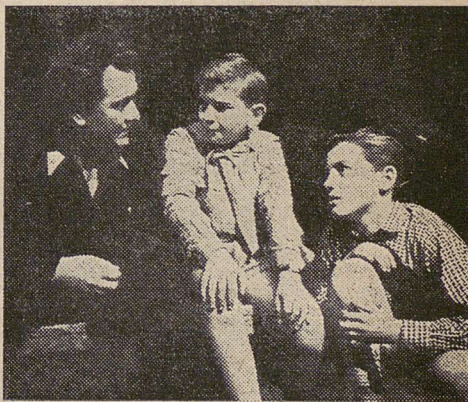
Sestka z mravů je starší veselohra z pro-
středí poválečného gymnasia v menším
rumunském městě. Jde tu v podstatě o boj
starých reakčních sil s novým duchem —
a to nejen mezi starými profesory, ale
především v mládeži. Považuji toto před-
stavení za nejlepší z celého festivalu.
Bylo mladé, mělo pevnou režijní koncepci
a zvláště studenti byli opravdu živí
lidé, kteří žili své role. Budiž řečeno
k chvále režisérky, že dovedla dát i těm
místům, kde je didakticky proklamován
svaz mládeže, neotřelý a nefrázovitý ráz,
že slova nezněla úvodnickářsky a divák
neměl pocit, že je poučován. Představení
mělo neobvykle živý ohlas, bylo velmi
pěkně navštíveno, a mělo svou sílu hlav-
ně v představitelích studentů. To již ne-
lze říci o rolích, hranych dospělými, kte-
ré však — po pravdě řečeno — i autoři
trošku ošidili a ušili jím pouze dvojí ka-
bát: černý a bílý. Pouze St. Černý odvedl
věrojatnou postavu starého kantora, kte-
rý vyrůstá v plnooprávného člověka nové
společnosti. Z mladých jmenujme za vše-
chny nefrázovitěho Vardiu v podání J.
Vajnara, talentovaný výkon J. Snížkové a
bez přehánění zahraniou postavu zápor-
ného hrdiny P. Svojtky.

Členové recitačního kroužku z učiliště Mo-
torletu v pásmu černošské poezie

Dvorní dámy z *Vdavek krále Konráda*, které
hrál soubor ZK Geologického průzkumu

Dětský soubor OB z Prahy 9 uvedl Mlejnkovu
Výpravu za hrdinou

E. Malcová (Princezna) a M. Lišková (Chůva)
ze ZK Geologického průzkumu v komedii
Vdávky krále Konráda

POTIŽE S POHÁDKOU

Soubor OKD z Prahy 3, který neuspěl v kabaretním pásmu, předvedl ještě jedno představení. Bylo pečlivé, i zde bylo cítit ruku režiséra, a nápaditá skládanková výprava patřila k tomu nejlepšímu, co festival přinesl. Dlužno však říci, že Ličného Činový voják je sice pohádka, ale psaná s jemnou ironií, která vyžaduje přizpůsobit i herecký projev této lehkosti. Jakmile soubor začne hrát tuto moderní pohádku stejnými metodami, jakými inscenuje a hraje tradiční repertoár, ztrácí text účinek. Jak tedy dál v tomto potivém a pilném kolektivu? Režisér, jehož nápaditost v obou představeních byla nesporná, bude musít napříště věnovat více pozornosti odlehčenému hereckému projevu, zbavenému určitých manýr a návyků.

SLOVO O DRAMATURGII

Mnoha neduhy starého divadla bylo poznamenáno i představení Slovanského nebe. Měli jsme v průběhu představení chvílemi pocit jakési bezradnosti nad textem, čímž si vysvětlují neurčitost mnoha hereckých výkonů. Nelze upřít talent zvláště J. Sedláčkové, L. Roubíškovi a mladším členům. Ale celek nepůsobí uspokojivě. Proč? Dramaturgie není jen výběr hry, nýbrž i zaujetí určitého stanoviska k jejím problémům a tím k problémům života. To jsme právě v představení postrádali.

MLÁDEŽ A POEZIE

Poezii na festivalu inscenovaly hned dva soubory. Sympatické je, že oba jsou mladé a tvoří je dělnická mládež z ČKD a Motorletu. První soubor, vedený H. Šol téžsovou, byl i na Šrámkově Písku s pásmem Nerudových veršů a Nerudovou jednoaktovkou Prodaná láska. Mladým se lépe daří v první části — ve verších. Méně si již vědí rady s klasickou jednoaktovkou. Snaha vyrovnat se s ní mladickou recesí vyznívá naplno jedině tam, kde recesismus provází i herecky promyšlený výkon, jako je tomu u výtečně hovořící L. Engelové, která osvědčila nevšední talent komediální i kulturu projevu při recitaci veršů. Nicméně je sympatické, že tyto mladí učňové se tak odhodlaně poprali s básníkem, který nebývá recitován ani mládeží studentskou.

L. Marešová nastudovala a sestavila pásmo z černošské poezie. Bylo by možné mnoho diskutovat o dramaturgii pásma. Zdá se, že dvě nejlepší básně (o řekách a o ukradeném blues) byly zbytečně utopeny v řadě dalších, které jsou chápání mladého člověka žijícího v podmínkách socialistické společnosti naprosto odlehle. Zdá se nám, že výkony mladých byly nejlepší tam, kde rytmus poezie byl spojen s rytmickým podtextem blues — typicky černošským pocitem nálady i rytmu. Ostatní básně, plné drastických obvinění bílých, klouzaly po povrchu, bez vnitřního prožitku. Ale i tento soubor se čestně popral s úkolem, který bude zajisté odrazovým můstkem do další práce.

MÁME RÁDI KABARET

Kabaretní komedie Geologického průzkumu nese v titulku jako autora jméno KOLEKTIV. Ve vývoji tohoto souboru je to zatím největší krok kupředu. Je to i první pokus udělat něco víc než estrádní skládáčku z vlastních i převzatých materiálů. Vdávky jsou dál, než byl kupř. ZAPOS, loňský program souboru, který již byl poznamenán snahou po monotematickém kabaretu. Jde tu o pohádkové podobnosti NSR—NDR. Kolektiv autorů však, na škodu věci, tu smíchal dohromady dva žánry: rozesmátý, satirický nadlehčený kabaret a snahu po DIVADLE. A to nelze dělat, aniž tím jedna nebo druhá složka trpí. I herci trpí bezradností, co si počít ve chvíli, kdy jim autor najednou uloží povinnost vytvářet postavu, která ještě

před několika vteřinami byla nahozena pouze v konturách směšnosti a satirické nadsázky. Kolektiv tu vedle sebe postavil i dva typy postav, zřejmě ve snaze odlišit oba světy: postavy představující NDR („princezna, chůva, Honza a Lojza“) jsou uzemněny, a všechny ostatní, reprezentující „Ajntopiland“, zemi krále Konráda, jsou figurky kabaretního panoptika. Tyto dvě koleje se jenom těžko mohou někde sejít a vytvořit jednotlé představení. A tak ve Vdavkách zaznamenal divák jen chvíle opravdového veselí, kdy se raduje jak z hereckých výkonů (Generál B. Bernardyho a král F. Dufka), tak z nápadů režiséra (B. Bernardy), zvláště pokud jde o „froljny“, představující ozbrojenou moc krále Konráda. Mísení žánrů tedy hře neprospělo. Ovšem — dle mého soudu — a znovu se odvolávám na již citovaný projev J. R. Pícka v Plzni, takto nelze dělat mobilizující pořad. Kdyby totiž panství krále Konráda bylo tak směšné, jak nám je líčí Vdávky, nebylo by třeba armád Varšavské smlouvy. Ani podobnoství o „nahatém králi“, které je do této komedie vmontováno, nezmenší nebezpečí, hrozící z raket Polaris a Nike, které má bundeswehr k dispozici. Soubor však ukázal, že se na cestě nezařadil a že kvalitativně našel cestu, po níž jistě půjde dál. Je toho schopen autorsky, režijně i herecky.

VIVAT FESTIVAL

Festival skončil, vivat festival, říká se. A co ukázal? Že také pražské ochotnické soubory budou muset hledat cestu, jak se vyrovnat se starým způsobem hraní divadla. Že budou musít mít objevnou dramaturgii i za cenu omylů a hledat nové cesty (viz např. Alcestin návrat souboru Máj). Že staromilskému divadlu pomalu odzvání, že měl pravdu dr. Jan Votruba, když řekl v Písku: „Ochotníci budou muset jít s dobou, nebo budou muset jít.“

A sympatický rys, který ukázal festival: mládež se nebojí divadla (viz SVVS z Prahy 4), nebojí se poezie, ani když pracuje v továrně, nebojí se poprat s kabaretem. A je tu, i v Praze, kde je tolik profesionální konkurence v divadelní síti a kde je i tolik tanečních kaváren, kde se tančí twist a charleston.

Závěrem politování: malá návštěvnost na festivalu a konstatování, že soubor A nejeví zájem o představení souboru B, a proto svoje představení navzájem nenavštěvují, nesrovnávají a nehovoří o nich. A tyto diskuse mezi účastníky festivalu mohly přinést mnoho zajímavého k perspektivám vývoje ochotnického divadla vůbec a v Praze zvláště. Bohužel nebyly. Považuji to za největší minus festivalu, za jehož každoroční opakování se vřele přimlouvám.

JIRÍ BILÝ

OCHOTNICKÉ DIVADLO V POLSKU

Snímek Antoni Klukowského z inscenace hry „Stara baśń“ Josefa I. Kraszewského v Kruszwici

již dávno pocítuji nedostatek informací o polském ochotnickém ruchu ve vašem časopise Ochotnické divadlo. Amatérské hnutí v Polsku, zejména ochotnické divadlo má bohaté a krásné tradice, spojené s činností Jędrzeja Cierniaka a Lucjusza Komarnického. V současné době se za podpory socialistického státu rok od roku prudce rozvíjí a je charakterizováno velkou aktivitou, iniciativou a bohatstvím forem.

Velké divadelní a hudební podniky, jež jsou organizovány ve větších polských městech, sjezdy, soutěže a umělecké manifestace se pořádají nyní všeobecně na počest tisíciletého trvání polského státu. Tyto oslavy budou trvat až do roku 1965. Tato skutečnost nám amatérům ukládá velké povinnosti. Jde nejen o co nejlepší

přípravu výkonu a dobrý repertoár, ale také o to, aby po dobu zkoušek kolektiv co nejvíce poznal i klasického autora, dověděl se o jeho tvorbě, o době, ve které žil a tvořil, aby zkrátka nabyl určité množství vědomostí.

Jak je u nás organizována péče o ochotnické hnutí? V Polsku jsou tři ústřední instituce řídící práci amatérů. Odbor pro kulturní osvětovou práci a knihovny u ministerstva kultury a umění pečuje o domy kultury, knihovny, zátiši a kluby, a to po stránce administrativní, personální a rozpočtové. Naproti tomu péče o formy práce, školení a výběr pracovníků, pořádání kursů, vydávání repertoáru a metodických příruček patří do pravomoci Ústřední poradny ochotnického uměleckého hnutí (ve zkratce CPARA). Nezá-

visle na těchto dvou státních institucích existuje společenská organizace, nazvaná Sdružení lidových divadel a souborů, jež působí již 55 let. Časopis „Teatr Ludowy“, vydávaný touto organizací, slaví letošního roku dvojí jubileum: čtyřicetileté trvání a vydání 50. čísla od doby obnovení měsíčníku v roce 1958.

Sdružení pomáhá státním institucím v organizování kolektivů a v přímé práci v terénu. Pořádá mj. jednoměsíční kursy, jejichž účelem je stavba a příprava divadla v přírodě. V roce 1959 byla sehraána na ukončení jednoho takového prázdninového kursu hra „Stara baśń“ od Józefa I. Kraszewského v Kruszwici u Jezera Goplem, kde se ve skutečnosti odehrává děj této hry, v místech, která jsou kolébkou polského státu. Rovněž byla provedena pod širým nebem zkouška představení prvního výtvaru socialistické literatury v Polsku „Kordiana i chama“, dílo nedávno zemřelého známého spisovatele Leona Kruczkowského. Téhož roku uvedli ochotníci ve varšavském parku hru „Lille Wenede“ od velkého romantického básníka Julia Slowackého, od stejného autora, jehož Mazepu spatřili Pražané při loňském hostování Teatru Polského z Varšavy. Velmi zajímavá byla inscenace „Grzyby“ od Adama Mickiewicze, sehraaná v městském divadle v Olsztyně.

Velká váha se nyní klade na úroveň uměleckého přednesu; proto ministerstvo kultury a umění pořádá každoročně s velkými náklady celostátní recitační soutěže, jímž předchází konference a kursy pro desíttisíce zájemců. Letošní ústřední finále soutěže bylo pořádáno v Lodži a jeho repertoár navazoval na 20. výročí Polské sjednocené strany dělníků. Péče o zvýšení počtu recitátorů a dosažení dobré recitační úrovně a především dobrého repertoáru — to je náš úkol na nejbližší léta.

Staráme se rovněž o vymoženost posledních let — divadla poezie, jež se v letošním roce rozšířila na značný počet středisek, převážně studentských a školních. Na festivalu v Koszalinu se objevilo na divadelní scéně více než 35 kolektivů, které se vyznačovaly velkou nápaditostí i dobrou interpretační úrovní v recitaci poezie, zejména poezie se sociálním námětem. Výtvary básníka K. I. Galczyńskiego, zemřelého před několika léty, a žijícího spisovatele Tadeusze Różewicze se těšily oblibě nejvíce. Nechyběli ani nejmladší, jako Stanisław Grochowiak, Małgorzata Hillar, Miron Białoszewski, Zbigniew Herbert, Jerzy Harasymowicz a jiní. Úkolem těchto divadel je popularizovat současnou poezii a hledat pro ni moderní formy výrazu.

Živě se u nás diskutuje o otázkách dalšího rozvoje ochotnického divadla v situaci zvyšujícího se počtu televizorů a zájezdů dobrých profesionálních představení na vesnici. Vyskytují se hlasy, že ochotnické divadlo je vcelku nepotřebné a že namísto peněžních výdajů na školení instruktorů bylo by třeba pro zátíší a kolektivy zakoupit televizory — tím prý bude otázka propagace kultury vyřešena. Jiní, uvažující o problému důkladněji, jsou toho názoru, že takové řešení nepostačí, neboť hlavní cena ochotnického divadla spočívá v aktivitě, kterou nutno vyvinout při organizování představení, a to nelze podceňovat. Třeba se snažit pouze o stále zvyšování úrovně. Obavy, že ochotnické divadlo zanikne od okamžiku, kdy se trh nasýtí televizory, nejsou správné. Vždyť ani v zemích s nejvyšším počtem přijímačů, tj. v Sovětském svazu a ve Spojených státech, likvidace ochotnického hnutí nenastala.

ZDISLAW KWIECINSKI,
redaktor polského ochotnického časopisu
Teatr Ludowy

Chceme uznání

13. října se konal v Praze aktiv ochotníků Středočeského kraje za celkem malé účasti, i když byly zastoupeny všechny okresy. Za předsednictví L. Lhoty bylo na programu zhodnocení minulé sezóny (A. Morávek, inspektor pro kulturu), referát zástupce ÚPSD o perspektivách ochotnického divadla, referát V. Doubka o STM, odevzdání diplomů a vyhlášení soutěžních řádů dvou krajských soutěží — pro nejvyspělejší soubory a pro soubory pracující za ztížených podmínek. V soutěžních řádech se vychází z dosavadních dobrých krajských zkušeností (pro nejvyspělejší soubory je např. jako soutěžní podmínka zachována činnost studia mladých a jeho účast v STM), pochopitelně i zde vznikají rozpaky nad tím, jak některé soubory do soutěže zařadit. Neboť např. — co jsou to ztížené podmínky a který soubor je má či nemá? Na druhé straně je celkem pochopitelné, že začínající vesnický soubor by nechtěl soutěžit v jedné soutěži s vyspělým souborem městským a že i z různých důvodů organizačních má rozdělení krajských soutěží své oprávnění. Myslím si, že nemají pravdu ti diskutéři, kteří prohlašovali, že nemají doma podmínky pro zřízení studia mladých (např. mladí členové odešli na vojenskou cvičení). Je přece možno a třeba získat další mladé — a i když třeba nebude možno ani žádoucí ihned s nimi uskutečnit celovečerní představení, přesto může takovéto studio vyvíjet studijní činnost, jejíž výsledky patří do STM. Je to ovšem práce sisyfovská — za rok títo mladí možná zase odejdou jinam — ale snad práce s nimi přinese nějaké výsledky a získá do budoucna novou krev hnutí, i když třeba ne domácímu souboru. Rovněž iniciátiva Středočeského kraje realizovat přehledku studií mladých zaslouží plné ocenění — měla by celostátní význam! — V diskusi se ozvalo (vedle řady cenných připomínek) také několik hlasů, shodně volajících po potřebě uznávání ochotnické práce, která je mnohde podceňována. Nic nového! Ale sotva lze očekávat, že ochotnické divadlo začne být všude uznáváno a oceňováno ode dne toho a toho díky nějakému celostátnímu nařízení shora. Opravdové uznání si musí každý ochotnický soubor získat sám kvalitou své práce. Pod opravdovým uznáním rozumím jak neformální zájem řídicích orgánů o zvýšení ideové účinnosti ochotnické práce, tak kvalitní ochotnickou práci získaný zájem divácké veřejnosti místa a okolí o vystoupení souboru, která mají pak pozitivní výsledky v úrovni kulturně společenského života toho kterého místa. Je takovéto opravdové zásluhy může ochotnický soubor získat, toho doklady jsou i ve Středočeském kraji. Nerozumím tedy pod pojmem „opravdové uznání ochotnické práce“ ani různé úlevy, ani různé medaile. Doufám, že příslušní diskutéři rovněž ne.

J. BENES

Víte, co je ve Vsetíně nového?

Vsetín, to není jen půvabné město s ještě půvabnějším okolím, město živé, rušné, rostoucí do krásy průmyslového i kulturního střediska celého Valašska. To je i město s bohatou kulturní tradicí, s tradicí, která není jen předmětem vzpomínek a odkazů, ale která zcela cítělědomě a bohatě prorůstá současným životem celého okresu.

Měl jsem například možnost prohlédnout si zařízení závodních klubů dvou velikých vsetínských závodů, MEZ a Závodů Říjnové revoluce, a pohovořit si s pracovníky těchto známých závodních klubů. To není jen výčet čísel a zaškrtnutých kolonek, to je opravdová, široká kulturně výchovná práce, která se zde dělá. Těch dvacet zájmových kroužků v jednom závodním klubu — a ve druhém jen o něco méně — to je přece řada obětavých dobrovolných pracovníků, to jsou desítky přednášek, instruktáží, výjezdů, akcí. Třeba takový astronomický kroužek ZK MEZ, jehož členové si sami postavili hvězdárnu, dávají si sami dohromady přístroje (nyní si třeba stavějí radar z vyřazeného vojenského materiálu), pořádají přednášky na hvězdárně i v okrese, vydávají zprávy o počasí, jiný kroužek pořádá přehrávky taneční a džezové hudby k tanči i poslechu s přednáškami a filmem, na kterých se pravidelně shromažďuje okolo stopadesáti mladých lidí, aby se bez alkoholu dobře pobavili i poučili. A títo nadšenci jdou s magnetofony a přednáškou i do odlehlých vsí, i když někdy riskují, že místní funkcionáři na některé dědině „v kopcích“ jim třeba strhnou plakáty. — Škoda, že zatím trochu pospává Vsacké divadlo, vsetínské divadelní a kulturní středisko, i když vedení se schází, okresní poradní sbor pro divadlo pracuje a zájem lidí je. Je to tak trochu akce — je otázka, zda správná — k pobídnutí oficiálních míst (jak ve veřejné správě, tak v obou velkých závodech), ke zvýšení zájmu a nepodceňování ochotnické činnosti. Nemyslím však, že tento malý truc bude mít delší trvání, vidíme-li tu řadu schopných a nadšených ochotnických pracovníků, práci ředitelů osvětového domu, zájem inspektora pro kulturu i dvě závažné akce, které

k tomu dávají všechny předpoklady. A o nich několik slov. Při ZK Závodů Říjnové revoluce byla letos na jaře založena Umělecká škola klubu jako středisko výchovy tvůrčích pracovníků na okrese. Myšlenka byla konzultována ve schůzích poradních sborů, k realizaci se spojil závodní klub s oběma osvětovými domy jak ve Vsetíně tak ve Valašském Meziříčí a s Okresní odborovou radou. Byl vypracován statut a rozhodnuto zřídit jako první oddělení divadelní režie, kde z hlediska potřeb, zvláště na vesnici, je úkol nejnaléhavější. Osnova obsahuje vlastně rozšířený základní kurs a splňuje všechny podmínky, které klademe na vzdělávání ochotnických pracovníků v rámci jednotné soustavy vzdělávání. Lektory jsou profesionální divadelníci z Olomouce a Gottwaldova, např. dramaturg Eliček, ředitel Holub a další, to znamená profesionálně tvůrčí, kteří znají ze své praxe problematiku práce ochotnického divadla. Podle výsledků přípravy (10 lekcí) bylo vybráno čtyřicet posluchačů do Umělecké školy klubu. Učební rok trvá deset měsíců a učební látka je rozvržena do čtyřiceti lekcí. Podmínkou pro získání osvědčení je diplomová práce, kterou absolvent musí připravit ve svém mateřském souboru nejpozději do jednoho roku po skončení školy. Statut obsahuje i řadu dalších významných podnětů, např. hodnocení studijních výsledků, pomoc slabším posluchačům, přiznávání členů souborů na některé lekce apod. — A druhou akcí, která svědčí o zdravém divadelním životě na okrese, byl první pracovní seminář vedoucích dětských a mládežnických souborů, kde po dva dny dvacet pět vedoucích souborů, většinou učitelů, se zájmem poslouchalo a diskutovalo o základních problémech a úkolech v této oblasti divadelní práce od dramaturgie a psychologie dítěte až po STM. V závěru semináře byla zvolena sekce pro dětské a mládežnické divadlo s pracovním programem a rozdělením okresu do oblastí, ve kterých členové sekce budou pracovat jako instruktoři.

J. ŠINDELÁŘ

Píší nám z Náměště nad Oslavou

Možná, že jste už slyšeli o tradici Náměšťského léta. Účinkují tu soubory profesionální i ochotnické, jenže bez náměšťských. Letos jsme tři měsíce studovali Příliš štědrý večer, když se objevila v tisku překvapivá noticka, že se Léta zúčastníme i my. Bohužel na zasedání vyšší kulturní instance se o nás příslušní místní činitelé nevyslovili zvlášť příjemně a návrh byl zamítnut. Zamrzelo nás to. Nu což, nechť je, tak asi za to nestojíme. Finančně by se to asi neuneslo. A odložili jsme premiéru o měsíc, protože průběh Léta, započatý K. Vlachem za slušný obnos a zvýšené vstupné 20 Kčs — a dokončovaný jen v minimální návštěvě daleko hodnotnějších programů, jsme narušit nemohli. Nakonec jsme hráli (příslušníci ČSM a TJ Jiskra) 3. a 4. srpna, ale než jsme hráli...

Muselo se přeložit filmové promítání, neboť Náměšť má pro všechny akce jen jednu sokolovnu. Musela se samozřejmě vlastními silami postavit scéna a svězt materiál. Osvětová beseda odmítla zaujmout černou látku k vykrytí, protože jsme nehráli pod její hlavičkou. V poslední chvíli zasáhl předseda MNV a látka se přestěhovala na jeviště. Nebyla tedy „spolupráce“ s osvětovou besedou zvláště šťastná. O naše představení byl veliký zájem a diváci byli spokojeni. Škoda jen, že zdejší představení jsou nárazové akce a chybí soustavná práce ochotnického souboru. Ten není, i když schopností u jednotlivců je dost.

M. KUBÁNEK

Redakce se ptá, kdeže tedy vlastně je v Náměšti ten pes zakopán?

Kus poctivé práce

První podzimní premiérou žižkovské Malé scény byla Werichova komedie Teta z Bruselu, volně zpracovaná podle J. N. Nestroye. V celkově náročném repertoáru tohoto vyspělého souboru má i tato satirická fraška své místo — pomáhá získávat souboru diváky. Dostává se jim dvou a půl hodiny dobré nálady. Na představení si vážím především vkusu, s nímž jsou všechny fraškovité situace režisérem P. Horou zvládnuty. Jeho úzkostlivá snaha o zachování míry má však i svůj rub — řada situací (zvláště druhé poloviny) a postavíček (zvláště ženských) zůstává v představení nedotažena, představení ztrácí v závěru dech, rytmus, nápad — celková jeho úroveň je spíše sestupná. Přesto inscenace dokazuje celkovou vyspělost vyrovnaného hereckého kolektivu, z něhož nad průměr vynikají O. Procházka (Aleš Hlava), J. Dienstbier (Ludvík Slípka) a dvojice S. Tesař a P. Hora (Lampa a Knot). Z ženských představitelů má správnou míru satirické nadsázky R. Novotná (slečna Horlivá), představitelce titulní role schází větší dynamičnost. Vcelku — kus poctivé práce.

J. BENES

LIBUŇ Divadelní odbor Sokola v Libuni oslavil letos 125. výročí ochotnické činnosti v Libuni inscenací Gerstnerových Dáblských klíčů, z níž je horší snímek. Na úspěchu se podílel člen Divadla Vítězného února z Hradce Králové Ant. Brtoun. Třem zasloužilým členům souboru byly při této příležitosti odevzdány odborem školství a kultury ONV v Jičíně čestné diplomy.

SEMILSKO Značná ochotnická aktivita se v poslední době projevuje na semilském okrese. Jilemnický osvětový dům má přehled o 74 aktivních souborech. V současné době probíhá celosezónní ochotnické školení s velmi širokou tematikou. Jednotlivé lekce probíhají měsíčně, vždy jednu sobotu dopoledne a neděli dopoledne.

JABLUNKOV Divadelní odbor Vojan JZD v Jablunkově-Návsi oslavil v říjnu 15. výročí ochotnické činnosti dělníků Trineckých železáren, učitelů a železničářů, kteří ve své obci za 15 let uvedli celkem 19 představení (pro 8619 diváků), 23 estrád, organizovali 12 letních karnevalů, 13 plesů, dále řadu zájezdů a nepočítaných brigád v akci Z, nočních výmlatů atp.

Pod okapem se připravují i na neúspěch

Ríká se a píše, že nám scénky malých jevištních forem vyrůstají jako houby po dešti. Ale stejně rychle mnohé z nich také zanikají. O inflaci divadel se tedy nedá mluvit. Zvláště u nás na Ostravsku je stále o dobré soubory nouze.

Není tak těžké soubor založit jako udržet. To je stará pravda a pořád platí. A nejtěžší je dokázat, aby se soubor vypracoval, aby se nespokojoval pouze s výtěžky prvotního nadšení. Někde si soubor

založí, odfajfkují naplánovaný úkol — a dál se nikdo nestará, zdali se semínko uchytí, nebo neuchytí. Někdy se uchyty. Málokdo dostal do vínku tak málo jako třebovický soubor Tempo. A přece se nejen udržel, ale dokonce dosáhl vítězství v ústředním kole STM. To je však spíš výjimka; případů, kdy soubory ztroskotaly na formálním nebo vůbec žádném porozumění, je daleko víc.

Jinou takovou výjimkou je další ostravský vítěz letošního ústředního kola STM, Divadélko Pod okapem Osvětové besedy v Ostravě I. Nedostalo sice mnoho, ale ani málo. Nejednalo se s ním macešsky, ale ani jako s mazánkem. O tom jsme ostatně již psali v březnu. Zachytili jsme tehdy práci souboru od počátků až do období před začátkem soutěžení.

Hodně napovědi a prokáží čísla. První sezóna Pod okapem trvala sedm měsíců a uskutečnilo se v ní kolem čtyřiceti vystoupení. Bylo to 28 představení, dále příležitostné programy, pořádané osvětovou besedou, organizací ČSM apod. Z toho se odehrálo sedmkrát představení v Ostravě a jedenáct venku na zájezdech. Kabaret H+PO, první původní dílo autorů divadélka, se dočkal patnácti repríz. Divadlo poezie, Aškenazyho Černá bedýnka, šest repríz, druhý původní kabaret Ta rakev, dosud nejlepší inscenace — také zatím šesti repríz.

Klobouk dolů. Na první pohled vyniká především množství práce, kterou divadélko odvedlo. Množství však nebývá na škodu kvalitě. Naopak. Soubor, složený vesměs ze začátečníků, se otrlal. A pak — nezbyl čas na přemíru nářků, adresovaných „objektivním příčinám“; nezbyl ani na malicherné notýkání uvnitř souboru, které tak často jinde zkracuje život kolektivu. Pod okapem se dělalo.

Není divu, že po plodné a únavné sezóně si soubor chtěl přes léto odpočinout. Odpočinul si — hlavně na čtrnáctidenním soustředění ve Svaleném na Jeseníku. Přijeli sem postupně všichni, z vlastní iniciativy, na vlastní náklad, v rámci své dovolené.

A nyní — připravují se na neúspěch. Ano, po úspěších, kterých soubor dosáhl, zcela vážně přemítá o tom, že v budoucnu čekají úskalí, ne-li prohry, neboť vítězů nelze vždy a všude. Takové přemítání je zdravé, jestliže vede — jako u „okapáků“ — nikoli ke kapitulantským náladám, nýbrž k hlubšímu zamyšlení nad vlastní prací.

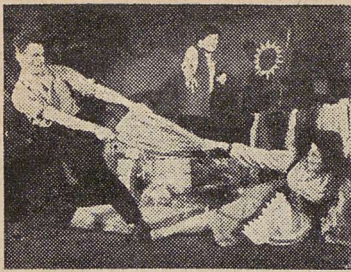
O konkrétních plánech hovoří dost neradi a zdráhavě. Skromnost byla u „okapáků“ sympatická hned vloni v říjnu, když začínali; stejně tak i nyní je jim cizí jakékoliv „dělání reklamy“ dopředu. Připravují se zcela tiše. Zkoušejí celovečerní hru, aby zdokonalovali své herectví, ne aby s hrou v každém případě vyšli ven. Začínají psát svůj třetí původní kabaret, chystají si druhou inscenaci poezie.

Prozatím se hraje nejvíce kabaretní revue Ta rakev, vítězná inscenace STM. Také letos zvolilo divadélko systém pravidelných představení ve čtrnáctidenních intervalech. Provozovnou zůstává i nadále sál Atlantik na Hornopolské ulici. volený svémocí za příspění Osvětové besedy v Ostravě I i svazáků z VŽKG.

STANISLAV SOHR

Člen autorského a hereckého kolektivu Divadélka Pod okapem E. Schiffauer

Hry oblíbené autorky našeho ochotnického jeviště Zdeňky Horynové pronikly i do zahraničí. Zkoušky čerta Belínka, po řadu let nejhranější hra ochotnického repertoáru, byly po polském a bulharském uvedení přeloženy také do němčiny a srbstiny. Náš dolejší snímek ukazuje lužickosrbského Belínka z inscenace Srbského lidového divadla v Budyšině. Hořejší snímek je z inscenace hry Zd. Horynové Zlatá studně, uváděné toutéž scénou.

V Domažlicích svítá

Letos v lednu jsme přinesli článek o neutěšené situaci v okrese Domažlice. Od loňského podzimu se však situace začala výrazně měnit. Po dosti dlouhé pauze byl na jaře ustaven sedmnáctičlenný okresní poradní sbor pro divadlo, jehož členové byli vybíráni podle školských obvodů, kde pracují jako instruktoři. V plánu práce poradního sboru se pamatuje nejen na pořádání pravidelného ochotnického festivalu Rýzmberské léto a na pomoc soutěžím, ale i na okresní školení, které má proběhnout letos v zimě. Pět divadelních souborů se účastní okresní soutěže aktivity, kterou pro všechny obory vyhlásil k XII. sjezdu KSČ osvětový dům. Jejím cílem je posílení veřejné činnosti souborů a prohloubení vnitřní výchovné práce. Součástí této soutěže je i akce závazků k účasti na přehlídkách, na manuálních i kulturních brigádách a podobně. Osvětový dům spolu s poradním sborem pro divadlo zakládá evidenci souborů, v níž jsou zachyceny i ty obce, kde je vyhovující sál, kde by se mohla pořádat představení a kde by případně bylo možno s pomocí osvětového domu a poradního sboru založit nové soubory. Bylo vydáno první číslo

divadelního zpravodaje, který vedle zpráv a organizačních pokynů otiskuje i stručný metodický návod k maskování. Věříme, že Domažličtí budou v této době začít práci pokračovat a že to není jen blýskání na časy.

em

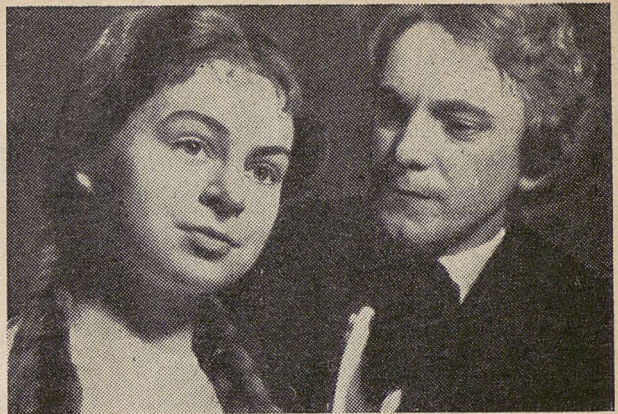
Soutěž aktivity souborů

Myšlenka soutěží nového typu stále více proniká celým hnutím. Také v Severočeském kraji vyhlásily KV ČSM, KOR a KNV soutěž aktivity souborů a kroužků lidové umělecké tvořivosti na počest XII. sjezdu KSČ pro období od 1. září do 15. ledna příštího roku. Těžiště soutěže je v okresech, její průběh řídí soutěžní komise při OV ČSM, které zejména u soutěžících hodnotí počet vystoupení, vnitřní život souborů (zvláště účast na veřejné prospěšné činnosti), vytváření agitáčních uměleckých skupin, ideovou účinnost repertoáru a přihlášení do nového ročníku STM. Podkladem pro hodnocení bude vedle kroniky souboru přehled jeho vystoupení, potvrzený zřizovatelem.

Dva nové sborníky pro smíšené umělecké skupiny

Smích i pláč i karabáč přináší na 260 stránkách probírku našimi i zahraničními krátkými scénkami, písničkami, monology a povídkami, jež je možno zařadit do večerů malých forem. Jak se v metodickém úvodu připomíná, lze jich používat od kabaretů, estrád, na textapealy, zkrátka všude, kde soubor nemá vlastního autora či chce své práce srovnat s věcmi ověřenými profesionálními jevišti. Většina věcí byla uvedena rozhlasem, televizí nebo profesionálními divadly kabaretního typu. Sborník velmi obsáhlý má celou řadu výtečných věcí, které (řečeno divadelní hantýrkou) nelze „zabít“, i takových, které si vyžadují mnoho usilovné práce interpreta i režiséra, kupř. monolog Originál hra pro dva, jak se panu Bedlovi zpěnila krev, Pythagoras a žebřík atd. Je však zcela nepochopitelné, jak se do sborníku, který si i v písňové části udržuje opravdu vysokou úroveň, mohly dostat některé věci, které, byť byly provedeny profesionálně, přece jen nesou všechny stopy pivního flekovského humoru, který na amatérských jevištích potlačujeme velmi krutě a nekompromisně (Jdu do sebe, Silvestrovská poudačka, Lyrika kouzla zbavená).

Již menší radost máme z dalšího sborníku Divadlo na valníku. Byl atraktivně vypraven a vyzdoben nikým menším než Nepraktou, nese všechny stopy toho, že zemědělská tematika je úhorem leckdy a leckde řádně zoraným. A tak krom několika nových a dosud nepublikovaných příspěvků Jarolima Koutného jsou tu uveřejněny již mnohokrát zveřejněné a ohehrané scénky. Sborník je spíše jakousi dokumentární publikací toho, co se za poslední tři čtyři roky napsalo na zemědělskou tematiku a co nesnese právě nejnáročnější kritéria.

Divadelní soubor J. K. Tyla při OB Č. Těšín-Svibice uvedl na počest XII. sjezdu KSČ Tylovu Lesní pannu: Tereška — H. Marečková, Izidor — V. Hlosta; foto V. Wojnar

Po Fripiri Kamarád Kolka

Je to docela příjemný pocit setkat se s dobrými přáteli. A jsou-li to přátelé, kteří společně dělají po celý rok divadlo, je to setkání zvláště radostné. S takovými pocity jsme se scházeli v září v Osvětovém domě v Olomouci po úspěchu našeho studia na XXXII. Jiráskově Hronovu, abychom se znovu pustili do boje s dějovými fakty, artikulací a pohybovou nemohoucností.

Sešli jsme se téměř všichni. Objevily se i nové tváře. Také „prolesorský sbor“ se představil v novém složení. Vedle „starých“ osvědčených pedagogů Kamila Marka a „Fidela“ (rozuměj dramaturga Jiřího Flíčka) přišli mezi nás od prvního setkání sympatičtí noví členové DOS v Olomouci, soudruzi Mahler a Procházková, aby prověřili naše neohebné kostry a mluvidla, a pak nástupce Vratislava Spíky — režisér Pokorný.

Těžko se loučíme s Fripiri, která si nás získala stejně jako naše dětské diváky svým vtipem a humorem. S chutí jsme se však pustili do studia nové hry pro mládež, tentokrát sovětského autora A. Chmelika Kamarád Kolka. Cítíme všichni, že práce na ní bude těžší, ale hra si toho zaslouží. Vždyť kriticky ukazuje na nedostatky práce pionýrské organizace a my víme, že je jich i u nás stále dost. Podaří-li se nám touto hrou vyprovokovat diváky k zamyslení nad prací pionýrské organizace, a možná nejen její, pak můžeme být spokojeni.

Máme letos ještě jedno velké přání — setkat se s podobnými mladými kolektivy jako jsme my, poznat jejich práci a život. A snad se s nimi i „sportovně“ utkat, i když nepůjde o „branky, body a vteřiny“. Na Hronově jsme byli mezi „dospělými“ osamoceni, bez možnosti porovnat výsledky své práce. Nemyslete si však o nás, že jsme zpychli a že se chceme stát jakýmsi přehlídkovým souborem. O to vůbec nejde, a bylo by dosti zlé, kdyby tomu tak mělo být. Začal tedy druhý ročník olomouckého studia. Zdá se, že bude mnohem náročnější než byl první. Je to ale nutné, vždyť se chceme dovědět o divadle a vůbec o „kumštu“ co nejvíce, abychom byli prospěšní svým souborům, abychom dokázali, že lidová tvořivost v divadle není v dnešní době zbytečná.

LUDEK ZAMAZAL

PRO KOČKU

Byl pozván na aktiv. A také přišel. Podepsal se a usedl. Vytáhl blok a tužku. Zapálil si cigaretu. Vypil minerálku a také si zdříml. Potom snědl přidělený oběd. Mezitím probíhalo nějaké jednání, které skoro ani nepostřehl. Proto také diskutovat neměl k čemu. Ale přesto prohlásil: „Je to otrava, vše je pro kočku.“ Potom nenápadně a tiše odešel.

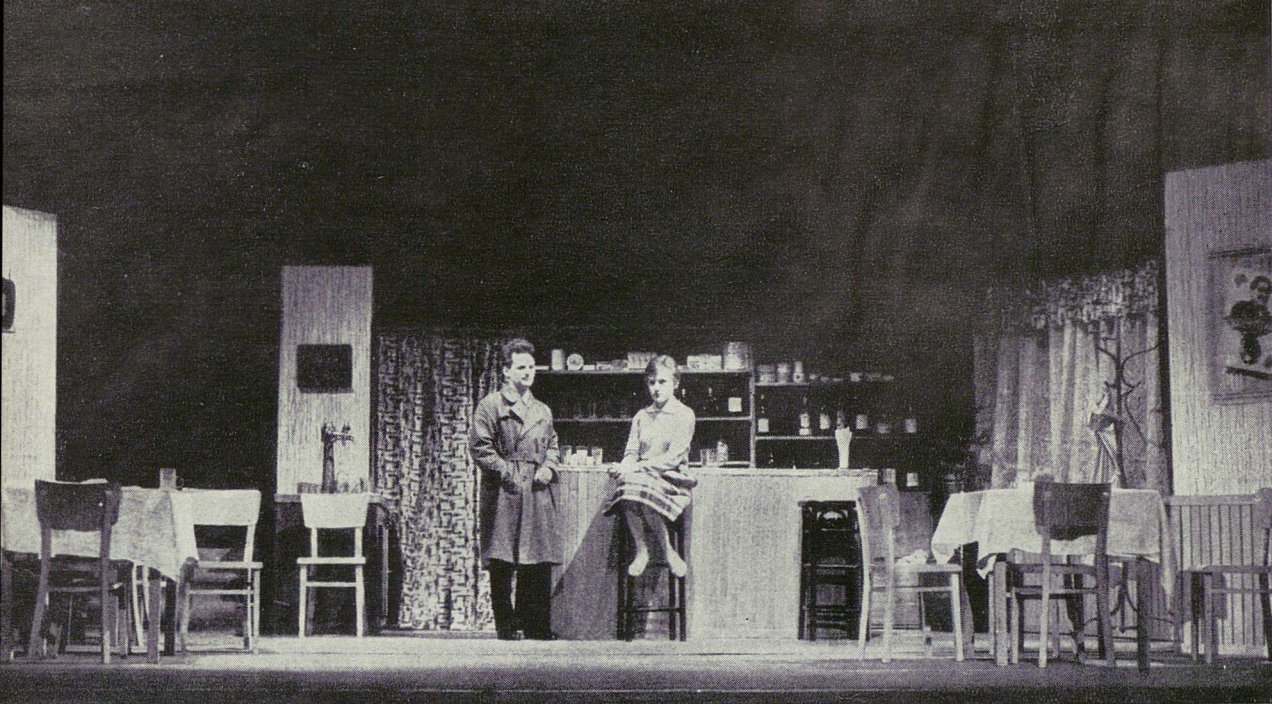
—r—

Jeden básník naši mluvu nazval bujným ořem. Proto asi na jevišti tak často s ní ořem.

am

Z OBSAHU VIII. ROČNÍKU

Bartoš M.: V zemi přátel	4/75	Kokta Z.: Michal a ti druzí	11/239	Sohr S.: Dobře začít s mládím	3/59
Bartušek A.: K perspektivám dalšího rozvoje ochotnické scénografie	11/244	Přerovské rozhovory	7/183	Sochorovská V.: Jedna režisérka — dva soubory — jedna porota	5/113
Beneš J.: Bojovníci pro Helenu	6/134	Zamyšlení nad Skumafkou	7/162	Spitzer F.: Dopis L. Fürnbergovi 9—10/217	10/217
O vesnici do třetice	11/252	Kouřil M.: Na okraj hronovské scénografie [IV.]	1/11	Stanislav K.: Hledá se režisér	2/31
O věcech problematických	6/127	Kratochvíl V.: Vesnické jubileum	5/109	Šálek K.: Scéna pro Drobníka	4/85
Poznámky k hodnocení 32. Jiráskova Hronova	9—10/193	Kubečka J.: K situaci vesnických souborů vůbec	11/251	Šanderová V.: Budte zdraví, čeští ochotníci v Daruváru	9—10/226
Usnesení ÚV KSČ o práci mezi mládeží a některé problémy ochotnického divadla	2/27	Kukaretin V. M.: Bojový žánr sovětských agitbrigád	5/101	Zeptejme se mládeže	7/155
Vybíral jsem soubory na 32. Jiráskův Hronov	7/150, 8/182	Lidová divadla v SSSR	3/68	Šindelář J.: Děti, divadlo a my	6/131
Vyrovná se?	5/112	Kwiciński Z.: Ochotnické divadlo v Polsku	12/276	Nad novým soutěžním řádem STM	12/258
Beneš J. - Vedral J.: Představení a diskuse 32. Jiráskova Hronova 9—10/196	1/19	Langášek M.: K perspektivám ochotnického divadla	11/235	Otazník za VI. Šrámkovým Pískem	9—10/206
Beránek J.: Bonn stop!	5/120	Úvahy o morálním kodexu a ochotnicích	5/97	Velké divadlo pro malé diváky	5/120
Herec o herectví	5/120	Lenda P.: Radostné setkání s Trojanem	2/45	Ze života hmyzu	1/17
Na pomoc repertoáru malých uměleckých forem	6/144	Lichardová O.: Ochotnické divadlo žije	11/238	Šrámek J.: O hudbě a hudebnosti v divadelních formách	11/247, 12/270
Blíží J.: Díla a kabarety	5/120	Vzájomná pomoc — spolupráce	6/124	Štula L.: A přece jsme to dohráli	7/188
Divadlo J. Wolka do nové sezóny	11/248	Lhotová O.: Aby se jehla nezavafilila	3/51	Školíme poroty v Severomoravském kraji	12/288
Vivat festival — a co dál	12/275	Jací jsou mladí ochotníci?	1/4	Turek Z.: Potřebujeme organizační řád	3/57
Bláha C.: Prohra okresního porotce	2/48	Kde je nejvyšší cíl?	7/153	Urbanová A.: Netrpělivá otázka	5/99
Příkladný vesnický festival	7/165	První předpoklad — skromnost	5/108	Valenta J.: Dopis o práci s dětmi	2/32
Bydžovský F.: Radovan Lukavský mezi nejdeckými ochotníky	3/67	Ve slepé uličce?	2/40	24 hodin v Hradci Králové	1/15
Černý J.: Co bys měl studovat	12/269	Machková E.: Každý Hamlet má svého Fortinbrase	7/160	Jací jsme	7/145
Česal M.: Několik poznámek o sovětském divadle	3/69	Mahenův pohled na společnost	7/157	Na prahu nového věku	2/26
Dostál R.: Dát nový obsah agitační práci	1/10	Malá fotoreportáž z Prachaticka	6/136	Valchář J.: S tímhle už nevystačíme	7/164
Doubek V.: Nábořem úkol nekončí	2/32	Nad okresními zpravodaji	5/116	Šest dopisů z Humpolce	5/114
Aby o něco šlo	12/260	O systém ochotnického školení	2/36	Vávra V.: Agitační verš na jevišti	9—10/222
Egner M.: K problémům zdvojnásobení	8/181	Perspektiva — náročnost	4/78	Vavruch P.: Po babičce nejen klokoči	5/117
Flíček J.: Jak teď a jak zítra ve studiu	6/129	Předjaří na vesnici	3/49	Víc než splátka na starý dluh	4/81
Nestůjme na hlavě	11/240	Žádnej neví, co jsou Domazlice	1/15	Závratné snění Bedřichy Cimrlové	8/191
Fochler V.: STM 1961—62 na svitavském okrese	2/34	Mešeja J.: Pátý ročník Podlipanských her	7/165	Vedral J.: Hotel Santa Cruz v Třebíči	6/136
Franke K.: Odpověď na palčivé otázky	12/257	Mihula R.: Práce režiséra u stolu	4/88	Jako houby po dešti	6/132
Fraňková H.: Pod jižním nebem	8/187	Morávková A.: Pokračování jedné diskuse	11/253	Medici hrají kabaret	7/180
Grym P.: Básníci pohybu své doby	6/138	Mossay J.: Perspektivy ochotnického divadla ve Francii	5/107	Pozdrav z Lipnice	9—10/220
Faust nebo Markéta?	4/92	Mölzer V.: Jak to skutečně vypadá s ochotníky v Praze	6/146	Taková ztráta klíčů	8/187
Hosté ze dvou světových stran	9—10/223	Nebesky J.: O situaci vesnických souborů na Pardubicích	11/249	Ve jménu přátelství	2/42
Malá divadla — velké problémy	5/102	Novák J.: Čtvrté dělnické slavnostní hry v NDR	9—10/226	Z kufru pod okap — Plzeň 1962	8/175
Paříž román na jevišti?	4/98	Obst M.: Formy a problémy spolupráce	7/146	Zlatá střední cesta	4/92
První měsíce: střídavě oblačno	2/38	O jednotu naší divadelní kultury	6/121	Vodička F.: K hodnocení uměleckého přednesu v STM	2/35
Staletá cesta bílého mima	12/272	Pacovská Š.: Ochotnická Anna Karenina	1/18	Vostřel D.: O malých formách	8/179
Tři tváře současného herectví	3/65	O těch, kteří se učí rozdávát okamžiky z mozaiky plného života	1/18	Votruba J.: Co nás spojuje	11/232
Halada V.: Rozvoj a problémy divadel poezie	3/54	Pacovský L.: Radost ze vzdělání	4/73	Některé dnešní problémy jevištních malých forem	8/171, 9—10/214
Hanzálková J.: Karel Höger mezi dětmi	9—10/230	Paulů J.: Nymburské setkání s Rudolfem Deylem	3/87	Wiesenmüller J.: Hlavní úkol poradních sborů v NDR	5/107
Horáček J.: Soubory u rybníka čili O životě kolektivu mládeže	1/7	Pavlas M.: Dobrá věc se nepodařila	9—10/228	Zahrádka L.: O režijní koncepci uměleckého přednesu	3/55
Hraše J.: Na prahu nové etapy v uměleckém přednesu	6/123	Škola budoucího života	5/111	Zavoral M.: Ještě k tomu přesunu těžiště	7/148
Umělecký přednes a STM 1962	2/34	Pavliček J.: Co dává ochotnická práce členům souboru	1/3	K perspektivám ochotnického divadla	2/28
Hudeček V.: Na cestu ochotnickým režisérům Svatby sňatkového podvodníka	1/12	Pernica O.: Vydrželi až do finále	9—10/218	Metodik a ti druzí	4/78
Jakoubek J.: Z komplexu Reflex	8/180	Pilka S.: Plán — základní kámen dobré práce	3/56	O funkcí antitoxinů po uštknutí hadem z ráje	5/111
Jančuška M.: Aké súťaže, prehliadky, festivaly?	2/30	Popp O.: Simonovův Čtvrtý — hra o odpovědnosti člověka za mír	5/100	Zbavitel M.: Oprávněná odvaha	2/45
Janovský J.: Dva autorské zážitky	7/166	Prášek M.: Režijní kniha — součást a pomůcka režisérovy přípravy	5/110	Zenk J.: Krátce o tábořském festivalu	7/164
Janský E.: Tvůrce moderního českého kabaretu	8/178	Pražák J.: Byl jsem tam poprvé 9—10/204	9—10/228	Metodická péče o amatérský umělecký přednes	9—10/212
Jaša F.: Brněnští Skřivani na vlastním jevišti	6/134	Pražák J. - Vedral J.: Rozhovor o divadelní fotografii	3/67	Od dvaatřicátého k Hronovům budoucnosti	11/241, 12/261
Jiráček K.: O vnitřním životě souboru	1/1	Rehák J.: Ako ďalej?	5/106	Úkoly uměleckého přednesu v naší společnosti	8/169
Josková Z.: Drobníkovci na cestu	4/84	Rosencof M.: Hnutí nezávislého divadla v Uruguayi	5/106	P R Í L O H Y :	
Písecká třináctka	9—10/209	Samková H.: Aristofanes na Vinohradech	1/17	č. 1: O. Daněk, Svatba sňatkového podvodníka	
Jurák M.: Jde jenom o Hronov?	12/266	Až co řekne Barcelona	1/18	č. 2: J. Tumlíř, Křest svatého Vladimíra	
Jihomoravská bilance	8/188	O jednom hezkém létě	8/192	č. 3: M. Uhde, Inzerát na skřivánka	
O budoucnosti venkovských souborů	5/105	Poctivé úsilí	2/44	č. 4: J. Procházka - L. Vilímová, Drobníček	
Přešlapování nad ochotnickou operetou	2/46	Šťastný návrat královny Alcesty	8/186	č. 5: I. Kállai, Pravda přichází do domu	
Rurální meditace nad divadlem v Blučině	3/64	Semelka V.: Lidová divadelní scéna v Broumově	6/125	č. 6: N. Ivantěrová, Dalecí a blízcí	
Koenigsmark J.: Opereta — hrát či nehrát?	4/87	Semrád V.: Program divadelního umění — program života	2/25	č. 7: J. Mahen, Mezi dvěma boufkami	
Kohn P.: Malý zájezd velkých mistrů	4/91			č. 8: V. Mlejnek, První zkouška	
Průměrně představení	4/92			č. 9—10: J. Janovský, Je libo cigaretu?	
				č. 11: P. Fiala - B. Vaňous, O myšlích	
				č. 12: B. Becher - J. Gregor, Případ Denzinger	

Snímek K. Mince ze hry Ludvíka Aškenazyho Host, kterou uvádělo Nové divadlo Domu osvěty kpt. Jaroše v Mělníce

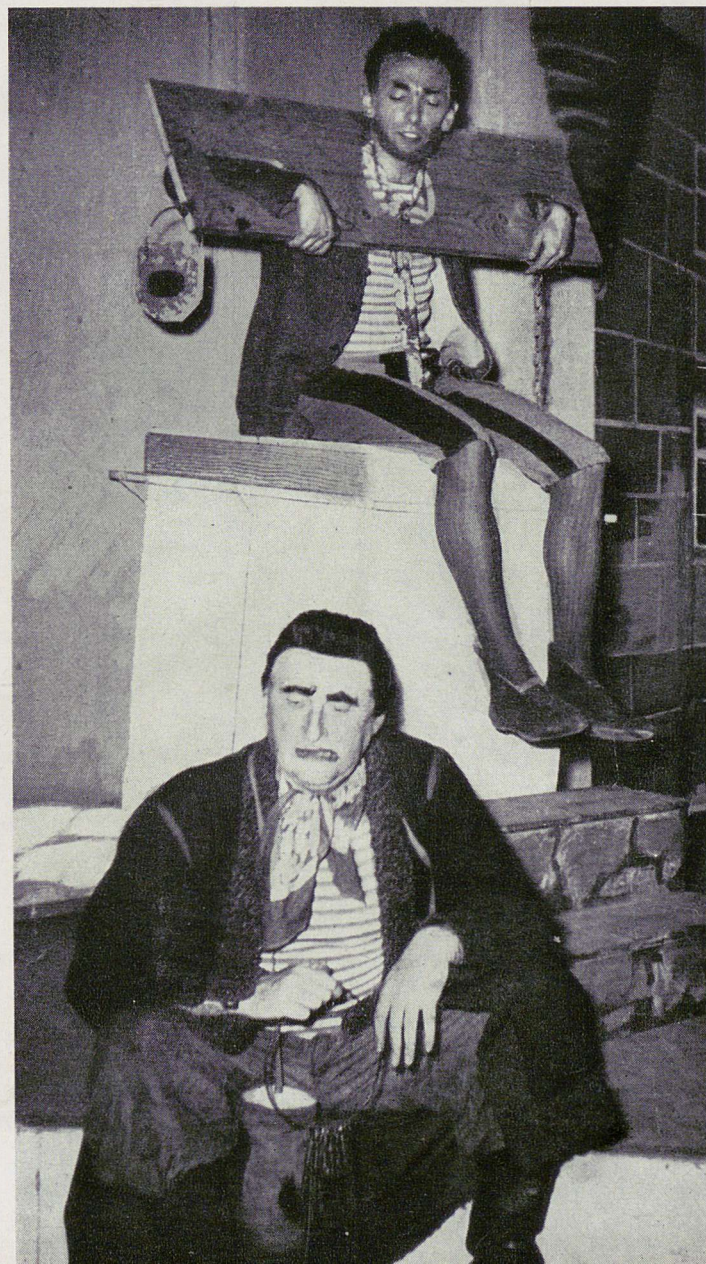
Soubor OB v Dáblicích hrál Březovského Nebezpečný věk; na Voborově snímku M. Kulhavá (Eva) s J. Kubcem (Honzík)

V. Škába, M. Vobinuška a J. Špaček ve strančické inscenaci Drdových Hrátek s čertem; foto M. Baptista

Záběr K. Konečného z Molièrovoy hry Jeho urozenost pan měšťák; soubor OB v Tážalech u Olomouce: V. Šindler (učitel) a E. Balík (Jordán)

A. Morávek a J. Zuzka jako představitelé ústřední dvojice Jehana a Georgese ve Voskovcově a Werichově revui Balada z hadrů, nastudované souborem J. K. Tyl při OB v Úvalech; foto J. Manda

Z OCHOOTNICKÉHO Ž

Z OCHOOTNICKÉHO ŽIVOTA

Z OCHOOTNICKÉHO ŽIVOTA

Z OCHOOTNICKÉHO ŽIVOTA

Z ochotnického života

vota

PŘÍPAD DENZINGER

V dnešní příloze najdete
detektivní hru,
kterou podle novely
Günthera Krupkata
napsali Bedřich Becher
a Jeroným Gregor.
Jako první ji uvedlo
Horácké divadlo v Jihlavě
pod názvem Tajemná tvář.
Snímky J. Mikuláška
jsou z této inscenace,
v níž v režii Gerika Císaře
a scéně Karla Šálka
vystoupili v rolích
Denzingera, Zuzany, Siebenedera,
Trattenburga, Fichtnera
a Schliemannna
J. Crha, E. Kaplerová, A. Černý,
F. Šnábl, Z. Jirmář a J. Kubín

